

DÉKÁNY ANDRÁS

S. O. S. TITANIC!

DÉKÁNY ANDRÁS S. O. S. TITANIC!

DELFIN KÖNYVEK

Szerkeszti RÓNASZEGI MIKLÓS

Előkészületben

A CLARKE

DELFINEK SZIGETE

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ BUDAPEST, 1979

DÉKÁNY ANDRÁS

S. O. S. TITANIC!

REGÉNY

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

SZECSKÓ TAMÁS *rajzaival*

HARMADIK KIADÁS

A *Titanic* a White Star személygőzöse, 45 000 bruttóregisztertonnás. Épült Belfastban, *1911*-ben. Elsüllyedt jéghegynek vágódva 1912. április 15-én, éjjel 2 óra 20 perckor, 500 tengeri mérföldnyire az újfundlandi Race-foktól délre. 1494 személy elveszett…

Részlet a jelentésből

1. ÍGY KEZDŐDÖTT

− Vállalja?

− Természetesen, Sir!

− Gondolja, hogy sikerül?

− Természetesen, Sir!

− És ha mégis… ha nem?

− Képtelenség, Sir!

− Igaza van, a hajó…

− …a hajó, Sir, elsőrangú, kipróbáltuk! És ha szerencsénk lesz, még az idő is kedvezhet!

− Tehát bízzunk az időben?

− Igen, Sir, bízzunk az időben! Csend támadt.

Bruce Ismay, a White Star ügyvezető igazgatója leverte szivarjának hamuját, megelégedetten bólintott, és újból − immár ki tudja, hányadszor a mai napon! − a falra függesztett nagyméretű térkép elé állt.

Elgondolkodva nézte, méregette a hatalmas tengerfelületet, az Atlanti-óceánnak Európa és Amerika közötti részét. Időnként rátette a kezében levő pálca hegyét Southampton kikötővárosra, majd lassú ívben haladt a pálcával előre Anglia déli partjainál, és parabolikus ívet írt le egészen New Yorkig.

Időnként hümmögött, krákogott, a homlokát ráncolta. Annyira elmerült a térkép tanulmányozásában, hogy a szivar − megszokott szenvedélye − minduntalan elaludt. Nem a szivar volt a hibás, mert Bruce Ismay a létező legfinomabbat szívta, egyenesen az ő számára gyártva, arany-piros gyűrűcskékkel, a White Star csillagával és

zászlójával díszítve. Ilyen Szivarokkal szokta megkínálni megkülönböztetett ügyfeleit, barátait.

Ezúttal két vendég tartózkodott a szobában. A mennyezetig érő, párnázott ajtó oldalsó részén feltűnően világított a piros lámpácska. Ez a lámpa jelezte, hogy a két vendég fontos személyiség, akikkel az ügyvezető igazgató egyedül akar lenni. Ilyenkor a kedvenc titkár, Mr. Ellinger sem zavarhatta főnökét.

Több mint két órája égett már a piros lámpa.

A két vendég közül az egyik félrehúzódva, magába Süppedve a bőrdívány szögletében ült, vagy inkább hevert, mert lábait is feltette a díványra. Nem szivarozott, nem cigarettázott, de annál többször töltötte meg poharát az asztalkára helyezett üvegekből.

Láthatólag semmi más nem érdekelte, mint az ital.
A másik vendég az igazgató mellett állt, ugyanolyan izgalommal követte a pálca útját a térképen, mint ő.
Ez a vendég pipázott, az akkori idők divatos, hajlított szárú tengerészcsibukját − szívta.
És ebben nem is volt semmi különös. A pipás ember tengerész volt, vörösbarna képű, hófehér szakállú igazi tengeri medve. Az aranygombos zubbonyon húzódó vastag aranysávok mindenki számára elárulták, hogy az öreg tengerész a White Star kereskedelmi flottájának főkapitánya, vagyis commodoréja. Anglia második legnagyobb hajósvállalatánál főkapitánynak lenni megtisztelő rangot és címet jelentett történetünk idejében éppen úgy, mint a jelenben is. Ha valaki elérte a commodorei rangot, az nemcsak azt bizonyította, hogy az illető kapitány sok évtized tapasztalatával rendelkezik, de azt is, hogy felettesei különösen megbecsülik, és elismerik képességeit.
A hatalmas White Star flottájánál E. L. Smith parancsnok részesült ebben a kitüntetésben. Ő állt az ügyvezető igazgató mellett, ő válaszolt olyan határozottan a feltett kérdésekre.
− Vállalja?
− Természetesen, Sir!
8
A kérdés most, amikor a térképpálca az amerikai partokhoz ért, újból elhangzott. A felelet ugyanígy.
Az ügyvezető igazgató visszafordult a térképtől, s a teremnek beillő irodahelyiség ama része felé fordult, ahol a már említett férfi a bőrdíványon heverve iszogatott.
− Nos, Sir, mi a véleményé?
A bőrdíványos szájához emelte poharát, lehajtotta az italt. Majd igen lassú mozdulattal lábait a földre lendítette, végül felállt.
Kimért léptekkel a térképhez sétált. Idős ember volt ő is, akárcsak a commodore, s ugyancsak szakállt viselt. Kimérten mozgott, amit még inkább kihangsúlyozott a fekete zsakett, a merev, kikeményített gallért és ingmellt díszítő széles nyakkendő, és a szemére helyezett aranyláncos monokli. Erről az úrról a vak is láthatta, hogy igazi londoni uraság, a királyi család hű híve, az a fajta valaki, aki általában elnéz a mindennapi ember feje felett. Még a Commodore is félrelépett, hogy helyet adjon neki.
9
− Hmm, hmm − dünnyögte az előkelő jelenség, és monoklijával közel hajolt a térképhez. − Hmm, hmm!…
A nála jóval fiatalabb ügyvezető igazgató előzékenyen mondta:
− Mint talán hallotta, Sir, a Commodore is az én álláspontomon van. Szerinte is, ha ezen a vonalon halad majd a hajó, a Kék Szalagot elhódíthatjuk a Cunardtól! Így mondta, Commodore?
− Így, Sir, tökéletesen így!
A zsakettes még mindig nem szólt. Táskás, sok alkoholt látott szemére helyezte a monoklit, úgy vizsgálgatta a térképet. Nem lehet eltagadni: − a gyakorlott térképolvasó tekintetével nézegette az Atlanti-óceánt, a partok vonalát s a térképre berajzolt különböző hajózási vonalakat.
− Nos?
Bruce Ismay izgatottan várta a választ. És joggal. A zsakettes úr nem volt más, mint a White Star hajózási vállalat nagy nevű elnöke, sok millió angol font tulajdonosa, a részvénytöbbség gazdája, londoni házak, vidéki birtokok ura − Sir Franklin, az elhunyt VII. Edward király volt barátja.
Sir Franklin, bármennyire is megbízott kedvelt emberének, Bruce Ismay ügyvezető igazgatónak intézkedéseiben, nagyobb horderejű kérdéseknél a döntést magának tartotta fenn. Mint ebben az esetben is.
És hogy sürgesse az elnök beleegyezését, Bruce Ismay olyasmihez folyamodott, amin maga a Commodore is meglepődött. Gyorsan az asztalkához lépett, öntött a kegyetlenül erős cuba-rumból. a poharat kis tálcára tette, és gyors lendülettel az elnök mellé állt.
− Parancsoljon, Sir!
Az eset még Sir Franklint is meglepte.
− De Ismay, már engedjen meg… kérem!… köszönöm, de nem illő! Nem illő, Ismay!
Az ügyvezető igazgató elvörösödött. A jelenet − Franklin tiltakozásával − végül is megalázó lett. De Smith com-
10

modore közbelépett. Elkapta a tálcát, és ő nyújtotta a poharat az elnök elé.
− Bocsánat, Sir, ez az én kötelességem!
Ismay hálásan pislogott kedvenc kapitányára. Franklin leereszkedően intett.
− Helyes, Commodore, helyes! Köszönöm!
És egy mozdulattal lehajtotta a rumot, arni egy vérbeli hajómester számára is méltó teljesítmény.
− Nos, Sir? − dadogta újból, most már teljesen elbizonytalanodva Bruce Ismay. − Nos?
Sir Franklin még, egy tekintetet vetett a térképre, majd a commodoréhoz fordult.
− Ha nem csalódom, tavaly az *Olympicot e*lső útján ön vezényelte, kapitány!
− Ügy van, Sir!
− Ha nem csalódom, Southamptonnél összeütközött a *Hawke* cirkálóval!
− Nem ütköztünk össze, mindössze néhány méternyire haladtunk el mellette, Sir!
Sir Franklin elmosolyodott.
− Őfelsége hadiegységei *nem* örülnek, ha egy kereskedelmi gőzös néhány méterre halad el mellettük. Nemde, kapitány?
− Tökéletesen így van, Sir! A *Titanickal* hasonló eset nem fordul elő!
Sir Franklin megvonta a vállát, majd így szólt:
− Ügy tudom, Belfastban, amikor a hajógyári öbölből kijöttek, s felvonták a horgonyt, olyan veszélyes örvény támadt, hogy a tízezer tonnás *New York* gőzös keresztbe fordult, elállta az ön útját, és ha idejében nem sikerül ellengőzt adni, ma nem azon elmélkedünk, melyik vonalon haladjon a *Titanic* Amerikába!
− Hogy a *New York* tatját nem erősítették a parthoz, arról a commodore nem tehet. Legfeljebb abban hibázott, hogy a kikötőmedence zárt területén nagyobb gőzt engedélyezett a gépháznak. De hát ilyesmi egy szokatlan méretű hajónál előfordulhat.
11
Az öreg kapitány hálásan tekintett fiatal főnökére.
− Boldog voltam − szólt mentegetődzve −, boldog, hogy a hajó elindulhatott próbaútjára, ami…
− Kifogástalanul sikerült! − tette hozzá Bruce Ismay. Sir Franklin kegyesen biccentett.
− Ezt is tudom. Mégsem tagadom, aggályaim vannak.
Kis szünet támadt. A commodore és az ügyvezető igazgató feszülten figyelte a hajózási vállalat nagy tekintélyű elnökét, akinek nemcsak társadalmi súlya volt a közéletben, hanem szakembernek is elismerték mint az angol flotta volt tisztjét.
− Aggályai, Sir? − dadogta Bruce Ismay. − Mindent pontosan átgondoltunk, kidolgoztunk a commodoréval! Felelősséget vállalunk, Sir! Ebben az esetben, mint azt már többször− hangoztattam, legyőzzük a Cunardot! Ha a Kék Szalag hozzánk kerül, Sir, akkor a White Star neve megelőzi a Cunardét!
Sir Franklin szeme megrándult. Kimért, hideg, szenvtelen tekintete most olyan lett, mint a kártyásé vagy a versenyzőé, aki egyszerre csak ráeszmél, hogy a játszmát, a versenyt meg lehet nyerni. Az aranykeretes monoklit levette, idegesen tisztogatta az erre a célra a nadrágzsebében tartogatott szarvasbőrdarabbal.
Legyőzni a Cunardot! Ez volt Bruce Ismay vágya. Ez Smith Commodore reménye. És ez − valljuk be − Sir Franklin vágya is.
A Cunard, Anglia legrégibb kereskedelmi hajósvállalata szilárdan tartotta elsőségét hajóinak gyorsaságával, kényelmével, biztonságával (már amennyire a hajózás biztonságos lehet), pontosságával, s még a tarifával is. De hát, ismerjük már itt el, a White Star egyre nagyobb tempóban fejlődött, egyik új hajója a másik után került ki az írországi Belfast hajógyárából, és nemcsak a hajópark növekedett, hanem a kilencszázas évek elejének nagy szenvedélye: a fényűzés, a pompa, a gazdagság fitogtatása is. A Cunard vállalat *Lusitania* és *Mauretania* óriás hajói mellett (amelyek 30 000 tonnások voltak) a belfasti gyár-
12
ból az elmúlt évben vízre került a White Star óriás hajója, az *Olympic,* és 1912 telén a *Titanic.* Mindkettő túl a 45 000 tonnán! Mindkettő a kor legnagyobb fényűzésével felszerelve s tökéletesítve!
A szakértők egyértelműen megállapították, hogy ami a kényelmet és a fényűzést illeti, a White Star máris elhódította a pálmát a Cunard elől.
Most már csak az kellett, hogy elhódítsák a Cunard által oly sokszor megszerzett Kék Szalagot, a Blue

Ribandet, az Európa és Észak-Amerika közötti útvonal gyorsasági győzelmi jelvényét.

Amikor Sir Franklin idegesen törülgette monokliját, mind a három ember egyre gondolt: a Kék Szalagra, erre a tíz-tizenöt méter hosszú, kínai selyemből készült diadalmi jelvényre, amit 1840. július 17-én hódított el először a Liverpoolból elindult és az amerikai Halifaxba érkezett 1154 tonnás *Britannia,* Samuel Cunard hajója. Tizenhárom nap alatt tette meg az utat Samuel úr kerekes gőzöse, az akkori idők leggyorsabb hajója! Ha figyelembe vesszük, hogy az Atlanti-óceánt a gőzösök közül először a *Sawannah* szelte át (1819. május 24. és június 24. között), méghozzá kerek egy hónap alatt, akkor a *Britannia* teljesítményét nagyra kell értékelni. És mivel módunkban lesz majd a *Titanic* hajóparancsnoki kabinjában megtekinteni az elmúlt évtizedek alatt Kék Szalagot nyert hajók listáját, most csak annyit említünk meg, hogy 1909 nyarán a *Mauretania* nevű Cunarder 5 nap és 11 óra alatt szelte át az Atlantikát. legyőzve minden elődjét, de azóta is − történetünk idejéig − tartva minden más utasszállító hajóval szemben ezt az eredményt!

Most a White Star vezetői azon mesterkedtek, hogy elhódítsák az óceánok leghíresebb jelvényét a Cunardtól!

Bruce Ismay akarta, hogy a *Titanic* megszerezze a Blue Ribandet, Smith kapitány remélte, hogy így lesz, Sir Franklin szerette volna, de aggályoskodott. Igen, Sir Franklin a Viktoriánus idők embere volt; vallotta az öreg királynő elméletét: hódítani, de csak óvatosan, nagyon óvatosan.

13

Bruce Ismay, a fiatal ügyvezető igazgató már az amerikai szemlélet híve volt: merni és győzni, mert merészség nélkül nincsen eredmény! Smith Commodore, a Fenegyerek Teddy − mert így hívták a beosztottjai − nos, Smith Commodore bízott a hajóban, s mindenekfelett magában, hogy sok évtizedes reménye most mégis valóra válik: olyan hajó parancsnoka legyen, amelyiknek főárbocán a szél a Kék Szalagot lengeti!

És most, amikor Sir Franklin megtörülte monokliját, majd lassan, nagyon lassan visszahelyezte szemgödrére, Smith Commodore mégis kénytelen volt olyasmit mondani, amit nem szívesen tett.

− Sir − fordult az öreg tengerész a társaság elnökéhez −, már bocsásson meg, de úgy érzem, kötelességem kijelenteni, amennyiben azt gondolja, hogy nem vagyok alkalmas a *Titanic* vezénylésére, vagy még inkább arra, hogy elkaparintsuk a Cunardtól a Kék Szalagot, akkor kérem, vonják meg tőlem a megbízatást!

Határozottan, bátran, önérzetesen. beszélt.

Bruce Ismay megdöbbenve meredt kedvenc kapitányára.

− De kapitány, mit beszél?!

Sir Franklin monoklija rávillant a tengerészre. Smith commodore még hozzátette:

− Elnézését kérem kijelentésemért, Sir! Sir Franklin kimérten válaszolt:

− Semmi megbántódás, commodore, semmi megbántódás! Ön− ellen nincsen különösebb kifogásom, legfeljebb annyi, hogy korát meghazudtolva merész ember. Tudom, hogy rajongója a gépeknek, de azt sem tagadhatjuk el, hogy a klipperkapitányok bátorságával irányítja hajóit! Ha, nem csalódom, önt a beosztottak Fenegyerek Teddynek nevezik!

A kijelentés legalább olyan váratlan volt Sir Franklin szájából, mint az előbb a commodore önérzetes kiállása. Bruce Ismay nem tudta elrejteni mosolyát. Smith commodore még vörösebb lett, mint általában. Sir Franklin

14

is mosollyal lágyította nem éppen udvarias kijelentését.

− Tengerész vagyok, s vallom, hogy a hajózáshoz bátorság is kell! − mondta határozottan a Commodore.

Sir Franklin enyhítve mondta:

− Teljesen igaza van, uram, elismerem, mivel én is voltain valaha tengerész. Lord Seymour alatt szolgáltam őfelsége flottájában, amire büszke vagyok. Lord Seymour tengernagy sem arra tanított, hogy féltsük a bőrünket. De más a haditengerészet, és más a kereskedelmi. Szerintem ne a hajó első útján kíséreljük meg a Kék Szalag elhódítását! És ne a bejelölt útvonalon!

Bruce Ismay elsápadt. A hetek óta tartó huzavona ezzel a beszélgetéssel, amikor Smith kapitány minden létező biztonsági tény szem előtt tartásával felvázolta a *Titanic* útvonalát, csődbe kerül?

Elhatározta, hogy utolsó erőfeszítést tesz.

− Sir, a hajó indulását április *10-ére* tűztük ki. A sajtó többször írt erről. Elhalasztani tehát lehetetlenség. A jövő héten megkezdjük a jegyelővételt. A világ legnagyobb hajója első útjára indul! − így hirdetjük a *Titanic* indulását. Képtelenség, Sir, hogy ne az első útnál jelentsük be: elhódítjuk a Kék Szalagot! Gyávaság lenne nem így cselekedni, amikor tudjuk, hogy ezt megtehetjük, Sir! Ami az útvonal elleni kifogását jelenti, tudom, mire gondol, Sir. Hogy az idei téli viharok túlságosan kegyetlenek voltak az északi vizeken, tehát feltehetőleg sok lesz a jéghegy. Erre gondol, Sir?

− Igen, erre gondolok − dünnyögte Sir Franklin. -És nem alaptalanul, Ismay. Éppen ez az útvonal lesz a legnagyobb veszélyben.

Bruce Ismay nem engedett. Megérezte, hogy itt a lélektani pillanat. Sir Franklin akadékoskodása mögött már ott az unalom. Alig várja, hogy leülhessen a dívány sarkába, lábát felrakja, és töltsön a rumosüvegből.

− Sir, éppen mert sok volt a vihar, a jéghegyek zajlása előbb indul el, ezt minden szakértő vallja! Megkérdeztük erre vonatkozólag Morgan tanárt, a nagy oceanográfust és

15

társát, Richardot. A szél kitombolta magát az északi útvonalon, állítja Richard is. Az útvonal ellen tehát ne legyen kifogásunk. Ami a commodorét illeti… nos, úgy gondolom, Sir, a commodore pontosan tudja, mi a kötelessége. Vigyázni a hajóra és− az utasokra. Legfeljebb nem nyerjük el a Kék Szalagot. Előbb a hajó és az utasok, azután a Kék Szalag. Így van, kapitány? Smith commodore bólintott.

− Ünnepélyesen kijelentem, hogy betartom az utasításokat! Mindenekfelett a hajó és az utasok!… Ha megbíznak bennem, Sir!

Bruce Ismay határozottan intett.

− Részemről tökéletesen, commodore!

Franklin elgondolkozva tekintett maga elé. Majd a tengerészhez fordult.

− Ki az ön helyettese a *Titanicon*, ki az első tiszt?

− Mr. Mullogan, Sir! Régi, kitűnő tengerész.

− Ismerem − hangzott a válasz. − De én nem őt, hanem Mr. Murdockot ajánlanám.

− Ő most az *Olympicon* szolgál − vetette közbe az ügyvezető igazgató. − De ha Mr. Murdockhoz ragaszkodik, abban az esetben áthelyeztetjük a két embert.

Sir Franklin határozottan intett.

− Ragaszkodom, uraim! Mr. Murdock pompásan kiegészítheti a commodorét. Tudtommal régen bálnavadászhajón szolgált, és ismeri az északi vizeket. Tehát?

− Mr. Murdock részére még a mai napon elmegy a parancs − jelentette ki megkönnyebbülve Bruce Ismay. − Így tehát, Sir, rendben lennénk?

Franklin már a dívány szögletében ült, és éppen töltött a poharába.

− Minden rendben − intett a pohárral. − A többi önre tartozik, Ismay.

Smith Commodore az elnök elé lépett, meghajolt.

− Köszönöm a bizalmát, Sir! Mr. Murdock ellen természetesen nincsen semmi kifogásom. Jó tengerésznek tartom, szolgált már alattam. De ami azt illeti, hogy ismeri

16

az északi vizeket, engedje megjegyeznem, Sir, hogy én is ismerem. A bejelölt vonalon sok hajót vittem már, de baj soha nem történt.

Franklin megvonta a vállát, mint akit különösebben nem érdekel már az -eset.

− Nem kell érzékenykedni, kapitány. Amikor azt mondtam, hogy Mr. Murdock ismeri az északi vizeket, előzőleg azt is hangsúlyoztam, hogy bálnavadászhajón szolgált. Tehát a jégre gondoltam. A jég veszélyes valami.

− Én is tudom, Sir! Mindent elkövetünk, hogy távol maradjunk tőle!

Az ügyvezető igazgató a párnázott ajtóhoz lépett és kinyitotta.

− Kérem, Mr. Ellinger, jöjjön be − rendelkezett −, több sürgős utasításom van az ön számára!

.., Mindez a White Star liverpooli székházában, egy ködös délutánon történt, amikor− már kigyúltak a Mersey irányjelző fényei, s a dokkok kapujára elhelyezték a lámpákat.

Hirtelen zuhogni kezdett az eső. A tengeri szél belekapott a kikötőben horgonyzó hajók árbockötélzetébe. 1912 februárjának közepe volt.

17

2. A HAJÓ

1912. március 2., délelőtt.

Ekkor futott be Dublin felől a belfasti állomásra a gyorsított személyvonat.

A hetek óta tartó esőt ragyogó napsütés váltotta fel, de a szél megmaradt.

Hidegen söpört végig Belfast utcáin, külvárosain, a kikötőn, a rakodókon, a környező hegyek oldalán. A szél, mint legtöbbször, az Északi-csatornán keresztül tört be a belfasti öbölbe, amit a jó Isten arra teremtett, hogy itt épüljön fel Írország s egyben Anglia legmélyebb medencéjű, legvédettebb kikötője.

A vonat nagy harangkongás közepette állt meg a végtelenségbe nyúló fedett csarnok alatt. A

katolikus Belfast összes templomában szóltak a harangok, amit megtoldott a pályaudvar jelzőharangjainak vidám kolompolása is.

Dél volt.

Harold Bride leemelte bőröndjét és kis táskáját a hálóból, de mielőtt leszállt volna, kitekintett a kocsifülke ablakán.

Útitársai − egy idős házaspár, egy fiatal pap, két üdvhadseregi egyenruhát viselő és az egész út alatt, Dublintől idáig zsoltárokat dúdoló fiatal lány − már kiszálltak. De Bride, aki ifjú volt és minden élményt boldogan habzsoló, szeretett körülnézni, különösen ott, ahol először járt. Soha még nem látta a belfasti pályaudvart, így Belfastot sem.

Vérbeli angol volt, s mindig némi gyanakvással szemlélte az íreket, akik az ő számára legalább olyan különös figurák voltak, mint a dél-afrikai búrok vagy a kafferek.

18

Gyanakodva tekintett körül, de semmi kivetnivalót vagy meghökkentőt nem látott. Ellenkezőleg: a pályaudvarok megszokott képe fogadta itt is. Az utasok yidáman, jókedvűen törtettek a kijáratok felé, vagy ölelgették egymást a várakozókkal, a bazárosok derűsen kinálgatták áruikat a hordárok harsányan kiáltoztak. A kijárati ajtóknál egymást lökdösve álltak a konflisok kocsisai, ostoraikat magasra tartva, cilindereiket lengetve.

− Hé, uram, ide, ide, pompás fogatom van! Asszonyom, az én két szürkém arra röpíti a landauert, amerre akarja!

Harold Bride elnevette magát. Nos, gondolta, ő is fogatba ül majd, ha messze van a kikötő. De ha nem, azért csak gyalog megy odáig, vagy omnibuszon, mert egy fiatal házas életében nemcsak minden font, de minden egyes schilling, sőt penny is számít.

Levette a bőröndöt, a táskát, majd vállára lendítette felfelöltőjét és fejébe nyomta fehér tányérú, ellenzős, a White Star jelvényével ékesített tengerészsapkáját ami e*qyedül* árulta el az idegen számára, hogy hajósember ő. Mint minden angol, Harold Bride is igyekezett úgy öltözködni, hogy csak szolgálatban hordja az egyenruhát. Így tesz a katona, így a tengerész, is, főleg a kereskedelmi hajók emberei. Régi szokás Angliában, még a kapitányok sem kivételek. Az engedmény mindössze annyi, hogy szolgálatba menet a kereskedelmi tengerész felveszi a sapkáját, az egyenruhára később kerül sor.

Harold Bride lekászálódott a vonatról, de máris letette a bőröndöt. Mozgó dohányárus kis kocsija gördült eléje. Több doboz pipadohányt vásárolt, két henger, *szalmaszopókás* Virginia szivarkát és egy nagy csomag gyufát. Most már úgy érezte, minden rendben van, hogy végre elinduljon a kikötő felé. A kikötőre szívdobogva gondolt. A legnagyobb megtiszteltetésben részesült: másodtávírászrnak osztották be a *Titanic* óriás gőzösre!

Amikor néhány nappal ezelőtt, alig egy héttel afrikai útja után, jelentkezett a White Star személyzeti osztályán,

19

majd a lélegzete állt el, amikor az öreg Stockton, a távírászok feje közölte vele, hogy a *Titanicra* osztották be.

− Vegye megtiszteltetésnek, fiatalember − mondta ünnepélyesen Stockton. − Nagy megtiszteltetés érte ezzel. A főnöke Jack Phillips, nála jelentkezzék Belfastban, a Harland hajógyár dokkjában, március másodikán. Ott áll a hajó.

Bride alig bírt szólni, amikor átvette az írásbeli parancsot.

A *Titanicra* kerül!

− Uram − dadogta −, köszönöm, hálásan köszönöm! Ez volt a vágyam. Bár, mint tudja, két hónapig voltam távol, s a feleségem nem fog túlzottan örülni, de álmomban se reméltem, hogy − miként Ön mondta − ilyen megtiszteltetés ér!

− Hát csak menjen, s nyugtassa meg a feleségét, hogy több százan cserélnének magával, ha dobra verhetné új beosztását!

− Így lesz, uram! − nevetett Bride. − Március másodikán Belfastban leszek!

És március másodikán valóban Belfastban volt.

Bedobálta táskájába a vásárolt dohányt és a szivarokat. Majd felkapta a bőröndöt, és megindult kifelé, a dublini vonat utasainak egyre gyérülő csoportjában.

És mint minden derék szándékú fiatal házas, mielőtt arra szánta rá magát, hogy választ *s* közlekedési eszközök között vagy gyalog indul el, előbb szemlét tartott a pályaudvar előtti téren. Elég nagy gyakorlata volt már ahhoz, hogy kérdezés nélkül is megállapítsa, milyen távolságban lehet a

kikötő. Ha sok magához hasonló embert látott, akik táskáikkal egy irányba indultak el, akkor tudta, hogy a kikötő a közelben van. Ha felmásztak az omnibuszokra vagy konfliskocsikba ültek (lehetőleg többedmagukkal), akkor nem volt nehéz ennek az ellenkezőjét kitalálni. De még a füst is segített ilyen tanulmánynál, a kikötők árulkodó füstje.

Bride tehát körülnézett.

20

Öreg, takaros házak fogták körül a pályaudvar előtti teret.

Már éppen számolgatta, hány tengerészsapkás mászik fel a várakozó omnibuszokra, mennyien indulnak el a ki-járóval szemben levő utcák felé, és mennyien alkudoznak a fogatok kocsisaival, amikor valaki a vállára ütött.

− Hé, fickó, hát te mit keresel itt?!

Régi cimborája, Thomas Cottam állt előtte, ugyancsak táskákkal, ugyancsak tengerészsapkában.

− És te mit keresel itt?!

Megszorongatták egymás kezét, mint akik valóban örülnek egymásnak.

− Javítódokkban varr a hajóm, a *Carpathia* − mondta Thomas Cottam. − A hónap végén vagy április elején indulunk a legközelebbi útra!

− Az én hajóm is itt van, de még nem láttam.

− Új hajó?

− Új, a *Titanic*.

Cottam úgy meredt a barátjára, mintha legalábbis azt mondta volna, hogy holnaptól ő lesz az angol trónörökös.

− Miiiit?… Azt mondod, a *Titanicra* kerültél?

Harold Bride, aki nem tartozott a legegyenesebb tartású emberek közé, kihúzta magát, és büszkén a mellére vert.

− Azt, komám, úgy *nézz* rám, hogy az óriás hajó másodtávírásza lettem!

Cottam előrenyújtotta széles, vaskos tenyerét.

− Csapj bele, fickó! Szívemből gratulálok! Ez ám a jó beosztás, de irigyellek! A világ legnagyobb hajója, így írnak róla! Boldog vagy?

− Meghiszem azt, de mennyire!

− Ki a felettesed?

− Jack Phillipsnek hívják, de nem ismerem. Ma kell nála jelentkezni. A hajón van. A próbaút után a *Titanicot* visszavitték a Harland-dokkba. Southamptonból indulunk, azt mondják, április elején. Ismerős vagy itt Belfastban?

21

− De mennyire! Nem egy hajóját ide küldi a Cunard javítani. Már harmadszor járok itt.

− Hát akkor megyünk együtt, cimbora! Amerre a *Carpathia* dokkol, ott lehet a *Titanic* is. − Bízd rám magadat, Harold! Valóban ott van a közelünkben. Láttam, ezért is mondom, irigyellek, komám! De mondok neked valamit: nem fázol? A vonaton melegem volt.

− Ronda ez a szél − rázkódott össze Harold Bride. -Elkelne a nagy bőrkabát is.

− Mivel egyikünk sem hozta el, válasszunk egy másféle kabátot. Gyerünk be „Carey anyó csirkéjé”-be, ott megmelegszünk, s együtt megyünk ki a kikötőbe. Délután hatig ráérsz jelentkezni. Nekem is addig kell.

Harold Bride − örömmel, hogy régi barátra akadt − Cottam tenyerébe csapott.

− Gyerünk, bár a távírásztiszteknek tiltva van az ital!

− Szolgálatban! − emelte fel jobb keze mutatóujját Cottam. − De szolgálaton kívül egy pohár grog vagy rum meg nem árt!

Így a két barát felkászálódott az egyik, kikötőbe induló omnibuszra. A fiatal tengerészek kedvenc tanyázóhelye, a „Carey anyó csirkéje” ott található.

Bride és Cottam barátsága még akkor kezdődött, amikor öt évvel ezelőtt megismerték egymást a távírásztisztek tanfolyamán. Voltak közöttük olyanok, akik a postához, a vas-úthoz, a parti őrséghez vagy a szigeti jelzőállomásokhoz készültek munkát vállalni, de akadtak többen, akik hajóra vágytak. -Közöttük volt Harold Bride és Thomas Cottam, mindketten huszonöt évesek, és mindketten elektrotechnikusok. És mindketten rajongói Marconi találmányának, a nagy távolságú szikratávírónak. Harold is, Thomas is kellő tisztelettel tanulmányozta azt a csodakészüléket, amivel -mindenféle

összekötő huzal nélkül − „beszélgetni” lehet akár olyan távon keresztül is, mint amilyen az Amerika és Európa közötti távolság.

22

És amikor a távírásztiszti tanfolyam befejeződött, mindkét fiatal férfi kitűnő képesítéssel kérhette felvételét a kereskedelmi hajózáshoz. Thomas a Cunardhoz, Harold a White Starhoz került távírásztisztnek. Ők is úgy kezdték, mint a legtöbben: előbb rövid távolságú, kisebb hajóra kerültek, majd − amikor bebizonyították rátermettségüket -az Afrika− és az Amerika-vonal nagyobb utasszállítóin teljesítettek szolgálatot. Thomas Cottam számára dicsőséget jelentett, amikor alig hároméves gyakorlattal a tizenháromezer-ötszáz tonnás *Carpathia* főtávírászának nevezték ki! De még ennél is nagyobb kiugrásnak számított Harold Bride esete, aki a *Titanic* másodtávírásza lett.

Volt tehát mit megbeszélni, amikor letelepedtek a „Carey anyó csirkéje” pincehelyiségében. Találtak egy üres asztalkát, ahová, ha szorongva is, de befértek csomagjaikkal együtt. A „Carey anyó csirkéje” nem volt lebuj, de annak indult. Egy O'Connor nevű ír kocsmáros alapította közel egy századdal ezelőtt. Cégérnek azt a Carey anyót választotta, aki vihar idején a tengereken járkál, s eteti kedvenceit, az alig rigó nagyságú, a legnagyobb orkánban is közvetlenül a hullámok felett szálló viharfecskéket. A lebujból lassanként vérbeli tengerészkocsma lett, kétszintű helyiséggel, az utcáról belépve étteremmel, bárszerű ivóval, ahol a világ mindenféle itala megtalálható, de főként Belfast híressége, a Carey-grog és a rumflipp, amit O'Connor élelmes unokája, a nagy szakállú utód talált ki.

Két emberünk is Carey-grogot kért a pincértől, aki megállt az asztal mellett, amikor letelepedtek.

Mind a ketten kellemesnek találták a meleg helyiséget, ami érthető volt: Harold Bride majd két hónapon keresztül Afrika melegét, Thomas Cottam ugyanennyi időn át Dél-Amerika partvidékének hőségét élvezte.

− Egészségedre, Thomas!

− Scol, Harold!

Kölcsönösen elmondták az utóbbi években szerzett élményeiket, kicserélték egymás tapasztalatait a Marconi-készülékkel kapcsolatban.

23

Szaladt, rohant az idő. A pinceablakokról eltűnt a külső fény. Lámpát gyújtottak, gázlámpát.

És a két távírász még mindig úgy érezte, hogy nem fejezte be mondanivalóját.

− Milyen a parancsnokod, Thomas? − kérdezte Bride.

− Rendes ember. Rostronnak hívják. És a tiéd?

− Azt hallottam, hogy a kereskedelmi flotta commodoréja, Smith kapitány. Egyszer láttam, öreg fickó, amolyan belemenős ember. Fenegyerek Teddynek hívják.

Ekkor a szomszéd asztaltól átszólt egy hang:

− Minden hibáért odacsap, de sem a maga, sem a mi életünket nem félti! Már bocsásson meg a tiszt úr, hogy közbeszóltam.

Középkorú, jól megtermett, esőtől, széltől cserzett bőrű tengerész volt, aki a távírászok beszélgetésébe beleszólt.

Harold Bride összeráncolta a homlokát. De amikor ránézett a tengerészre, aki addigra felállt és az asztalhoz lépett egyszeriben elpárolgott a neheztelése.

− No, né, Fleet, maga az?! Nem emlékszik rám?

− Már bocsásson meg, uram… Bride elnevette magát.

− Hogyan is emlékezne! A *Falcon* avizóhajón találkoztunk. William Belcnap kapitány vizsgáztatott, maga volt a segédje. Egész délelőtt mást se hallottam, mint: Fleet, adja ide a code-könyvet, Fleet, rohanjon a ködkürthöz, Fleet, adja le a vészjelet, Fleet, menjen a szikratávíróhoz, és indítsa meg az aggregátort!… Soha nem felejtem el! Életem fontos napja volt!

− Megtisztelő, uram − nevetett Fleet. − Azóta elkerültem az avizóhajóról, és a próbaút óta a *Titanicon* szolgálok. Jelzőmatróz vagyok, szolgálatára, vitorlásaltiszti rangban!

Ezzel Fleet, teljes nevén John Fleet, a sapkájához illesztette ujjait. Hátraintett.

− Azok ott a cimboráim, ugyancsak a Titanicról! Négyen ültek az asztalnál, jobb kezük ujját az ellenzőhöz emelték. Matrózaltisztek voltak, fedélzetiek, megter-

24

mett, szép szál férfiak, mint a legtöbben a White Star-nál.

− Én is magukhoz tartozom, Fleet − mosolygott Bride, és kezet nyújtott. − örülök, hogy a sors

összehozott magával!

− Én is, uram, ha szabad közölnöm.

Bride, hogy kimutassa barátságát s azt, hogy tiszt létére nem érez különbséget az altisztekkel, italt rendelt az öt tengerésznek.

Thomas Cottam az órájára nézett.

− Indulnunk kell, komám! Közeleg a hat óra. Fleet hozzájuk csatlakozott.

− Majd segítek, uram! Nincsen messze a Harland-dokk, ott áll a hajó. Adja csak ide azt a táskát.

Fizettek, összeszedték holmijukat. Fleet odaintett megtermett cimboráinak.

− Bye-bye, fickók, lehet, hogy még visszajövök!

Bár Bride tiltakozott, szolgálatkészen felkapta a nagyobbik csomagot, és megindult felfelé a pincelépcsőn. Odakint sötétség, eső, szélcsend fogadta őket. Este volt, égtek Belfast gázlámpái, s a belfastiak természetesnek tartották, hogy a ragyogó napsütés után esős lett az idő. Az ilyesmi erre egyáltalában nem ritkaság.

Kétlovas bérkocsi állt a kocsma előtt.

− Hé, tengerész urak, itt az alkalom! − kiáltotta az esőköpenyeges kocsis.

Bride, aki egyszeriben derűsebben látta a világot, rálépett a hágcsóra.

− Helyes, megfogadjuk, mester! Nem megyünk messze, csak a Harland-dokkig.

− Az se baj, uram − nevetett a kocsis −, majd körbelovacskázunk, hogy teljen az idő!

A két távírász a hátsó ülésre telepedett, Fleet a felcsapható kis ülésre.

A fogat megindult, a beszélgetés abbamaradt. Cottam is, Bride is élvezte a kényelmes ülést, megelégedetten pöfékelt, időnként mosolyogva egymásra nézett. Fleet is némaságba

burkolódzott A lovacskák patkója csattogva verte a kövezetet. A kocsiernyő viaszosvásznát percegve csapkodta az eső.

− Legalább nem ázunk össze − jelentette ki önmagát nyugtatva Bride, és a családra gondolt; nem kedvtelésből költi a pénzét.

− Az ám − dünnyögte Cottam, de hozzátette: − Beszállok a fuvarba.

− Azt már nem, nem engedem! − heveskedett Bride.

− Én sem!

Egy idő után a kocsis nagyot kurjantott:

− Halló, hé, a kaput! Urakat hozok, tiszteket! − Majd hátrahajolt, beszólt a ponyva alá: − Meddig megyünk?

Cottam válaszolt:

− Az irodáig. Ott kiszállunk.

Nagyot csikordult a lezárt dokk-kikötő hatalmas kocsikapuja.

A tányérsapkás őr és egy bobby (rendőr) benézett a ponyva alá.

− Mehetsz − mondta az őr, aki a kocsist éppen olyan jól ismerte, mint a dokkmunkások, a szerelőmunkások tömegét.

Az iroda előtt megálltak. Bride győzött: kifizette a fiákerest, s hogy megmutassa előzékenységét, fél shilling borravalót is adott.

− Ti jobbra mentek, én arrafelé − intett Cottam, és megszorongatta barátja kezét. − Még találkozunk, Harold! Keressük meg majd egymást. Elhiheted, csoda mód örültem, hogy összeakadtunk.

− Én is, Tom − hangzott a válasz. Fleet tisztelgett.

− Szolgálatára, uram, örvendek, hogy megismerhettem a *Carpathia* távírászát. Ügy lehet, váltunk majd egymással egy-két jelzést.

Thomas Cottam nevetett.

− Az bizony megtörténhet!

Elváltak. Harold Bride és Fleet megindult az irodaépület melletti kis sikátoron.

Az eső már csak szemetelt, de a raktárak, a szerelőcsarnokok ereszei és levezető csatornái még bőven öntötték a vizet.

Harold Bride szíve hirtelen erősebben kezdett verni.

Itt van a *Titanic* közelében!

Ez nemcsak ünnepélyes, de nyugtalanító érzés is volt. Olyasfélét érzett, mint ama napon, amikor az avizóhajón bebizonyította, hogy méltó a tengeri szolgálatra. Mivel váratlanul közlékeny lett, mondta is Fleetnek, mire gondol.

− Majd ha meglátja, akkor beszéljen, uram! − nevetett a derék ember. − Akkora baromi hajó, mint egy hegy! De nézze csak, uram, innen már láthatja is!

Bride megállt. Kiléptek a sikátorból, s a dokkpromenád szélére értek. A lába földbe gyökeredzett. Még jó, hogy Fleet hirtelen visszarántotta, mert egy tolatómozdony száguldott el mellettük gőzt és szikrát okádva.

− Három sínpár van itt, vigyázzunk! − hallotta a jelzőaltiszt hangját.

A sikátor után éles fények vágtak a szemébe. A dokk kikötői részén nem gáz−, de villanylámpák világítottak. És hogy nem vette észre a mozdony közeledését, azon sem, volt csodálkoznivaló. Sajtológépek, szegecselők, nagy teljesítményű fúrók, pörölykalapácsok dübörgése hallatszott. Csikorogva és zúgva emelkedtek és süllyedtek a gigantikus méretű emelődaruk hosszú karjai. Közben a figyelmeztető és vészcsengők berregtek szünet nélkül. Egyszeriben belecsöppent a dokk-kikötő legnagyobb forgalmába.

Éjjel-nappal, szünet nélkül dübörgött itt minden.

Ott a hajó! A *Titanic!*

Megállt a promenád szélén − most már óvatosabban, túl a síneken −, s rátette kézitáskáját az egyik kikötőbakra.

Valószínűtlenül nagy, hatalmas tömeg tornyosult előtte. Először nem is látta hajónak, csak áttekinthetetlenül óriási

falnak, épületkolosszusnak, félelmetes, álomba illő mesevárnak.

De hát azért mégiscsak hajó volt!

− Kövessen, Uram, sietnünk kell, mert hat óra elmúlt, és a szállásmester szigorú ember − bökte meg barátságosan Fleet a távírászt. − Miért kukoricázzon, ha nem kell!

Gépiesen elindult, de nem tudott szabadulni a látványtól.

Részben a sötétség, részben a közelség miatt nem látta a felépítmények felső részét, a parancsnoki hidat, a kéményeket, a csónakfedélzetet. Csak a két árboc, mint valószínűtlenül különös obeliszk, emelkedett az égnek, feltörve a fekete hajótestből. Néhol világított csak egy-egy kerek ablak, s a távolban a megnyitott oldalbejáró híd nyílása. Ide tartottak.

− Csak nappal dolgoznak már a hajón − tájékoztatta Fleet -. asztalosok és kárpitosok. Akkora flanc van itt, mintha a királyi családot vinnénk tengerentúlra!

Mindezt Fleet nem lekicsinylésből, hanem inkább hence-gésből mondta. Minden szavából a büszkeség csendült ki, hogy a világ legnagyobb, legpazarabbul berendezett hajóján szolgálhat.

A feljáróhídnál − mert fedett volt és nem palló, mint a legtöbb esetben − a megszokott jelenet fogadta.

Egy sok sráfos, idős hajómester s két megtermett matróz állt a lámpa alatt.

− Kérem a vezénylőpapírt!

Fleet meg akarta mutatni bennfentességét közbelépett.

− A másodtávírász, Mr. Phillips helyettese.

A hajómester mintha nem is hallotta volna az őrmatróz szavát, várakozva nézett az érkezőre. Barold Bride keresgélt a tárcájában. Végre előkerült az irat.

− Tessék, itt van − mondta némi nehezteléssel a hangjában, amit utólag megbánt, hiszen a hajómester azt tette, ami a kötelessége volt.

− Mehet − intett a hajómester, de még hozzátette -: H fedélzet tizenöt!

− Köszönöm − legyintett Bride, annak tudatában, hogy a közlés nem fontos, mert vele van Fleet, aki láthatólag mindent tud.

És megindult a meredek híd kapaszkodóin, hogy másfél perc múlva átlépje új otthona küszöbét. A félretolt vasfal, az oldalnyílás lelépőjénél is altisztek álltak, mintegy igazolva, hogy megfelelő őrség védi az óriás hajót. Tisztelegtek és továbbengedték az érkezőket.

− Kövessen, uram − fordult balra Fleet -. mert se fel, se le *nem* kell mennünk, mivelhogy ez a H fedélzet.

Mélybe forduló aknafolyosón mentek tovább, majd balra fordultak.

A lakknak, terpentinnek, firnisznek, faanyagnak, bútorhuzatnak vegyes és erős illata töltötte be a folyosókat, kabinsorokat. Minden harmadik lámpa égett csak a kabinsoron, ami különös, de érdekes félhomályt adott a messzeségbe nyúló folyosóknak.

Ide alig-alig hallatszott be a külső zaj, minden ünnepélyes volt és előkelő.

29

Bride is, Fleet is suttogva beszélt ha szólt egymáshoz. A vastag, piros kókuszszőnyeg felfogta lépteik neszét. A nyitott ajtók mögött sorakoztak a kabinok s a fürdőszobák. A százötven méternél is hosszabb folyosó végén éles fény látszott, s beszéd hallatszott. Telefon csengett, berregett, írógép kopogott.

Arrafelé van a hajóiroda − vélte Harold Bride, és előre örült, hogy rövidesen átesik a bejegyzésen: szabályosan és visszavonhatatlanul a *Titanic* embere lesz! Időnként hálásan tekintett társára, akit máris megszeretett, s aki átsegítette a kezdet nehézségein.

Középmagas, erős vállú, szikár arcú tengerésztiszt jött velük szembe. Fleet, aki elöl haladt, tisztelgett szabad kezével. Harold Bride bizonytalanul ugyanígy tett.

A tiszt közömbösen a távírászra nézett. Tekintetéből nyugalom, majdhogynem hidegség áradt. Zubbonyának ujján levő három vastag aranysáv elárulta, hogy kapitányi rangot visel.

− Az első tiszt − mondta hátraintve néhány lépés után Fleet. − Mr. Murdocknak hívják. Kemény fickó, bálnavadász!

− Micsoda? − lepődött meg Bride. − Bálnavadász?!

− Az volt uram, szent igaz. *Az* egyik cimborám, akit a Csirkében látott, a Banks, együtt szolgált a kapitánnyal. Tőle tudom, mi volt azelőtt. De azt is tudom, hogy igen emberséges. Banks tudja, tapasztalta.

A hajóiroda elé értek. Két kék egyenruhás irodatiszt s egy barna egyenruhát viselő raktáros lépett ki az irodakabin ajtaján.

Fleet letette a táskát, intett.

− Lépjen be a tiszt úr, megvárom. Jobbra ül a szállásmester.

A valamikori régi hajókon az altiszti rangban levő „quartirmaster" irigyelt valakinek számított. Századunk elején a hajóóriások szállásmestere − tiszti rang, amolyan fő-fő irodafőnök. Ő a felelőse a legénységi, altiszti, alacso-

30

nyabb rangú tiszti elhelyezéseknek, de a nyilvántartásnak is. A hajó minden zegéről-zugáról tudnia kell, úgyszintén ismernie minden embert, még a gépkezelőket, fűtőket, pincéreket, szakácsokat is. Az ilyen ember reggeltől késő estig dolgozik, meghatározhatatlan munkaidővel, sokszor végkimerülésig. Mindenért ő a felelős, s hiába van segítsége (tíz-tizenöt irodista), a felelősség az ő vállán nyugszik.

A *Titanic* főszállásmesterét John Caldwellnek hívták, idős ember volt, s talán mert folyton ült, s csak akkor mozgott, ha valamit ellenőrzött, a hajó legkövérebb tagjai közé tartozott. Homlokát állandóan veríték borította. Szuszogott és morgott, mint általában a szállásmesterek.

− Na végre! − csapott az asztalra, amikor Bride átadta az iratait. − Végre, hogy megjött! A főnöke várja. A legkitűnőbb távíróberendezést szállította le a posta, de éppen ezért van is vele valamiféle baj. Keresse meg, fiatalember, minél előbb a főnökét, hogy örüljön a jöttének!

Feltette szemüvegét, méregette a távírászt, majd odaadta az iratokat (vezénylési papírt, szolgálati könyvet, minősítési bizonyítványt) a mellette ülő irodistának.

Végül így szólt:

− A főnökével lesz egy kabinban. A C fedélzeten megtalálja. A többiről a főnöke tájékoztatja.

Bólintott, végeztek.

Bride is bólintott, megfordult, és kilépett a kabinból.

− Rendes fickó ez a Caldwell − mondta kísérőjének, aki hűségesen várta a kabin előtt. − Még köszönt is.

Fleet nevetett:

− Azt mondják, harapni is tud! Mindig a parancsnokkal szolgált, az pedig kemény ember!

A H fedélzetről feljutni a C fedélzetre valóságos hegymászás. Valójában öt emelet. Egyik kabinfolyosó, dekksétány a másikat követte, amíg feljutottak a sok lépcsőn a C fedélzetre, amit már csak a B fedélzet követ és végül az A fedélzet (a csónakfedélzet), aminek a folytatása a hajó agya, esze, legfőbb idegrendszere, a Híd, a parancsnoki állás, a kormányház, a navigációs helyiségek, s alattuk a

31

távírászok műhelyszobája, vagyis fülkéje, ahogy hivatalosan nevezik.

Közben kétszer is összetalálkoztak a fedélzetek őrségével, egy altisztből és két matrózból álló csoporttal, akik szünet nélkül járják a hajót, vigyázva tűzre és más veszedelmekre. A C fedélzet nagy társalgójának szárnyas ajtaja nyitva volt, s a kivilágított helyiségben a zenekar próbált. Valcer dallamai áradtak szét a folyosókon.

A mélyből végigkísérte őket az áramfejlesztő gépek búgása, rengése, az óceánjárók megszokott, egyhangú zaja. Élet lüktetett a hajóban.

A C fedélzet sétafolyosójáról Bride végigtekintett a hajón és a kikötőn.

Valóban meglepődött.

A hajó valószínűtlenül óriásnak tűnt, és minden, amit körülötte látott, kicsinek, törpének.

A szerelőcsarnokok teteje jóval alattuk volt. A közelben horgonyzó hajók játékszereknek látszottak. Egy magasságban voltak a kikötőbejárót őrző három világítótoronnyal! Bride elképedve, valósággal megbabonázva nézett körül. Ahogy kihajolt, alattuk a mélységben látszott a bejáróhíd, vagyis inkább annak fedőponyvája. Még csak fogpiszkálónak sem tűnt! Vagy egy félórával ezelőtt ott lépett be az álmok hajójára…

Feje felett ott magasodtak a kémények. Négy óriás szörnyeteg, egyenként huszonkét méter magasak. Ezt onnan tudta, hogy a vonaton olvasgatva a London Times mai számát, összetalálkozott az egyik hasábon a *Titanic* adataival. A cikk részletesen foglalkozott az óriás hajóval, valóságos adathalmaz volt. Így Bride hajólexikonnal a fejében lépett új munkaterületére. Tudta a kémények magasságát, de azt is, hogy a hajó kiszorított vízmennyisége a rakmerülésnél 65 000 tonna, a hajó hossza 270 méter, a hajtógépek 45 000 indikált lóerőt fejtenek ki, s naponta 1000 tonna kőszenet fogyasztanak! Olvasta, hogy az építésnél 270 tonna szegecset használtak fel, s maga a hajótest (valamint a felépítmények) − de gépek, kazánok, belső építések és beren

32

dezések nélkül − 27 000 tonna vizet szorított ki, amikor lecsúszott a sójáról, és ráfeküdt az Öböl vízpárnájára!

Az erős lámpák fényében jól látszottak a hatalmas árbocok, az előárboc közepén a figyelőkosár, s jól látszott maga a hatalmas, külön épülettömbnek tűnő parancsnoki híd is, amit a tengerészek nagybetűvel, röviden így ejtenek ki − a Híd. A Bridge.

− Amott az én őrhelyem − mutatott az előárboc közepére Fleet −, kosaras vagyok.

− Eléggé magasan − bólintott a távírász, és a táskája után nyúlt, hogy a bámészkodást befejezze, és végre felkeresse kabinját.

Fleet hirtelen megmerevedett. Kihúzta magát, és mint a hadihajók tengerészei, a közeledő felé fordult.

A fedélzetvilágítás fényében tiszt közeledett.

Valószínűtlenül sovány volt, igen magas, és éppen ezért görnyedten járt. Bőrből készült vihargallérja még inkább megnyújtotta alakját. Harold Bride is tisztelgett, mert a gallérból sejtette, hogy az ügyeletes tisztet látja.

− Jó estét, Fleet − bólintott a tiszt, amikor elhaladt mellettük, s ugyanígy tett amikor Bride köszöntötte. − Jó estét!

− Ez az én közvetlen parancsnokom − mutatott utána Fleet. − Mr. Lightholler, a második tiszt. Ő a navigációs főnök, minden jelzés feje. Az önöké is, uram. Jobbat kívánni sem lehet. Aranyember, én mondom. Most ő van szolgálatban, járja a hajót. Soha nem pihen, mindenre gondja van. No de amott a kabinja, uram, itt elválunk. Megéheztem, ilyenkor osztják a vacsorát.

Ezzel az elég nehéz táskát Fleet letette, köszönt.

− Minden jót, uram! örülök, hogy többször találkozunk majd.

Bride visszatartotta emberét.

− Várjon csak, Fleet! Hamarjában nem is tudom, miként háláljam meg szívességét. De itt ez a semmiség, fogadja el.

Ezzel belenyúlt a zsebébe, elővette azokat a dohánycsomagokat, amiket az állomáson vásárolt.

33

− Köszönöm, uram − mosolygott Fleet −, az ilyesmi mindig jól jön. Nagyon köszönöm!

A két ember, a tiszt és az altiszt, kezet rázott.

− Pompásabb szerszám ez − mutatott maguk köré Fleet −, mint az avizóhajó, amin megismerkedtünk, igaz-e?

− Igaz! A világ legnagyobb hajója, még az *Olympicnál* is nagyobb.

Fleet tisztelgett, és eltűnt az egyik lejáróban.

Bride magára maradt. Egy ideig állt a kabin előtt, ismételten megnézte a számát, majd rátette kezét az elfordító gombra. De előbb kopogott,. mert a kis kerek ajtóablakocskán fény szivárgott kifelé. Néma csönd volt a válasz. Még egyszer, majd újból kopogott. Végül kinyitotta a kabin ajtaját.

A kabinban nem tartózkodott senki. De lakták, amit elárult a jobb oldali fekhely polcára helyezett több könyv, egy zsebóra, tokba zárt borotvakészlet, egy fényszórós zseblámpa s egy ezüstkeretbe foglalt családi fénykép. Egy eléggé testes fiatalasszony és három gyerek képe. A gyerekek három és nyolc év között lehettek: Jack Phillips. I. osztályú hajótávírász gyerekei. A fekhelyen takarók és párnák voltak elhelyezve.

Harold Bride egy pillantást vetett a másik fekhelyre: üres volt, csak a vadonatúj matrac árulta el, hogy az ágy vendégre vár. Üres volt az ágy feletti polc, a fekhely lábfejéhez szorított faliszekrény is, ahová majd minden holmiját be kell zsúfolnia.

Erre most nem került sor. Bride a táskát, a kis kézitáskát, valamint a plédgöngyöleget rádobta az ágyra, elhatározva, hogy a kabinrész elfoglalását későbbre hagyja. Előbb megkeresi új főnökét, Jack Phillipst. Hol lehet − vélte Bride − egy távírász máshol, mint a szikratávíró központjában?!

A távirószoba megkeresése már nem okozott különösebb gondot az óriás hajón. Mindén ilyen helyiség a Híd alatt található, legtöbbnyire a navigációs kabin alatt, az A fe-

34

délzet kiemelkedő utolsó harmadában., Elvileg, ahogy a főszállásmester mondta, a távírászok kabinja felett, csak éppen két emelettel feljebb.

Bride, ahogy kilépett a dekkfolyosóra, *nem* állta meg, hogy újból szét ne tekintsen. Néhány másodpercre elvakította a belső világítótorony forgó fénye. Megdörzsölte a szemét. Ahogy látni kezdett, előtte állt egy hajóstiszt és egy altiszt.

− Elnézést, uram, hogyan kerül a hajóra? Ez a C fedélzet, itt nem tartózkodhat senki.

Ekkor kapott észbe, hogy nem vette fel az egyenruháját, ami ebben az esetben szabályellenes volt, de még a sapkát is az ágyon hagyta sietségében.

− A másodtávírász vagyok, uram − dadogta szégyenkezve −, most érkeztem. Ez itt a kabinom. Még a sapkát is bent felejtettem, annyira siettem, hogy megkeressem a távirószobában a főnökömet, és jelentkezzem nála.

A tiszt bosszúsan legyintett.

− Civil szokás az ilyesmi, uram, ramélem, elismeri I Igazolványát megkapta?

Bride benyúlt a zsebébe, elővette.

− Parancsára!

A tiszt átvette a White Star címerével domborított, kemény fedelű igazolványt, tüzetesen megvizsgálta, majd így szólt:

− Hát csak vegye fel az egyenruhát, mielőtt bármerre indul. Szigorú utasításunk van, hogy megakadályozzunk mindenféle kószálást. Soha nem lehet tudni, hátha szabotőrök lopódznak fel a hajóra. A parancsnok így rendelkezett!

Mereven tisztelgett, továbbment az altiszttel együtt, aki csendes mosollyal figyelte a jelenetet, mint minden vérbeli hajósaltiszt, aki legalább annyira szeret fontoskodni, miként a felettese.

Bride betámolygott a kabinba, leforrázva, hogy civilnek nevezték, ami különösen azért bántotta, mert jó tengerész-

35

nek tartotta magát, legalábbis hajóra termett embernek, aki életét másként már nem tudja elképzelni.

Felkattintotta a szekrényke feletti lámpát, hogy jobban lásson a kicsomagolásnál. Kinyitotta a bőröndöt, ami úgynevezett hajóbőrönd volt, kivette a melegebb, sűrűbb szövésű egyenruhát. Vizsgálgatta, nézegette, hogy mennyire gyűrődött össze. De nem, szerencsére Sally − a felesége - gondosan csomagolt, s mindössze a hajtókán volt gyűrődés. A nadrággal sem volt baj, az ingekkel sem. Már éppen a nyakkendőjét kötötte, amikor felsüvítettek a Harland-dokk üzemének munkaidőt jelző szirénái. Ugyanakkor nyílt a kabin ajtaja, és meglepődött arc nézett befelé.

Fiatal, alig harmincöt-harminchét éves volt az illető, kék szemű, vidám tekintetű. Amikor beljebb került, Bride látta, hogy jó kötésű ember, amolyan atlétatípus.

− Ha nem csalódom… − kezdte.

− Igen, az vagyok, a kettes. Harold Bride a nevem, szolgálatára.

Phillips, mert ő volt a belépő, mosolyogva kezet rázott.

− Jack Phillips! Majd kijövünk egymással. Sok jót hallottam magáról, Bride. Képzelheti, tudni akartam, ki lesz a másodtávírász. Az öreg Stockton azt ígérte, hogy rendes fickót küld ide. Azt mondta, van egy fiatalember, aki igen bevált a dél-afrikai járatnál, őt majd átvezényli hozzánk. Nos, Bride, maga az a fiatalember!

Jóízűen nevettek. Bride egyszeriben elfelejtette, hogy az előbb lehordták. Phillips nem játszotta meg a főnököt, legfeljebb annyiban, hogy a szolgálati előírások szerint nem tegezte le helyettesét.

− Milyen a készülék? − kérdezte Bride érthető kíváncsisággal, amikor felhúzta zubbonyát.

− A lehető legjobb. Majd meglátja! Valamit azért igazítunk rajta, de hát ez már az én szokásom, mert van egy-két tökéletesítésem. Ezért is vártam, hogy együtt megcsináljuk. Tudja, Bride, fel kell arra készülnünk, hogy nyakig leszünk a munkában. Gazdag pasasok tömege utazik a ha-

36

jón, a fene tudja, miért! Így tehát táviratokat veszünk és adunk szünet nélkül. Valódi postások leszünk, akár a szárazföldiek!

Ezzel Phillips benyúlt a szekrényébe, kivett egy üveget, két pohárkát tett melléje.

− Igyunk annak örömére, hogy együtt vannak a *Titanic* távírászai!

37

3. TISZTEK, UTASOK ÉS AZ INDULÁS

A hajó Southampton kikötőjében, a Victoria-móló mellett állt. Balról Wight sziget meredek partjai emelkedtek, előttük a nagy zátony a két világítótoronnyal, jobbra Gosport homokpadjai, ugyancsak két világítótoronnyal, elöl, a Southampton-torokban a két világítóhajó imbolygott, jobbra és balra megint csak homokpadok. Közbül húzódott a láthatatlan, alig kilométer széles kivájt meder, aminek a segítségével a híres kikötőváros alkalmas volt nagy személyszállítók és teherhajók fogadására.

A révkalauz közvetlenül a kormányház előtt állt, két segédje − balról és jobbról − a nagy vezénylőhíd kiugróján. Onnan figyelték a Spithea-csatorna színváltozásait, hullámmozgásait. Mind a hárman több százszor, vagy inkább több ezerszer megtették már ezt az utat, a Bembridge Pointtól Southampton kikötőjéig, hadihajókat, áruszállítókat, utasszállítókat vezetve a veszélyes szakaszon. De ennyire talán soha nem nyugtalankodtak, soha nem érezték ezt az aggodalmat, önmagukban azt kívánva, bárcsak túl lennének a mai napon.

Ugyanilyen izgalommal figyelték a manővert a *Titanic* tisztjei, akik közül a szabadnaposok is a Hídon tartózkodtak.

Hát hogyne: az óriás hajó southamptoni befutása országos esemény volt, a kíváncsiskodók ezrei, az újságírók százai várták, arról nem is szólva, hogy a legcsekélyebb sérülés is óriási károkat okozhatott.

Mindössze egy ember könyökölt nyugodtan a Hidat közrefogó szélvédőre, szemrebbenés nélkül nézett előre, s még akkor sem jött ki a sodrából, amikor a két világítóhajó

38

között váratlanul kibukkant a ködös párából egy kétkéményes, legalább tízezer tonnás teherhajó, és annyira oldalt fordult, hogy keresztben elállta az utat.

− A szentségit − üvöltötte a révkalauz −, ez a csibész nem lát minket?! Kormányt két fokkal steuerbordra, gépház negyedgőzzel tovább! Jelezni a tehernek, hogy álljon félre!

Berregett a gépház telefonja, megszólalt a visszajelzést tudósító éles csengő, a főkormányos éles hangon kiáltotta a „két fokkal steuerbord”-ot, a hajóduda pedig felmordult szörnyű, messze hangzó bőgéssel, ugyanakkor az előárbocon is megjelentek az utasítást adó zászlók: vigyázz, letérni!

Igen, Smith Commodore nyugodt volt. Végtelenül nyugodt. Ez volt az ereje, különlegessége, kivételes képessége is.

Szent meggyőződése volt, hogy a Spithead vize engedelmeskedik az ő imádott csodahajójának. Mert a commodore imádta a *Titanicot.* Imádta, mint a rajongó zsoké az ő versenylovát, vadász a kedvenc kutyáját, fegyverét, apa és anya a gyerekét. Az ő gyereke a *Titanic* volt, mert ezzel a hajóval jutott el a csúcsra, a legmagasabbra. És ezzel is fejezi be tengerész-pályafutását. Még három út Európa és Amerika között (és vissza), s akkor átadja helyét a reá illetékes utódnak, hogy becsületes nyugdíjba vonuljon. A kiszemelt utód ott állt a Híd bal szélén, a backbord-erkélyen. Tudta, hogy az az ember követi majd a parancsnoki helyen, talán megérdemelten, talán, mert élvezi az elnök, Sir Franklin kegyét, de mindenképpen ő következik. Mr. Murdock, az első tiszt. Tudat alatt talán ezért nem szívelte

helyettesét, talán mert Franklin valósággal rákényszerítette; mindegy, de tény, hogy Smith commodore sehogyan sem bírta helyettesét. És mint ilyenkor lenni szokott, a másik fél is megérezte, hogy nem tartják rokonszenvesnek, nem éreznek irányában barátságot. Így azután máris volt egy-két (kisebb) súrlódás a *Titanic* parancsnoka és helyettese között. Smith commodore szinte tüntetőleg mutatta,

39

hogy nem nyugtalankodik, Murdock első tiszt aggodalmaskodva figyelte a révkalauz minden arcrándulását, izgatott, féltő, aggódó mozdulatát. Hogy nagy nehezen eltérítették az útból a tízezer tonnást, derűre mégsem volt ok. A két világítóhajó között − egyébként nappal volt, kora reggel, s így a szerepűk mindössze a jelzés volt − a Solent csatornarész következett, tele magas fenékpadokkal, ahol tejszerűen kavargott a három irányból is beáramló víz. Itt legfeljebb 4-5 méter a vízmagasság. És a Titanicnak legalább 12 méter kellett, hogy lefogott gépekkel átcsússzon a Spithead és a Solent veszélyes szakaszain.

A gépház telefonja újból megszólalt. Az ügyeletes tiszt a révkalauzra nézett.

− Captain, a főnök kéreti.

A révkalauz bosszúsan vette át a kagylót.

− Tessék, mit akarnak?

Közben tekintete hol a közeli cowesí partot, hol a szélső jelzőhajót figyelte.

− Köszönöm − mordult a telefonba, majd letette, s a parancsnokhoz fordult. − A gépház jelenti, hogy a figyelők közelinek találják a fenékzajt, a csavarok is kavarják már az iszapot.

Smith legyintett.

− Bah, dagály van, nem kell aggódni! És az iszap! Persze hogy kavarják! A forgáserő több méterre kihat! Ne törődjön a nyávogókkal! Majd leintem a gépházat! Maga csak vezesse a hajót, beérünk esküszöm!

És ezzel a Fenegyerek Teddy elfordult a révkalauztól, újból rákönyökölt a szélvédőre, s így maradt egészen addig, amíg fel nem tűnt Southampton vasalószerű háztömbje, jobbra és balra a mólók és dokkok tömege.

Felbúgtak a hajódudák, a gyárak szirénái, a kikötői tolatómozdonyok sípjai.

Southampton, a nagy kikötőváros köszöntötte a világ legnagyobb hajóját!

Négy fürge „bika”, apró tolatóhajó simult az óriás mellé, hogy veszély nélkül a Victoria-mólóhoz tereljék.

40

− Nos, captain − fordult mosolyogva Smith Commodore a révkalauzhoz −, látja, kár volt az aggodalomért! Szelíd gyerek egy ilyen óriás, ha jól bánnak vele!

Ránézett Murdock kapitányra, aki melléje lépett.

− Remélem, ön is elismeri, hegy így van? Murdock komor arcán a legkisebb mosoly sem rezdült.

A feltett kérdésre nem is válaszolt.

− Kérem az utasítását, Sir! Ügy tudom, kikötés után az újságírók a hajóra jönnek!

− Mólóhoz állunk − rendelkezett a commodore. -Előbb a főnökeink jönnek fel, és nem mi, de ők rendelkeznek, mi lesz az újságírókkal! Pokolba velük, oda valók! Ha módomban lenne, egyet sem engedném a hajóra. Feldúlnak mindent, felesznek mindent, elszívnak mindent − és utána megállapítják, hogy a *Titanic* ócska tragacs, máris eladhatja a White Star ócskavasként!

Murdock nem figyelte a Commodore kifakadását. A révkalauz iratait és néhány magával hozott műszerét rendezgette. Két segédje a kormányfülkének támaszkodott, és elismeréssel nézegette a magasból az óriás hajót.

Murdock a kikötést vezényelte, a nagy hajók legnehezebb, legveszélyesebb manőverét. Általában az első tiszt feladata a kikötés irányítása, ha a parancsnok nem ragaszkodik az elsőbbséghez. Nem. Smith commodore nem ragaszkodott a kikötés vezényléséhez. Inkább még örömét lelte abban, hogy esetleg Murdock hibát csinál, és azt a White Star parton tartózkodó főemberei is láthatják.

De Murdock nem csinált hibát. Mr. Lightholler, a navigációs tiszt állt a hajóorrban mint horgonytiszt. A taton az ugyancsak kapitányi rangban levő harmadik tiszt, Mr. Bruce intézkedett. A steuerbordon, vagyis a hajó jobb oldalán, a D fedélzetre helyezett fallreepen (erkélyes kiugrón) a mozgékony, szemfüles ötödik tiszt, Harold Lowe tartózkodott, és onnan figyelte a közeledő mólót, de egyben a szuszogó, sűrű, fekete füstöt okádó, dühös kis bikák igyekezetét, hogy pontosan oda vontassák, szorítsák, nyom-

ják a *Titanicot,* ahová a kikötőparancsnokság rendelte: a Victoria-móló mellé.

Különböző állásokon a jelzőmatrózok − zászlókkal a kezükben − várták a tisztek utasítását. A mólón a kikötőfelügyelőség emberei figyelték a közeledő hajóóriást. A *Titanic* gépei ekkor alig-alig dolgoztak. A gépház legfeljebb olyan utasítást kapott, hogy segítse a bikák küzdelmét. A két külső csavart hajtó expanziós gép közül hol az egyik, hol a másik kapta a rendelkezést: „igen lassan előre”, „igen lassan hátra”, „figyelem, mind a két csavar hátra!”… A középső, a nagy erejű Parson-féle turbinatengely csavarja mozdulatlanul állt. Szünet nélkül berregtek a Híd telefonjai. Hol Murdock emelte fel valamelyik kagylót, hol Harrimann, a Hídon szolgálatot teljesítő fő-altiszt, az első hajómester. Harrimann majd olyan idős volt, mint Smith Commodore, több évtizede együtt szolgáltak, de a sors úgy hozta, hogy a hajómestert Murdock is jól ismerte, mert az utóbbi évben az *Olympicon* tengerészkedett. Együtt kerültek át a *Titanicra,* megbecsülve egymás képességeit. Az öreg Smith, a Fenegyerek Teddy nem szívesen vette ezt a barátságot, holott éppen ő volt az, aki Harrimannt átkérette.

Százan és százan álltak a Victoria-mólón, ezrek a kikötő többi mólóján, a horgonyzó vagy dokkoló hajókon, annyira sokan, hogy a raktárak tetejére is jutott bőven ember. Ezen a napon Southampton az óriás hajó várásának lázában égett.

Szóltak a dudák, a szirénák, a hajókürtök.

Egyre közelebb került a móló, rajta a várakozókkal. A Hídról ki lehetett venni Bruce Ismay és Sir Franklin, Ellinger titkár és a többi White Star-vezető figuráját.

Smith commodore közelebb lépett a vezénylő tiszthez. Morcosan, elégedetlenül szólt:

− Én az ön helyében nem vánszorognék ennyire, Mr. Murdock!

Murdock szemrebbenés nélkül ránézett parancsnokára, s csak ennyit mondott:

42

− Ön rám bízta a vezénylést, engedje meg, hogy képességeimnek megfelelően végezzem el a feladatomat.

Ezzel ráhajolt a gépház telefonjára, egyben a gépvezénylő műszer skáláján is igazított.

− Bal oldali csavar lassan hátra, jobb oldali lassan előre! − Majd odaszólt Harrimann-nek: − Kérem, Mr. Harrimann, jeleztessen Mr. Lowe-nak, hogy a bikák nagyobb erővel nyomják a hajótestet!

Smith Commodore félreállt a Híd-erkély szélére. Bosszúsan rángatta a szakállát. Itt maradt egészen a kikötésig. Phillips, az első távírász bukkant fel a Hídon. Megvárta, amíg a Commodore oldalt néz.

− Nos, Phillips, mit akar?

− Távirat, Sir! Southampton városa üdvözli önt, a hajó személyzetét és a hajót!

Smith megelégedetten bólintott.

− Helyes, Phillips! Táviratozza vissza, hogy köszönjük a figyelmességet, és szívből üdvözöljük a város polgármesterét s minden polgárát!-

− Parancsára, Sir! Máris rohanok!

A *Titanic* backbordon (balról), teljes oldalfelületével már a móló mellé került.

Smith commodore sapkája ellenzőjéhez emelte kezét. Mereven tisztelgett. Boldog volt, nagyon boldog. Ilyesmire várt egész életében. Elfelejtette előbbi bosszúságait.

Kalapokat, sapkákat, esernyőket, botokat, sálakat, zsebkendőket lengető tömeget látott odalent, és felhangzott a rengeteg torok lelkes üvöltése: éljen, hurrá, éljen!

A hajó elejéről kirepült az első dobókörte, amit követett a többi, hogy a parton álló kikötőlegények bakokra húzzák a tartókábeleket.

A fáradt gőz sisteregve tört ki fújtatókon keresztül a hajó két oldalán.

A felvontató csörlők dübörögve megindultak. Az aprócska bikák vidáman felsípoltak, s elkanyarodtak az óriás testvér mellől.

− Kérem, Mr. Harrimann − fordult megkönnyebbülve

43

Murdock a hajómesterhez −, jelezze a hajók parancsnokainak, hogy hálásan köszönjük a jó munkát.

Tekintete a Híd szélső részén háttal álló parancsnokot kereste.

Smith nem fordult hátra.

Murdock arra gondolt, vajon a parancsnok-mond-e majd néhány elismerő szót, ha a hajó teljesen a mólóhoz simult.

Mivel erre bajosan számíthatott, okosabbnak tartotta, ha a révkalauzokkal kezet ráz, s megköszöni jó munkájukat.

De erre nem jutott idő, mert a hajó elejéről felhangzott a harangütés. Lightholler jelezte, hogy

minden kábel a helyén van, az ütközőpufferek belapultak.

A *Titanic* elfoglalta pihenőhelyét a móló teljes hosszában.

− Jelentem, Sir − lépett Murdock a parancsnokhoz −, jelentem, hogy a hajó kikötött!

Smith tisztelgett.

− Rendben van, Mr. Murdock! Kérem, eresztesse le a feljárót. Egyben intézkedjék, hogy senki idegen ne jöhessen fel. Egyébként én megyek le, hogy fogadjam főnökeinket.

… Így kötött ki a *Titanic* Southamptonban, 1912. április 3-án, délelőtt 9 órakor.

Az indulást április 10-ére, késő délutánra tűzték ki.

Soha ilyen dobverés nem előzte meg egyetlen utasszállító indulását, soha nem írtak annyit egy hajóról, felszereléséről, drága kiállításáról, kabinjainak különlegességeiről, mint a White Star óriás hajójáról. Smith commodore tévedett: az újságírók nemcsak ettek a hajókonyha kitűnőségeiből, nemcsak elszívtak töméntelen cigarettát, és fogyasztottak bőségben a hajó bárjában, éttermében rengeteg italt, de elragadtatott cikkekben méltatták a látnivalókat, azt a pompát, kényelmet, amivel a White Star fel akarta hívni a figyelmet hajóinak kiválóságára, elsőrangú voltára.

Megírták, hogy uszoda van a hajón. Abban az időben

44

egyedül a *Titanic* szerényebb kiállítású testvérhajója, az *Olympic* rendelkezett kisebb uszodával. A *Titanic* uszodája nagy volt, méltó az első osztályú utasok tömött pénztárcájához. És méltó a kor divatjához is: mór stílusban készült, akárcsak a konstantinápolyi szultán fürdőháza… Hát még a szalonok, társalgók, pipázók, éttermek, luxuskabinok, lakosztályok, a hangversenyterem! Mindenféle kor bútor− és díszítőstílusa feltalálható volt a *Titanicon*, kezdve a reneszánsztól egészen a hollandi s más korabeli irányokig! Az első és a másodosztályú utasok éttermének beosztása is nagyot változott: nem az eddig megszokott hosszú asztaloknál étkeznek majd az utasok, hanem számtalan kisebb, négy− és hatszemélyes asztalnál. És hogy ne legyen fennakadás, annyi pincér, kabinboy, londiner, bárfiú áll majd az utasok rendelkezésére, mint még soha utasszállító hajón: 461, azaz négyszázhatvanegy fő! De a gépészek és a hozzájuk tartozó segédszemélyzet, fűtők, rakodók száma sem megvetendő: összesen 310 ember.

Hét fedélzeten keresztül, az I fedélzettől a C fedélzetig, tehát hét emeleten keresztül három-három lift működik, hogy megkönnyítsék az utasoknak az óriás hajón való közlekedést.

És idéznünk kell egy korabeli megállapítást, mégpedig a harmadik osztályú, ma fedélközinek nevezett utasok elhelyezéséről. „A kényelem, amiben a harmadik osztály utasai részesülnek, teljesen megegyezik az ötven évvel ezelőtti hajók első osztályú utasainak kényelmével. ”

Igen, a *Titanic* nemcsak óriás hajó, de pompásan felszerelt, különleges kényelmet adó luxushajó is volt!

Így azután nem csoda, hogy amikor árusítani kezdték a jegyeket, még a magas kabinköltségek sem okoztak akadályt. Egy dollármilliomos számára igazán mindegy volt, hogy a luxuskabin ára 100 vagy 800 dollár arra az öt vagy öt és fél napra, ami alatt majd a *Titanic* az angol partoktól eléri Amerika partjait. És akadtak bőven dollármilliomosok, akik a telet a francia Riviérán töltötték vagy Olaszországban, és most, a közelgő tavaszidőn, hazatérő-

45

ben voltak hazájukba. Az amerikai tél elől menekültek el, és most visszatérőben voltak az amerikai tavaszba! És ha már így adódott, miért ne a *Titanicot* válasszák? Az angol és az amerikai sajtó napról napra közölte, kik azok, akik jegyet váltottak az óriás hajó első útjára. És a nevek rákerültek a hajóiroda kifüggesztett kabinlistájára, mintegy büszkén hirdetve, hogy ezek a gazdagok nem a Cunard-hajók között válogattak, hanem a White Star óriását választották

Amikor Harold Bride naponta lement az irodába, hogy leadja a beérkezett táviratok másolatait, mindig megállt az utasok listája előtt. Maga se tudta, miért, érdekelte, kik azok, akiknek a táviratait világgá kell röpíteni. Mert azt már előző útjairól tudta, hogy az üzletemberek és a közéleti nagyságok szünet nélkül tartják a kapcsolatot otthonukkal, irodájukkal, ugyanakkor ezek az irodák és otthonok is életjelt adnak magukról.

Amikor már negyedik napja szolgált a hajón, így bővült a gazdagok és az elökelöségék listája:

Mr. Guggenheim és felesége, Amerikából. (Guggenheim bankárról megírták a lapok, hogy a magánvagyona csekély 400 millió dollárt ér!)

Mr. Georg Widner és felesége, Amerikából. (Widner bankárt és vállalkozót „csak” 250 millió dollárra becsültéld)

Mr. Rothschild és neje, Londonból. (Itt a magánvagyonok felemlegetésénél csak találgattak az újságosok, mert talán maga Martin Rothschild sem tudta, mennyi dollárt és fontot ér az ő érdekeltsége, holott ő csak a „második” Rothschild volt a híres bankház tulajdonosai között).

Astor ezredes és neje, Amerikából. (Astor nemcsak dollármilliomos volt, ipartelepek és hatalmas farmok ura, de regényhős is: a Kubában harcoló amerikai „vörös lovasok” egyik parancsnoka, aki több ágyúüteget ajándékozott és szerelt fel barátja, Teddy Roosevelt volt elnök kérésére. Az ő magánvagyonát csekély 800 millió dollárra becsülték!)

Mr. Marvin és felesége, Amerikából. (Marvin volt a

46

legnagyobb amerikai filmgyár tulajdonos igazgatója s számtalan más vállalkozás birtokosa.)

Mr. Strauss és felesége, Amerikából. (Strauss bankár is azok között szerepelt, akikről megállapították: ha semmit sem csinál, akkor is napi 10 000 dollárt keres!)

Butt őrnagy és felesége, Amerikából. (Butt az Egyesült Államok akkori elnökének, Taftnak volt a szárnysegédje, kiküldetésben járt Angliában, de mint igen gazdag ember, ő is Olaszországban töltötte a telet.)

Mr. Hays és felesége, Amerikából. (Hays elnök-vezérigazgatója volt az egyik legnagyobb amerikai vasúttársaságnak, s egyben részvény többségének milliomos tulajdonosa is!)

Sir Perichen és felesége. {Perichen Tábornok volt a kanadai hadseregben, ugyanakkor Kanada leggazdagabb embere!)

Mr. Steed és felesége, Amerikából. (Steed újságíró volt, laptulajdonos, egyben híres békeapostol, akit Nobel-díjjal tüntettek ki.)

Rothes hercegnő, Angliából, aki amerikai rokonai látogatására indult, mert férje amerikai volt, ugyancsak dollármilliomos.

Harold Bride elképedve nézte a névsort. Valóban úgy volt, mint írták: a *Titanic* a dollármilliomosok hajója. Elképesztően óriási értékek gazdái készültek rajta átkelni az Óvilágból az Újvilágba! Természetesen nemcsak a nagy nevek között lehetett megtalálni a gazdag embereket. Az indulás előtt egy héttel a londoni Scotland Yard négy titkosrendőre, két detektívfelügyelő és két főfelügyelő jelentkezett Smith parancsnoknál. Rájuk várt a feladat, hogy éjjel-nappal őrizzék majd a páncélszobát, ahol többek között tizenkét hollandiai gyémántkereskedő több millió angol font értékű gyémántját helyezik el! A gyémántok azért indulnak tengerentúli útra, hogy majd Amerikában leljenek új gazdáikra.

A titkosrendőrök átvizsgálták a hajó egész személyzetének névsorát, iratait, szerződését, munkakönyvét, a mat-

47

rózokét éppen úgy, mint a pincérekét, a szakácsokét, a fűtőkét, a zenészekét, a gépészekét, a raktárosokét; a szerelőkét, minden egyes emberét, nehogy egy ügyes tolvaj− és kasszafúróbanda befészkelje magát a könnyen megszerezhető busás haszon reményében.

Harold Bride látta is azt a négy pincért, akit a titkosrendőrök „kiemeltek”, és a Scotland Yard székházába szállítottak. Állítólag közismert betörők voltak, hamis iratokkal felszerelve!

Mindennek éppen úgy híre ment, mint annak, hogy a tenisz amerikai profi világbajnoka, Bobby Bher és Perciwall, a rugby világbajnoka is a hajó utasai közé tartozik majd! De ott lesz Bruce Ismay, a White Star ügyvezető igazgatója és Thomas Anderson, a Harland hajógyár főnöke is. Bruce Ismay azért, − hogy személyesen ellenőrizze a *Titanic* útját, jelenlétével biztonságot adjon Smith kapitánynak, aki állította, hogy a kijelölt útvonalon közel öt órát nyernek majd, és ezzel legyőzik a *Mauretania* Cunard-hajó idejét. Thomas Anderson, aki egyben tervezője is volt az óriás hajónak, eljött, hogy bizonyítsa: a Harland-gyár mindent megtett, és bízik az óriás diadalában!

A versenyláz hatalmába kerített mindenkit.

Indulás előtt egymást ugratták a southamptoni kikötőben a White Star és a Cunard tengerészei. A sors különös akaratából majdnem egy időben indult el Harold Bride és Thomas Cottam, a két jó barát. A *Carpathia* indulásának idejét egy nappal előbbre tűzték ki, vagyis április 9-ére. Legutóbb Belfastban találkoztak, mielőtt a *Titanic* elhagyta a Harland-dokkot, mert Cottam hajója még a kikötőben maradt. Amikor pedig a *Carpathia* is beállt a southamptoni kikötőbe, személyes találkozásra már nem jutott idő. Így azután a Marconi-távíró segítségével beszélgettek, amikor erre idejük jutott.

És mivel a sors a *Titanic* és a *Carpathia* esetében a két hajónak különös szerepet jelölt ki, kell hogy megemlítsük a két parancsnok, Smith commodore és Rostron kapitány találkozását. Smith, egyik hajóhadnagya kíséretében, éppen

48

készült elhagyni a kikötő tengerészeti hivatalát, ahol megtárgyalta az indulás részleteit, amikor

az előcsarnokban összetalálkozott régi ismerősével, a Cunard ugyancsak nem ifjú kapitányával, Rostronnal.

− Halló, Smith kapitány! − kiáltott fel Rostron. − Hallom, arra készül, hogy megelőzi a *Mauretaniát!*

Smith arcán egy izom sem rezdült. Kedvetlenül legyintett.

− Azt hiszem, ezt az újságírók találták ki. Azóta is verik a dobot, hogy a White Star most megmutatja a Cunard-nak, mit tud! Nem, kapitány, kalandba nem megyünk bele! Mindenekelőtt a hajó és az utasok élete a fontos!

Rostron elhűlve bámult.

− De kapitány, akkor miért nem cáfolják meg a kósza híreket?

Smith megsimogatta hófehér szakállát. Elmosolyodott.

− Kapitány, milyen hajón szolgál maga?! Teherhajón vagy utasszállítón?

− Azt ön éppen olyan jól tudja, mint én!

− Na látja! Az utasszállító kapitányának tudnia kéli, hogy olykor fontos a reklám. Mint a mi esetünkben. Elsőrangú kényelem, soha nem látott újítások… és esetleg verseny is, hogy minél nagyobb legyen a csalogatás!

Rostron megvakarta az állát.

− Nézze, kapitány, mondok valamit magának. Öreg fiúk vagyunk mi, sok vizet, sok hajót láttunk. Ha én lennék a maga helyében, én is megszédülnék a dobveréstől! De most az eszem azt mondja, ne áprilisban és ne egy olyan hajóval, amelyik nem futotta le első útját! Ez a tanácsom, kapitány.

− Köszönöm, Rostron! − tisztelgett Smith Commodore, és kezet nyújtott. − Ne féltse maga a *Titanicot.* Mert én magánál is jobban féltem. Tehát − minden jót, kapitány!

− Minden jót, Smith kapitány! Valahol az óceánon csak összetalálkozunk. Majd igyekszem bevárni!

Rostron nagyot nevetett. Smith Commodore elmosolyodott. Néhány lépés után megállt a lépcsőházban, ránézett

a hadnagyra. A fiatal tiszt ugyanaz volt, aki múltkorában náripakodott a távírászra, hogy mit keres egyenruha nélkül a fedélzeten.

− Gondolja, Lund, hogy Rostron kapitány elhitte, amit mondtam? − kérdezte a hadnagytól.

− Nem hinném, Sir − nevetett Lund hadnagy. − Rostron kapitány félti a Cunard sikerét…

− … mi pedig igyekszünk megtépázni ezt a sikert, Lund! − hahotázott Smith commodore. − És meg is tépázzuk! Tenne rá száz fontot, Lund?

A hadnagy elbizakodva mondta:

− Akár az életemet is, Sir!

Smith elégedetten megveregette kedvenc tisztje vállát.

− Helyes, Lund, nagyon helyes! Látom, maga valóban az én emberem. Akarni kell, és akkor sikerül!

− Hát mi nagyon akarjuk, Sír!

− Nagyon, fiam, és el is érjük! De addig is a legnagyobb titoktartás! Ez a parancs!

Így azután nincsen mit csodálkozni, hogy amikor az indulás előtti napon, késő este, Harold Bride másodtávirász, illő tisztelettel, sapkáját levéve és a bal könyökéhez szorítva, ahogy azt a régi szabályok előírták, belépett a parancsnok lakosztályának dolgozókabinjába, a commodorét elmerülve találta íróasztalánál.

Smith Commodore − immár, ki tudja, hányadszor − a bekeretezett, felfüggesztett Kék Szalag versenylistára függesztette tekintetét. Különös látvány volt ez a lista a családi képek, a különböző hajók emlékfényképe között. A London News egyik számából vágta ki és rámáztatta be a commodore az ügyes képecskékkel, korabeli hajók rajzával díszített, kék alapon nyomott, aranybetűkkel derített versenylistát. A Commodore előtt, az íróasztalon térkép volt, bejegyezve rajta az összes Kék Szalag-hajó útvonala. Maga a Commodore végezte el a sziszifuszi, majdnem értelmetlen munkát − a saját megnyugtatására. Mert eddig még egyetlen hajó sem választotta útvonalának azt a viszonylag legrövidebb, enyhe parabolikus ívet, amit Smith

commodore és Bruce Ismay, az úgyvezető igazgató jelölt ki a *Titanic* számára.

Harold Bride megállt az íróasztal szélénél, kezében a legfrissebben érkezett, időjárást jelentő táviratokkal, amiket az angliai és az amerikai partok, szigetek megfigyelőállomásai tudattak a hajók és hajóstársaságok számára.

− Kérem, várjon − morogta a Commodore, és mintha megbabonázódott volna, tovább nézte hol a felakasztott névsort, hol a térképet.

− Parancsára − suttogta Harold Bride, és tekintete a berámázott névsorra esett.

A Kék Szalag (Blue Riband) nyertesei:

1. *Britannia* (Samuel Cunard hajója), indult Liverpoolból 1840. július 4-én, érkezett az amerikai Halifaxbe július 17-én.

2. Hibernia (Cunard-gőzös), 1847-ben, menetideje 9 nap és másfél óra.

3.. *Asia* (Cunard-gőzös), 1850., Liverpoolból Halifaxbe 8 nap és 17 óra.

4. *City of Paris* (United States Line), 1867., az írországi Cork melletti Queenstownból New Yorkba, 8 nap és 4. óra alatt.

5. *Britannia* (Cunard-hajó), 1877-ben, 7 nap és 10 óra alatt.

6. *Arizona* (Guion Line), 1879-ben a fenti útvonalon, 7 nap és 8 óra alatt.

7. *Etruria* (Cunard-hajó), 1888-ban, 6 nap és 2 óra alatt.

8. *Deutschland* (Hamburg-Amerika Line), 1902-ben, 5 nap és 15 óra alatt.

9. *Mauretania* (Cunard-hajó), 1909-ben, 5 nap és 11 óra 37 perc alatt.

A lista végére érve Harold Bride arra gondolt, hogy a *Titanic* lesz a tizedik hajó, amelyik főárbocának tetejére felhúzza az annyira csábító, messzire látszó Kék Szalagot. Igen, erre gondolt, de egyben kételkedve is, hiszen a *Titanicot* dicsérő hírlapi cikkeken kívül megjelentek olyan hírek is, hogy az óriás hajó gépeinek teljesítménye nem

51

éri el a Cunard-hajók teljesítményét, s azonfelül: „Smith Commodore tagadja, hogy versenyre akar kelni Cunardék-kal: ”

Ugyanakkor Bride most is elmerülve találja a hajó legfőbb parancsnokát a Kék Szalag győzteseinek listája előtt!

− Mit akar? − mordul fel bosszúsan a parancsnok.

− Az időjárásjelentések, Sir!

− Mutassa, kérem!

Bride átnyújtotta, s nem állta meg, hogy ne tegye hozzá:

− Cap Race-tól kezdve minden állomás kedvező hírt közöl. Az idő nyugodt, néhol ugyan köd van, de Izlandtól kezdve szelet sehonnan nem jelentenek.

A Commodore átfutotta a távírászoktól leírt jelentéseket. Látszott az arcán, hogy a hírek megnyugtatták.

Még el is mosolyodott, amikor betette íróasztalának megfelelő rekeszébe a papírokat.

− Nagyon helyes − mondta megelégedetten. − Figyeljék tovább az állomásokat! Éjjel-nappal egyformán.

− Parancsára, Sir − hajolt meg a távírász. Kilépett a parancsnoki kabinból. De megtorpant. Közvetlenül a Híd alatti fedélzeten állt. Végiglátta az

egész hajót, az alatta levő sétafedélzetet, az oldalt felerősített mentőcsónakokat (amikre remélhetőleg semmi szükség nem lesz), a kémények sorát, az árbocokat s mögötte a Hidat, a hatalmas kormányházzal, a navigációs kabinokkal, a szelelőkürtőket, a csillogó, ragyogó vaslépcsőket.

Fényszórók világították meg a Victoria-mólót és az egész hajót. Holott a *Titanic* is fényárban úszott. Folyosói, fedélzetsorai, kabinjainak legtöbbje kivilágítva várta azokat, akik már ma este beszállhattak, és elfoglalhatták helyüket.

A mólón fogatok, hintók, magas hátsó ülésű autók, négyszögletes villanyautók sora követte egymást. Hajóhordárok, szobapincérek egész hada cipelte a hajóbőröndöket, táskákat, kofferokat, kalapdobozokat, esernyő− és botcsomagokat. Inasok intézkedtek gazdáik holmijáról, a kabinok helyéről.

52

Az I. osztály számára már ma megnyitották a hajót.

Reggel a II. osztály és III. osztály utasai kezdhetik meg a beszállást.

Harold Bride távírászt különös érzés fogta el. Indul a *Titanic!* Holnap ilyenkor már elhagyják a Scilly-szigeteket, a Land's End legdélibb csücskét! Eddig valahogy nem érezte az indulás izgalmát, feszültségét torkot szorító hatását. Most annál inkább. Vadul kavarogni kezdtek fejében a gondolatok. Szabad egy ekkora óriással versenyezni? Mert a sok ellentmondó hír között mégiscsak az lesz való,

hogy igenis, a *Titanic* megkísérli a *Mauretania* rekordját megdönteni. A kiszivárgott hírek arról is tudtak, hogy a hajó nem a megszokott útvonalon halad majd, hanem feljebb, jóval feljebb akarja elérni azt az ivet, ahonnan majd a legkönnyebben, kanyarodhat New York felé.

− Jó estét, uram! Mit csinál errefelé?

Fleet volt, az őrmatróz, akivel oly hamar barátságba került.

− Jó estét, Fleet! Nézelődöm.

− Van mit, uram! − nevetett Fleet − Lassacskán szállodává alakulunk, ügy vélem.

Harold Bride elmosolyodott.

− Az utasszállító ma már inkább szálloda, mint hajó. Jóval több rajta a pincér, a szobafiú, mint a tengerész!

Fleet megvakarta a feje búbját.

− De ha süllyednénk, mégiscsak kiderülne, hogy több tengerészre lenne szükség, mint pincérre.

A távírász meghökkenve meredt az őrmatrózra. Arra, hogy a *Titanic* elsüllyedhet, még soha nem gondolt. Képtelenség! A hírverés erről is tudott: az óriás hajó építői kettős fenékkel, függélyes irányban pedig 15 választófal által 16 vízmentes rekeszre osztották a hajó alsó részét. Márpedig ez azt jelenti, hogy a *Titanic* nem süllyedhet el. Mindezt megemlítette Fleetnek, aki mosolyogva legyintett.

− Uram, olyan hajó még nem volt a világon, amelyik mentesül az ilyesmitől. De hát melyik az a tengerész, aki

azért száll hajóra, hogy elsüllyedjen?! Az ördög akar ilyesmibe belekeveredni. Én nem.

Bride megkönnyebbülten fellélegzett. Egyszerre, váratlanul érte az a különös érzés, ami előveheti a legedzettebb tengerészt is.

− Hát csak ne gondoljunk ilyesmire, Fleet! − intett búcsút az őrmatróznak. − Megyek, mert sok a munkám.

Fleet derűsen vigyorgott.

− Látja, uram, ezért jó árbocőrnek lenni. Ha áll a hajó, a kutya se törődik velünk. Holnap ilyenkor már odafönn leszek, amott, ni!

Felmutatott az előárboc kosarára.

− Ha kedve szottyan velem beszélgetni, hívja fel a tizenkettes telefont. Én veszem fel!

− A miénk a huszonnyolcas.

− Hát majd beszélgetünk. Jó munkát, uram!

− Jó munkát, Fleet!

Amikor visszatért a távíróhelyiségbe, a Marconi-készülék jelzőcsengője hevesen berregett.

Ránézett az órára.

Este volt, fél nyolc… és egyszeriben jókedve támadt.

Thomas Cottam jelentkezik, megesküszik rá. Megbeszélték, hogy − ha arra lehetőség jut − ebben az időben felhívják egymást, mert előtte és utána a jelzőállomások jelentkeznek. A *Carpathia* már elindult, útban van Amerika felé. Megcsavarta a kézifogantyút. Lenyomta a billentyűket. Zúgni-búgni kezdett a Marconi-készülék. Lámpák villantak, apró fények támadtak. A csengő hirtelen elhallgatott. Harold Bride feltette *s* fülhallgatót. Leadta a hívójelet: vonás… vonás… pont… vonás… vonás… pont…

Ezúttal is, mint mindig, ha leült a készülék mellé, elfogta az izgalom. Ő is, mint a század eleji „marconisták” legtöbbje, egyéni büszkeségnek tartotta hivatását. Értette a mesterségét, sőt szerette, rajongott érte. Némileg csodának vélte a szikratávírót, de még inkább az elektroncső feltalálását és alkalmazását, aminek a segítségével már 1906-ban megvalósult a rádiótelefon. A *Titanic* készüléke hosz-

szabb távon szikratávíróval, rövidebb távon már rádiótelefonnal is működött.

Harold Bride remélte, hogy barátjával élőszóval beszélgethet, hiszen a *Carpathia* annyira nem távolodhatott el a hazai partoktól, hogy összeköttetést ne kapjanak egymással.

Leült a műszerészládára, fülére tette a fülhallgatót.

A jelzőlámpák fényei biztatóan csillogtak.

A fejhallgató membránján hangok támadták. Először bizonytalan, rendszertelen pattogások, roppanások, reccsenések jelezték az összeköttetés kezdetét, majd egyszerre csak − ha fátyolozottan is − meghallotta Cottam kiáltását.

− Itt a *Carpathia!*… Halló, itt a *Carpathia!*… *Carpathia* hívja a *Titanicot,* halló, halló! Hívójelet vettem! Hívójelet vettem!

Beadta a készülékbe a búgó jelzést, majd beleszólt:

− Itt a *Titanic!*… Itt a *Titanic!*… Halló, Cottam!

− Halló, Bride, öreg fiú! Végre hallak! Idő jó, hullámok csak a partok közelében láthatók! Gondolom, sétahajózásban lesz részünk veletek együtt! − Cottam derűsen nevetett.

Harold Bride ugyancsak nevetve válaszolt:

− Majd elcsípünk titeket valahol az Atlantikán! Holnap keress meg megint, Thomas! Ott járunk majd, ahol most ti. Merre vagytok?

− Land's alatt. Látom is a négy torony fényeit. De nincsen több időm, szétkapcsolok!

− Tehát holnap ilyenkor, Thomas!

− Igen, holnap ilyenkor! Viszlát, Harold!

− Viszlát! Szétkapcsolódtak.

Levette a fülhallgatót. Már éppen arra gondojt, hogy továbbít a” azt a néhány táviratot, amit távollétében az irodaszolgálatos matróz tett a gyűjtőládikába, amikor nyílt az ajtó, és a küszöbön Murdock első tiszt, másodkapitány jelent meg.

55

Bride szolgálatkészen felállt.

Murdock szigorú arcán nyoma sem volt valamiféle mosolynak.

− Tud összeköttetést kapni az *Olympickal?*

− Természetesen, Sir! Ha jól tudom, az *Olympic* négy nap múlva indul vissza New Yorkból. Sandy Hookban veszi fel a tüzelőt, ott kell keresnem.

Murdock elismerően bólintott.

− Örülök, hogy figyelemmel kíséri a hajókat. Ráült a munkaasztalra, körülnézett.

− Ez az a helyiség, ahol még nem jártam. Takaros kis távírószoba. Úgy értesültem, hogy a készülék a legjobb. Kitett magáért az angol posta. Így van?

− Pontosan így, Sir! Elsőrangú a Marconi-készülék, a vevő éppen úgy, mint az adó, de a telefon is.

Murdock bólintott.

− Tehát bízhatunk benne… Felsóhajtott majd igy folytatta:

− Az egész hajó kitűnő! Állítom, hogy az. A gépek, a kazánok, a bordázat, a fedélzettartók, nos, minden a legjobb anyag, a legjobb munka! És én…

Hirtelen elhallgatott. Mint aki vagy azért nem akar tovább beszélni, mert nem látja értelmét, vagy pedig, mert úgy érzi − túl sokat mondott eddig is. Legyintett morgott valamit a foga között, majd átadott egy cédulát a távírásznak.

− Tudassa az *Olympickal*, ha lehet, azonnal! Bólintott.

− Köszönöm.

És kiment. Léptei távolodva koppantak a fedélzeten. Bride az ajtóra bámult.

− Különös ember… különös… − dünnyögte egyre, és nem tudott magához térni a csodálkozástól: ugyan mit akart mondani az első tiszt? És miért „ereszkedett le” egy egyszerű távírászhoz, ami valóban nem szokása a kapitányoknak?

56

Végül ránézett a papírra. Az előírásoknak megfelelő papír volt, feltehetőleg Murdock keze írásával.

A Titanic *első tisztje üzeni az* Olympic *első tisztjének: indulás holnap, április 10-én este 6 órakor. Kérem, tartsuk az összeköttetést. Ha útvonalunktól északra kap időjárásjelentéseket, tudassa velünk, még akkor is, ha leltételezi, hogy mi is megkaptuk! Üdvözlet régi társaimnak!*

Bride leült a mahagóniszínű, lakkozott műszerládára -ami helykímélés okából egyben a távírász ülőkéje volt −, lenyomta a Marconi-szikratávíró indítógombját, forgatóját, majd a ráhangoló sávra vitte az irányjelzőt

Közben nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy Murdock valóban különös ember, de rokonszenves is. Igen, igen, rokonszenves; az a fajta, aki rejt valamit, elsősorban az érzéseit, beburkolódzik holmi merevségbe, ridegségbe, de ha tettre kerül a sor, akkor feloldódik, jó bajtárs lesz, segítő ember. Erről beszélt neki az egyik napon Fleet matróz cimborája, az a Banks nevű tengerész, aki együtt szol-

57

gált Murdockkal jó néhány éve az egyik bálnavadászhajón.

− Tudja, uram − mondta Banks matróz −, tudja, derekabb tisztet nem lehet nála elképzelni! Azt mondják, komor, mint a bika, és mindig úgy néz az emberre,, mintha felfalná! No és? De csak a hajón! Csakis a hajón, uram, szolgálatban! Találkozzon majd vele odakinn a parton vagy bárhol, akkor nézze meg őt! Jókedvű fickó, még meg is hívja egy pofa italra, ha ideje engedi. Engemet meghívott már nemegyszer! Amikor meglátott itt a hajón, rám mordult: „No, Banks, mit keres itt?” És éppen hogy

bevárta a feleletemet, hogy a White Starhoz szerződtem, máris továbbment. Másnap összeakadtunk a városban, azt látta volna. Rám kiáltott: „Hé, Banks, régi cimborám a bálnavadászoktól, bejönnél velem egy pohár italra?… ” Hát ilyen ember *ez* a Murdock kapitány!… Én mondom, uram, igazi jó barát!

Ilyesféléket beszélt Banks matróz, Fleet cimborája, meg mindenféle mást is. Többek között azt, ami futótűzként terjedt el a fedélzetiek között: hogy Smith commodore és az első tiszt nem bírják egymást! Az ilyesmi különös érdeklődésre tarthat mindig számot, mert köztudott, ahol a parancsnok és helyettes nem egyezik, nem érti meg egymást, ott előbb-utóbb kirobban valami. A matrózok szállásán, az étkezdében szájról szájra járt, mit tapasztaltak a kormányosok és a Híd szolgálattevői, amikor felfelé jöttek a Spitheaden, hogy befussanak Southampton kikötőjébe…

És most itt van az *Olympicnak* küldendő távirat. Ugyan miért kéri Murdock kapitány a másik White Star-hajóóriás első tisztjét, hogy tájékoztassa őt az időjárási megfigyelésekről? Miért? Harold Bride ezúttal megint azt érezte, amit Fleet matróz szavainál: félteni kell a Titanicot? De hát a *Titanic* is megkapja a jelzőállomások és hajók tudósításait!

Nem tagadhatta le − és később sokat gondolt erre −, hogy bizonyos aggodalommal kezdett az indulás elé tekinteni! És másnap a *Titanic* elindult.

Látszólag pontosan úgy indult el, mint minden hajó, ha

58

felvette az utasokat: gépei teljes gőzzel arra vártak, hogy megindítsák a hajókarmantyúkat, s a kikötőfelügyelő megadja a jelt az indulásra.

Látszólag! Mert a *Titanic* óriás gőzös búcsúja az angol pártoktól (és valójában minden parttól) mégsem volt hasonlítható a megszokott indulásokhoz.

Igen, az utasok beszálltak, kivétel nélkül mindazok, akik megvásárolták jegyüket, a milliomosok éppen úgy, mint a kevésbé tehetősek.

Ha valaki az indulás perceiben végigsietett a báron, a dohányzókön, a zeneszobákon, a szalonokon, vagy betekintett a luxuskabinok fogadószobáiba, könnyen megállapíthatta, hogy senki sem hiányzik a bejelentettek közül.

A bárban szólt a zene, s − noha még csak késő délután volt − magasan állt a jó hangulat. A kiszolgálók, a pincérek alig győzték a munkát. Astor ezredes, a milliomos ágyúgyáros, továbbá a teniszbajnok és még néhányan egyik italt a másik után rendelték.

A filmgyáros, Marvin, Perichen tábornok, Strauss bankár és feleségeik a nagy szalonban kártyáztak, mintha nem is érdekelné őket, indul-e vagy sem az óriás hajó.

És így volt a legtöbb gazdag utas, férfi, nő egyaránt. Valóban nem érdekelte őket különösebben a hajó indulása. Megszokták, hogy egész életükben utaznak; évente legalább kétszer vagy több alkalommal Európából Amerikába és onnan visszahajóznak. A legtöbben közülük ismerősként köszöntötték egymást. Látszólag örültek, hogy újból találkozhattak, megtárgyalva az elmúlt hónapok eseményeit.

Rothes hercegnőnek legalább akkora udvara volt a Kék Szalonban, mint egy királynőnek, ha útnak indult.

A hajó fényárban úszott.

A Victoria-mólón minden lámpa világított. A tengerészeti hivatal rendeletére fényszórókat helyeztek el a kihajózó útvonalon. A közelben álló gőzösök is működtették fényszóróikat.

A parton, ahol beláthatatlan embertömeg nyüzsgött, a tengerészzenekar indulókat játszott, s arra várt, hogy meg-

59

szólaltassa trombitáin, rézfúvóin, fuvoláin az ősi, „Auld long syne” kezdetű skót búcsúdalt, a legszomorúbb énekek egyikét.

A második osztály és a fedélközi utasok többsége a hajó elején levő sétafedélzetről, valamint az alatta levő kajüt-ablakokból integetett a parton maradt családtagoknak, rokonoknak, barátoknak, vagy − integetett, mert úgy érezte, hogy a messze távolban rája gondolnak azok, akik várják, vagy akiktől elköszönt, de nem tudtak eljönni a *Titanic* búcsújához.

A korlátoknál támaszkodó sokaságból integetett egy kisfiú is, akit majd később megismerünk, s aki − láthatólag − boldog volt, hogy indul a hajó. De ha jobban megfigyeltük, azt is észre lehetett venni, hogy a kisfiú úgy integet, mint akinek nincsen egyetlen hozzátartozója sem a parton. Integetett, mert ő sem akart kimaradni a búcsúzás élményéből. Integetett, mert ilyenkor minden valamirevaló utas minden parton maradónak a barátja. A fiú a korabeli srácok ruháját hordta, vagyis térdnadrágot, állig

érő fehér pulóvert, kockás, öves sportzakót s lapos micisapkát. A vastag, kötött harisnyaszár és az erős talpú magas cipő azt bizonyította, hogy az angol partokon április elején még hűvös az idő. Egyébként Jan Kovalcének hívták, hogy már itt megnevezzük a legénykét.

A hajó mélyéről felhallatszott a gépek dübörgése.

A négy óriási kémény okádta a príma cardiffi szén füstjét. Mivel hirtelen elborult, s esni kezdett, vagy inkább csak szemezni, a füst lassan szállt tova, ráborult a hajó tatjára, rámászott a raktárak tetejére, ahol ugyanúgy, mint a mólón, emberek szorongtak, bámészkodtak.

A Hídon − jól látszott még a távolból is a kézifényszórók világításában − ott állt a parancsnok, Mr. Smith Commodore, mellette Murdock, az első tiszt és még néhány fehér sapkás, kék kabátos tengerésztiszt.

Várták a jelt, hogy felbúgjon a *Titanic* kéménysípja, az indítást jelző rikoltozás.

Az indulás jelét Bruce Ismay ügyvezető igazgatótól vár-

60

ták, aki a feljárópalló (vagy inkább fedett híd) parti részén állt, izgatott csoport közepén.

Bruce Ismay mellett ott topogott Sir Franklin elnök, több White Star-főember, valamint Thomas Anderson, a Harland hajógyár főnöke is. Sir Franklin fölé kocsijának inasa esernyőt tartott. A feljáró első lépcsőjén a hajó második tisztje, a hosszú, sovány Lighthoíler állt. Idegesen, kedvetlenül figyelte az ügyvezető igazgatót s a körülötte zsúfolódó hírlapírókat, akiket meghívtak, hogy tanúi legyenek a *Titanic* indulásának.

„Mr. Ismay igen fontos hírt óhajt közölni Önnel vagy lapjának képviselőjével" − így szólt többek között a meghívás, a sajtónak szóló levél egyik része.

És már négy perccel elmúlt a meghatározott idő − Lightholler nyugtalanul nézegette hatalmas, hajókronométernek beillő zsebóráját −, s Bruce Ismay még mindig csak kedélyeskedett a hírlapírókkal. Bruce Ismay boldog volt, ragyogott, tréfált, viccelt, s látszott rajta, hogy húzza az időt. Lightholler két alkalommal is mögéje lépett, közölte vele, hogy elérkezett az indulás ideje.

Most harmadszor lépett le a feljáróról, s keményebb hangon, mint eddig, közbeszólt:

− Sir, öt perccel túlléptük az időt! A kikötőfelügyelő türelmetlenkedik. Megszabott idővel rendelkezünk, hogy minden hiba nélkül mehessen! Kérem, Sir!.. -.

Bruce Ismay elnevette magát. Ránézett Sir Franklinre, majd az újságírókra.

− Hiába, uraim, a kötelesség! Meg kell hajolnom a tengerészek parancsa előtt. Tehát… tehát… − és jelentőségteljesen tekintett az őt figyelő arcokba − elérkezett az indulás ideje. Búcsúzni kell, hogy néhány nap múlva a túlsó oldalon amerikai kollégáikkal találkozzunk. Nos, ígértem valamit… és ez a valami nem is marad el.

− Halljuk, halljuk! − biccentett kegyesen Sir Franklin, mint aki mit sem tud.

− Úgy van, úgy van, halljuk! − kiáltották többen.

− Nos… többször elhangzott már, hogy a *Titanic* sze-

61

retné elhódítani a *Mauretaniától* a Kék Szalagot! Mi ezt eddig nem erősítettük meg. Most megerősítjük: a *Titanic,* uraim, felkészült, hogy ezt a parancsot végrehajtsa! A *Titanic* elhódítja a Cunard oly sokszor megszerzett Kék Szalagját! Most pedig, uraim, minden jót! A hajó indul!

Lightholler felemelte a kezét. A hajómesterek éles sípja belehasított a kormos, nyirkos levegőbe. Bruce Ismay felszaladt a hídlépcsőn. Egyszerre felbúgott az óriás hajó kéménydudája,

A visító, éles hang mintha feltámasztotta volna a kikötő viszonylagos némaságát.

Hajószirénák, köddudák, gőzsípok, hajóharangok üvöltöttek fel, búgtak, rikoltoztak, bömböltek, kolompoltak, zörögtek vad, bábeli hangorkánt keltve, amilyet az öreg southamptoni kikötő nem ért meg soha.

A világ legelső óriás. kerekes gőzösének − a *Great Easternek* − indulását, 1859-ben, megközelítőleg sem övezte ilyen izgalmas, hatásos búcsúztatás.

− Eloldani!

− Hajóhidakat felhúzni!

Minden inkább gépiesen, a megszokott parancsok szabályos ütemében történt, semmint a hallott parancsok nyomán.

Hallani nem lehetett mást, mint a rettenetes hangzavart, amibe belekeveredett a tömeg éljenzése, kiabálása. A tengerészzenekar belekezdett egy indulóba, de senki sem tudta, mit játszanak, valóságos némajátéknak hatott a dobok pergetése, a cintányérok összecsapása, a trombiták és kürtök nyekergetése. Végül is a karmester leintette társait − úgyis mindenki cél és ritmus nélkül ütötte-verte, fújta hangszerét.

A hajó elnyelte a parthoz kötő csápjait, a feljáróhidakat, rögzítőkábeleket, köteleket. Sistergő gőzfelhők csaptak fel a Victoria-móló és a hajótest közötti részen. Megindultak a gépek, a dugattyúk, bár még igen

óvatosan, hiszen ezúttal is a kis bikákra várt a feladat, hogy elszabadítsák az anyaföld közeléből az óriás hajót.

62

Smith commodore a Híd bal oldalán állt, lenézett a mélybe, onnan figyelte az indulást.

Időnként sapkája ellenzőjéhez emelte ujjait, viszonozva a fényárban úszó tömeg sapka−, esernyő− és kendőlengető éljenzését.

Egy kis csoport közepén ott állt, cilinderrel a fején, Sir Franklin elnök, a White Star vezetőivel, Bruce Ismay, az ügyvezető igazgató hajóra szállt, hogy személyesen ellenőrizze a hajót, a hajó útját, a hajó életét.

Rövidesen ő is ott állt a Hídon, Smith commodore mellett.

A *Titanic* tehát elindult!

A távírószobában Phillips az ajtó melletti fedélzeti telefon kagylóját tartotta a füléhez.

− Mit, mit akar? − kiáltotta Phillips, majd felnevetett. − Ott az árboc? Értem, Bride barátomat akarja? Helyes, mindjárt…

Intett a társának, aki levette fejéről a hallgatót.

− Az árboc jelentkezik. Magával akar beszélni. Bride átvette a telefonkagylót.

− Helló, Fleet, maga az?

A külső zaj moraján, dübörgésén át is jól hallotta barátjának, az 4rbocőrnek szavait.

− Gondoltam, uram, mi is éljenezzünk együtt, hogy elindultunk! Akkora a ricsaj odalent, hogy itt is alig halljuk egymás szavát. Ketten vagyunk a kosárban, én és Banks. Üdvözöljük, uram! Éljen!

− Éljen! − kiáltotta bele a telefonba Bride.

Nevetve visszaakasztotta a hallgatót. Egy pillanatra felrémlett előtte a családja, felesége, kislánya. Vajon gondolnak-e ezekben a percekben rá, a távozóra?… Kinézett az ajtó ablakán. Fényárban úszott minden. A hajó mozgásba jött. Lassan távolodtak a raktártetők, a daruk, a móló ív-lámpatartói.

Zörögni kezdett a telefon.

− Tessék! Bride távírász a készüléknél.

63

− Itt a Híd, Murdock első tiszt. Tud összeköttetést kapni az Olympickal?

− Azonnal nem, Sir, de később igen, szolgálatára!

− Később is ráér. Közölje az *Olympic* első tisztjével, hogy a *Titanic* elindult, s ne felejtse el, amire kértem!

− Parancsára, Sir!

− Végeztem!

− Parancsára, Sir!

Phillips, aki nyugodtan kopogtatott a szikratávírón, feléje fordult. Megelégedett, kerek arca szinte ragyogott.

− Bride, nagy nap a mai! Elindult a világ legnagyobb hajója. És mi ezen a hajón vagyunk!

Harold Bride is− elmosolyodott. Holott nem túlságosan ízlett a mosolygás. Miért kéri Murdock kapitány az *Olympic* másodkapitányát, hogy ne felejtse el kívánságát?

Az ördögbe is, miért?!

64

4. AZ ÓCEÁNON

Hajnal volt, április 11-e.

Sűrű pára feküdt az óceánra. Keleten már felkelt a nap, de nem látszott, elfedte a ködfüggöny. De akik ismerték a tenger szokásait, tudták, reggelre, vagy legkésőbb kora délelőttre ragyogó időben lesz részük azoknak, akik erre hajóznak.

Fél órával ezelőtt jelezte a Híd csengője a hajnali négy órát, az éjfél utáni első szolgálati váltás idejét.

Csend, némaság volt a fedélzeteken, aludt a hajó. Indulás után így szokott ez már lenni. Mindenki elfáradt az indulás, a készülődés izgalmaitól, még azok is, akiknek nem okozott különösebb gondot sem az indulás, sem a készülődés.

Eltompítva égtek a fedélzetsorok lámpái, a kabinfolyosók világítóburái. Néhol egy-egy kabin ablakán is kiszűrődött a lámpafény. De üresek voltak az éttermek, a szalonok, egyedül a bárban iszogatott néhány férfi és női utas. Köztük a két világbajnok, akik úgy lehet, elhatározták, hogy állandó italozás közben érik majd el az Újhaza partjait.

A navigációs kabinban a fáradhatatlan és pihenést nem ismerő Lightholler második tiszt írta be éppen a hajó pozícióját.

Északi szélesség 50. foka, nyugati hosszúság (Greenwichtől nyugatra) 15. foka, 12. perce.

A *Titanic* tehát pompás iramban haladt Amerika felé és távolodott az európai partoktól.

Lightholler kapitány lejjebb tolta a térképlámpát, ami mindenfelé mozgatható irányú karon függött, és a térképre is bejegyezte a hajó helyzetét.

65

Már éppen arra gondolt, hogy a hajónapló ellenőrzésére bekéreti a Hídról a szolgálattevő kapitányt, Murdock első tisztet, amikor nyílt az oldalsó kabinajtó, és belépett a navigációs helyiségbe Smith commodore.

Lightholler tisztelgett, Smith közömbösen biccentett.

− Nos?

− É 50, Ny 15, 12 − jelentette a navigációs tiszt.

A commodore megelégedetten elmosolyodott. Még a kezét is összedörzsölte. Fáradt, bágyadt szemében gyerekes derű csillogott.

− Kitűnő − dörmögte −, kitűnő! Ha *így* haladunk, akkor… nos, Mr. Lightholler, akkor győzünk!

A magas, szikár tengerésztiszt a felettesnek kijáró előzékenységgel biccentett.

− Igen, Sir, akkor sikerül! Bár… Smith, arcáról eltűnt a mosoly.

− Mit akar mondani? Mit? Talán kételkedik az eredményben?!

Lightholler, mint aki nem óhajt vitába bocsátkozni, elhárító mozdulatot tett.

− Nem, uram, semmi okom kételkedni. Minden azon múlik…

Nem folytatta tovább.

Újból nyílt a kabinajtó, de most a Híd felőli ajtaja, és Murdock lépett be rajta. Bőrkabátjának felhajtott szőrmegallérja azt bizonyította, hogy az, aki a nyitott könyöklőnél kénytelen órák hosszat állni, nem érezheti magát éppen melegen.

A navigációs tiszt már nyújtotta a hajónaplót a másodkapitánynak, amikor Smith commodore az érkező felé fordult.

− Úgy látom, Mr. Lighthollernek különvéleménye van azzal kapcsolatban, hogy célunk a Kék Szalag elhódítása. És önnek, Mr. Murdock, ha szabad kérdeznem, mi a véleménye? Mert eddig mi erről nem beszéltünk.

Murdock meglazította a bőrköpenyt, lehajtotta a prémet. Sapkáját levette, megtörülgetté belsejében a bőrszegélyt.

Nyugodtan tekintett felettese szemébe.

− Ha kérdi, uram, megmondom. Eddig még senki nem kérdezte. Így igen örülök, hogy módot ad erre.

− Tessék, természetesen! Gondolhatja, érdekel a tisztjeim álláspontja.

Murdock rátette kezét a térképasztalra.

− Az én felfogásom az, hogy kár az ilyesmit erőltetni. Csönd támadt. Smith dermedten bámult helyettesére.

Lightholler némán tekintett feletteseire. Smith kifakadt:

− Az urak talán Cunardék zsoldjában állnak?! Mert ebben az esetben csak ezt mondhatom! Válasza, Mr. Murdock, mélységesen megdöbbent! De az ön tétovázása is, Mr. Lightholler! Mindezt nem vártam egyiküktől sem.

Lightholler ingerülten megjegyezte:

− Bocsánat, Sir, az én kötelességem a navigáció. A többi nem tartozik rám. Így nincsen okom tétovázni sem.

Murdock − aki nem is figyelt tiszttársa szavaira, de annál inkább Smith megjegyzésére − hidegen nézett a parancsnok szemébe.

− Kérem, Sir, gondolja meg, mit mond! Ön mindkettőnket meggyanúsított. Nem vagyok Cunardék zsoldjában, feltételezem, hogy Mr. Lightholler sincs. Gyanúsítását visszautasítom. Ahhoz pedig jogom van, ha feltette a kérdést, hogy mint régi tengerész megmondjam, mit gondoljak egy olyan kalandról, mint a Kék Szalag elhódítása.

Gyorsan, pattogva beszélt. A komor arc egy fokkal még komorabbá vált.

− És ha szabad kérdeznem, mire alapítja gyerekes kijelentését? − mosolyodott el gúnyosan Smith commodore. -Mire, kapitány?

Murdock megvonta a vállát.

− Természetesen ezt is megmondom − ezzel a térkép fölé hajolt. − Amikor megláttam a berajzolt útvonalat, meghökkentem. Itt van Southampton, itt Cap Race Új-Fundlan-den. Az irány nyílegyenes.

Gúnyosan csengett Smith parancsnok hangja.

67

− Nyílegyenes, mert hiba lenne a megszokott útirányt követni. Egy ilyen hajóval!

Murdock folytatta:

− Igen ám, de itt Űj-Fundland körül, egészen Új-Skócia közepéig, állandó ilyenkor a jégveszély! Az úszó jég birodalmának nevezik ezt a helyet, Sir! Ismerem, sokat hajóztam arra.

Smith megvetően szólt:

− Bálnavadászhajókon! Ez, kapitány, utasszállító, ha eddig nem vette észre. A világ legkitűnőbben megépített utasszállítója !

Murdock hátralépett. Felcsatolta a prémgallért.

− Kár vitatkoznunk, Sir! De közlöm önnel: a jég nem nézi, hogy bálnavadászhajó vagy a világ legjobban megépített hajója kerül eléje! Ez az egyik. A másik: ismerem a *Titanic* gépeit, igen kitűnő gépek, de nem érhetik el a Cunarderek teljesítményét. Az ő rakmerülésük harminckilencezer tonna, a miénk hatvanezer! Ok huszonöt tengeri mérfölddel haladnak, mi huszonhárommal!

Smith parancsnok hangja élesen, ridegen csengett.

− Elég volt, kapitány! Mindezt én legalább olyan jól tudom, mint ön, ha nem jobban, Éppen ezért rövidítettük le az útvonalat, ha még eddig nem jött rá erre!

− Neki a jégzónának?

− Igen, neki a jégzónának!

− Kétezer-kétszázhét emberrel a fedélzeten?!

− Természetesen, mivel arra nincs módunk, hogy eggyel csökkentsük a létszámot! Ez az egy ön lenne, Mr. Murdock, ha fél!

A két tengerész mereven bámulta egymást.

Mind a ketten hevesen dobogó szívvel, lélegzetüket visszatartva néztek egymással farkasszemet. A hosszú Lightholler kínosan feszengve állt közöttük. Micsoda szégyen lesz, úristen, gondolta, ha verekedésre kerül a sor! Nem hallatszott más, mint a kormányszerkezet megszokott csikorgása, a hajnali csendben a gépházból idáig feltörő tompa zakatolás, a Hídról áthangzó léptek koppanása, egy-

68

egy jelzőcsengő berregése, a kormányosok fojtott beszélgetése. És ha nem jön közbe valami, talán másként fordul a történet a navigációs kabinban. De közbejött, méghozzá Harold Bride távírász személyében. Bride megjelent az üvegezett ajtó mögött, kezét rátette a forgókilincsre, átlépte a hullámvédős magas küszöböt, és belépett.

Tisztelgett, és mivel az ő számára is meglepő csönd fogadta, a commodore felé fordult és jelentette:

− A *Carpathia* parancsnokától, Rostron kapitánytól, Sir! És már nyújtotta is a távírólapot.

Ugyanakkor az egyik szolgálatos hadnagy feje bukkant fel az ajtókeretben.

− Captain Murdock, kéretik a Hídra!

Murdock tisztelgés nélkül megfordult, kiment. Lightholler ráhajolt a térképre, azon bíbelődött. Smith parancsnok a lámpás közelébe tartotta a távírólapot, hogy jobban lássa az indigótól elmosódott betűket. Szája széle még most is rángatódzott.

Ezalatt Bride megállapíthatta: a parancsnok és az első tiszt között megint történt valami. Régi tengerészmondás: ha a Híd urai nem értik meg egymást, abból csak a hajó károsodhat!… És futótűzként terjedt el a hajón: Smith commodore és Murdock kapitány bizony nem egy nótára táncol.

Bride felkapta a fejét merengéséből. Lightholler is ugyanígy tett.

Smith parancsnok dühös mozdulattal összetépte a *Carpathia* parancsnokától küldött távíróüzenetet.

− Hallatlan! − kiáltotta Smith. − Hallatlan! Nekem Rostron ne adjon utasításokat! Gyalázat! És maga ezt felvette?

Bride levegő után kapkodott. Felvette? Természetesen! Ez a kötelessége!

− Már bocsásson meg, Sir… − dadogta.

− Persze, persze − lihegte Smith, és Lighthollerre nézett. − Felháborító! Rostron azt tanácsolja, hogy változtassuk meg a hajó irányát, térjünk le délebbre, mert szerinte Új-

69

Fundlandnél jéggel találkozunk. És ezt a tanácsot egy Cunarder adja! De én nem ugrok be nekik, nem és nem!

Dühösen felkapta a sapkáját, és kirobogott a helyiségből:

A távírász és a navigációs tiszt dermedten bámult utána.

Majd Bride előzékenyen összeszedte a papírdarabokat, s bedobta a gyűjtőkosárba.

Odakünn opálos világosságban ringott az óceán.

Az óriás hajó a lehető legnagyobb sebességgel haladt nyugat felé.

Reggel volt, és egyre több utas bukkant fel a fedélzeteken.

Most bárki felteheti a kérdést − ismerve a Hajókon uralkodó rendtartást és fegyelmet −, volt-e annak valamiféle következménye, hogy a parancsnok és helyettese között ennyire kiéleződött a helyzet

Láthatólag semmi.

Smith commodore továbbra is megmaradt szokott kimért, pattogó modora mellett. Beosztottjai közül két emberrel tett kivételt: Mr. Bruce kapitánnyal, a harmadik tiszttel, s Harry Lund hadnaggyal, a hetedik tiszttel. Bruce kapitánynyal eddig még nem találkoztunk. Holott a Hídon mindig jelen volt, amikor a commodore is ott tartózkodott. Árnyékként követte parancsnokát. A. háttérben állt, intésre várva. Ő volt a parancsnok jobb keze. Alacsony, vékony emberke *volt*, látszólag jelentéktelen valaki. Lund hadnagy a fiatal évjáratúak közé tartozott, kisportolt alakjával, pompásan szabott egyenruhájával mindenütt feltűnt, ahol csak megjelent. Simulékonyságával, előzékenységével hamar megszerezte Smith commodore kegyét.

Bruce és Lund jelentette a commodore törzskarát.

Rajtuk kívül még az ötödik tiszt, Harold Lowe másodkapitány volt az, akit kedvelt Smith commodore. Lowe-t szolgálatkész, jól képzett tisztnek ismerték. A Hídon végzett munkája mellett − adott esetben az első tisztet helyettesítette − a mentőcsónakok felügyelete és általában a mentőszolgálat irányítása tartozott a hatáskörébe.

A jelek azt mutatták, hogy Harold Lowe legalább olyan

70

hű híve a parancsnoknak, mint Bruce kapitány és Lund hadnagy.

Említettük már, hogy Bruce Ismay, a hajóstársaság ügyvezető igazgatója és Thomas Anderson, a Harland hajógyár főnöke, egyben a *Titanic* főtervezője is az utasok közé tartozott. Ők ketten, vagy legalábbis Bruce Ismay tudott a hajó két főtisztjének egyre erősödő ellentétéről. Természetesen tudott. Smith Commodore azonnal jelentette főnökének azt, ami a navigációs szobában lejátszódott.

− Ne törődjünk vele, Commodore − legyintett jókedvűen Bruce Ismay, akit a bárból szólítottak ki, és ragyogó napsütésben sétált a parancsnokkal a felső sétafedélzeten. -Tudja, Sir, mint van az ilyesmi. Emberek vagyunk, nem egyformák. Nézzük el ezt egymásnak. Meg azután Sir Franklin ragaszkodik hozzá, magam sem tudom, miért. Nem szeretném, ha az elnök valamiért megneheztelne. Ön a Kék Szalag megszerzésének a híve, én is az vagyok. És mi megszerezzük a Kék Szalagot, uram!

Itt Ismay hirtelen elkomorodott. Megállt. Jobb keze mutatóujját a parancsnok köpenyének hajtókájába akasztotta. Közelebb hajolt öreg barátjához.

− Ami pedig azt illeti, hogy nem hisz a Cunard-hajók jelentésének vagy bármiféle jelzésnek, magam is helyeslem. Nem kétséges, lesznek közöttük olyanok, akik igyekeznek félrevezetni minket. Nem gondolja?

Smith komoran maga elé nézett.

− Feltétlenül, uram, feltétlenül. Rostron máris megkísérelte. De mi nem ugrunk be semmiféle ijesztgetésnek!

− Nem, kapitány − mosolyodott el újból Ismay. − Mi tudjuk, mit akarunk!

Ezzel belekarolt az öreg tengerészbe.

− Jöjjön velem a bárba, kapitány. Ott van Astor ezredes, Perichen tábornok, Guggenheim, Widner és Rothschild urak, jó egynéhány ilyen hajó kitelne a vagyonukból! Ideje, hogy megismerje őket! Gyerünk!

Ugyanakkor a Hídon Murdock és Lowe tárgyalt egymással. Murdock akkor vette át a vezénylést a harmadik tiszt-

71

től, Bruce kapitánytól. Kipihent volt, most már nyugodtabb is. Előzőleg − a szolgálat érdekében − két napig alig aludt valamit.

− Mr. Lowe, kérem, jöjjön ide − szólította meg a tájolót és a kormány állását figyelő másodkapitányt.

A Híd szabadon álló kiugrójához ballagott, kedvenc helyére. Itt tartózkodott a legszívesebben. Végig látta a hajót, de a tengert is. Itt egyedül volt. Murdock kapitány, valljuk be, a magába merülő emberek közé tartozott.

Harold Lowe követte.

− Parancsára, uram!

− Nem gondolja, Mr. Lowe, hogy ideje lenne holnap, vagy legkésőbb holnapután mentőpróbát tartanunk? Megtette az előkészületeket?

Lowe zavartan nézett közvetlen főnökére, az első tisztre.

− Hm − nyögte, majd megint: − Hm!

− Kérem, Mr. Lowe, válaszoljon! Lowe, ha nyögve is, de válaszolt:

− A commodore megparancsolta, hogy az utasok nyugalma érdekében mellőzzük a mentőpróbát. Így mondta: teljesen felesleges olyan hajón, mint a *Titanic*, mentőpróbát tartani.

Murdock maga elé meredt.

Száját összeszorította, nem válaszolt. Elnézett az óceánra. Bármerre tekintett a szem, a végtelen tenger tárult eléje.

Mindössze a távolban, jó néhány mérföldnyire tőlük -látszott füstcsík. Egy teherhajó haladt velük egy irányban. Még így is látható volt, hogy az óriás hajó gyorsabban halad, és rövid idő múlva a füstcsík mögöttük lesz, majd eltűnik.

Felnézett a kéményekre. A kiáramló és égnek törő füstoszlopok azt bizonyították, hogy a kazánok teljes kapacitással dolgoznak.

Majd ennyit mondott beosztottjának:

− Köszönöm, Mr. Lowe. Úgy tudom, két őrséget ki-

hagyott. Kérem, menjen pihenni. Ha szükségem lesz önre, hívatom.

Lowe tisztelgett.

Murdock rákönyökölt a szélvédő korlátjára. Egyedül maradt. A Híd hatalmas építménye, a fedett vezénylőállás, odalent a gigantikus hajóorr, a séta− és rakodófedélzet, a hajó közepén a hatalmas vasárboc − nem először nyűgözte le. A ridegnek látszó ember szíve ilyenkor hevesebben dobogott. Szerette a hajót − mint minden hajót.

Ezt féltette is, úgy lehet, mindegyiknél jobban.

A fedélzeteken nyüzsögtek az utasok. Napoztak, heverőkön, összecsukható székekén üldögéltek, sétáltak", a korlátokra könyököltek, s ugyanazt nézték, amit a parancsnokhelyettes − a végtelen tengert.

Murdock összehúzta a szemöldökét.

A Híd kiugrójáról − hátrafelé − lelátott a távírófülkéhez. Tíz-tizenkét éves fiú támaszkodott a nyitott ajtóhoz, nevetgélve beszélt valamit, nem kétséges, hogy az egyik távírásznak. Murdock szemöldökrángatása jogosnak volt mondható. A távírófülke ajtaján − üveglap alatt − aranyozott betűk hirdették: „Belépni tilos. Beszélgetni tilos. Tilos a távírászokat zavarni. "

Már éppen magához akarta inteni az egyik szolgálatos matrózt, hogy leküldje, amikor kilépett a távírófülke ajtaján Bride távírász. Megveregette a fiú vállát, valamit mondott is neki, amin jót nevettek, majd kezet fogtak. Vagy még inkább − kezet ráztak.

Murdock elfordult. Apa volt ő is, két fiú apja, és eszébe jutottak a gyerekek. Ha itt lennének, talán ők is a távírószoba előtt leskelődnének. Az is lehet, hogy nagyobb tekintély lenne előttük a távírász, mint a hajóskapitány.

És ha már megláttuk ezt a jelenetet, nézzük csak meg, mi is történt azokban a percekben a hajó szikratávíróállomása előtt.

Harold Bride volt szolgálatban. Leadta az összegyűlt táviratokat, amiket az utasok küldtek Amerikába vagy vissza Európába. Utána összeköttetést keresett azokkal a hajók-

kal, amelyek viszonylag közel voltak hozzájuk. Megérdeklődte az időjárást, közölte ő is a navigációs fülkéből leküldött adatokat, végül legkedvesebb szórakozására tért át: „beszélgetni" Thomas Cottammal!

A *Carpathia* menetrend szerint haladt, az egynapos előnyből eddig nem sokat sikerült elhódítani a *Titanic* gépeinek. Mindenesetre jóval közelebb került volna az óriás hajó a Cunard-személyszállítóhbz, ha annak parancsnoka nem úgy intézkedik, hogy délebbre térnek, elkerülve ezzel Új-Fund-land veszélyes vizeit.

− Így rendelkezett Rostron parancsnok − közölte Thomas Cottam.

− Cap Race nem jelent jeget − válaszolta Harold Bride.

− Mindegy, Rostron óvatos ember − tudatta Cottam.

− Jól haladtok?

− Pompásan.
− Nagy a muri a hajón?
− Gondolhatod! Ennyi ember! És mennyi gazdag ember! Ekkor vette észre Bride, hogy egy gyerek les be a belső
üvegezett ajtón. (A külső deszkaajtót, a jobb világítás érdekében, kirögzitették.)
A gyerek elmosolyodott, beintett. Jóképű, pisze orrú, széles szájú fickó volt, nem több tizenkét évesnél.
Bride visszaintett, hogy helló, majd amikor végzett, és kikapcsolta adóját, csak a vételt hagyta áram alatt, odalépett az ajtóhoz. Szerette az ilyen süvölvényeket, megtette nemegyszer, amikor odahaza volt, hogy kiment a közeli grundra, és beállt az utca gyerekei közé futballozni. Nos, a srác szabályos „labdarúgótípus” volt.
− Akarsz valamit, boy? − nyitotta ki az ajtót Bride.
− Nem − mosolygott a fiú, hálásan, amiért nem zavarták el. − De nem is lehet, mert olvastam a külső ajtón, hogy a távírászokat nem szabad zavarni. Menjen is menten vissza, nehogy azt mondják, hogy beszélgetett velem.
Erre Bride kilépett a fülkéből, megveregette a fiú vállát
− ezt látta Murdock első tiszt −, és nevetve mondta:
− Ha nem megyek, akkor én leszek a bűnös. És ha így
74
van, fogjunk kezet, legyünk barátok. Bride a nevem, Harold Bride távírász, egyben volt labdarúgó. A fiú nyújtotta a kezét.
− Jan Kovalce. Én is focista vagyok. A Blackborn Rovers a kedvenc csapatom.
Bride csodálkozott:
− Fura neved van. Pedig jól beszélsz angolul.
− A szüleim csehek, Prágából valók. Én is ott voltam egy évig a nagyápáméknál. Most megyek haza, Bostonba. Ott lakunk.
− Egyedül vagy? − csodálkozott a távírász.
− Egyedül hát! − büszkélkedett Jan. − Tizenegy múltam!
− És nem félsz? Jan nevetett.
− Nem én! Tudja, hol a szállásmester irodája? H fedélzet. Ott az én kabinom is, a 35-ös. Négyen vagyunk a kabinban, férfiak.
Bride kacagni kezdett.
− Férfiak!… Talán tudod, hogy a H fedélzet utasainak ide nem szabad feljönni! Errefelé csak az előkelőségek tartózkodhatnak!
Ezen meg Jan Kovalce nevetett nagyot.
− A bácsi is előkelőség?
− De mennyire! A hajó egyik előkelősége.
Jan Kovalce nagyot nyelt, mint aki óriásit készül mondani. Mondta is:
− Én is az szeretnék lenni, hajótávírász!
− Hohó, és nem fedélzeti tiszt?
− Nem, távírász − bólintott konokul a gyerek. − Nagy -dolog az, hogy megnyomok egy gombot, és választ kapok
a világból!
Bride meghatódott. Ő is, mint minden új szakmáért rajongó ember, örült, ha olyannal találkozott, aki bámulja a mesterségét.
− Hát ez bizony, nagyszerű! Mondok valamit, tudsz csendben maradni?
Jan intett.
75
− Tudok!
− Nos, akkor gyere be ide hozzám. Tilos, ugyan, de majd csak megbocsátják, ha rájönnek. Befelé!
Így kötött barátságot egymással a *Títanic* másodtávírá-sza és Jan Kovalce, az egyedül utazó kis legény.
Ettől kezdve − Bride déli szolgálatának idején − Jan megjelenhetett a „varázskabinban”. Leült a láda szélén, s figyelt. Áhítattal, csodálkozva. Mivel okos, értelmes gyerek volt, aránylag gyorsan

felfogta Marconi nagy találmányának lényegét, az elektromosság nyújtotta lehetőségeket, a szikratávíró működését, az óceánon úszó hajók üzenetváltását, a világgá röpített táviratokat, az időjárást jelző állomások tudósításait.

Mindezekből megtudhatták, milyen hajók jönnek Amerikából, vagy mennek Amerika felé, melyek haladnak közel és távol; ami csak a hajósember számára jelentett érdekességet. Jan egyre inkább a hajósok közé számította magát.

− A főnököm derék fickó. − mondta a távírász a fiúnak. − Jóban vagyunk egymással, majd megmondom neki, hogy van egy barátom, akinek bejárási engedélyt adtam. Van egy másik is, de az a hajóhoz tartozik. Jelzőmatróz, majd megismered. Időnként benéz hozzánk, ha engedi az ideje, De ha tiszt jön vagy hasonló, akkor állj ide a szikratávíró szekrénye mellé, elrejt, mint a majmot a dzsungel lombja.

Jan hálásan pislogott új barátjára.

Álmában se kívánt volna más barátot s más zugot, ahol eltölthette napja nagy részét. És ez az öröm még nagyobb lett, mikor megismerkedett John Fleet jelzőmatrózzal, aki sorsát több évtizede a tengerhez kötötte, sokféle hajón szolgált, vitorlástól a nagy utasszállítókig, és szívesen beszélt, de még szívesebben büszkélkedett a Titanickal. Ő is úgy járt, mint sok idősebb, családjától hosszú időre elszakadt férfi, aki az értelmes gyerekben egy kicsit a saját fiát, gyerekét látja. Fleet szíve is megdobbant, amikor megtudta, hogy a fiú egyedül utazik, s a szülők egy esztendő után látják majd meg a New York-i kikötőben.

− Mielőtt partot érünk − mondta titkolódzva a fiúnak

76

Fleet, amikor éppen a horgonyszerkezetet mutatta meg a hajóorrban − s jut idő rá, felviszlek az árbockosárba! Jan, elszédülve az ígérettől, összecsapta a kezét.

− Lehetséges lesz, uram? Ha elmondom Bostonban a pajtásaimnak, nem hiszik el!

− Akár hiszik, akár nem − megtesszük. Ha John Fleet valamit ígér, jegyezd meg, az nem buborék! De erről hallgass még a cimboráim között is, mert tudod: az ördög mindig ott bújkál közöttünk, hogy meghiúsítsa terveinket.

Mert Jan legalább olyan bejáratos lett a jelzőmatrózok kabinjába, mint a távírószobába. Tátott szájjal hallgatta beszélgetéseiket múltbeli kalandjaikról, mostani élményeikről. A tisztekről, akiket becsültek, és azokról, akiket sehogyan sem szíveltek.

Itt tudta meg, hogy az „első tisztre fel kell nézni, mert az nemcsak jó tengerész, de híres bálnavadász is volt”.

− Bizony, fiam, Mr. Murdock legalább száz bálnát szigonyozott meg életében, de az is lehet, hogy többet! − dicsekedett az első tiszttel Banks matróz, Fleet kabintársa. − Ha elmégy mellette, vedd le a sapkádat! És ha nem viszonozza köszöntésedet, akkor is légy büszke, hogy ilyen embert üdvözölhetsz!

77

5. VIGYÁZZ, JÉGVESZÉLY!

Jan megsüvegelte Mr. Murdockot.

Az eset éppen a H fedélzet folyosóján történt, a szállásmester irodája előtt. John Caldwell, a szállásmester az ajtóban állt. Előtte Murdock kapitány.

Beszélgettek.

− Mennyi postacsomagot visz a hajó? − kérdezte a kapitány a szállásmestertől.

− Úgy értesültem, uram, hogy a posta ezerhétszáznál több ládát, kosarat, szállítóbőröndöt helyezett el. Ezenfelül háromszázhetvenöt levélzsákot, a kimutatás szerint.

Ekkor vette észre Jan a matrózoktól annyira rajongott első tisztet, akit illik megsüvegelni.

Elhatározta, hogy nem késlekedik. Bálnavadásznak még úgysem köszönt eddig, holott − állítólag − Bostonban is találhatók bálnavadászok.

Amikor a beszélgetők elé ért, megállt, levette lapos micisapkáját, és köszönt:

− Jó napot, uram! Szép időnk van!

És ezzel továbbindult, a folyosó északi kijárata felé.

Murdock meglepődve ránézett a fiúra. Előbb értelmetlen csodálkozással, majd némi meghatódással is. Megint eszébe jutottak a fiai. Megfordult, a gyerek után szólt:

− Jó napot!

Ugyanakkor észrevett valamit.

− Hahó, gyere csak ide, fiam!

Jannak még a lélegzete is elállt. Istenem, mit tett?! Becsapta Banks matróz, és most azért, hogy ekkora úrra rászólt, büntetésben részesítik?!

78

Agyára szaladt a vére, s hirtelen fejtetőre állt a fedélzetfolyosó. Ugyanígy a szállásmester és a kapitány is.

Ettől azért a lábai működtek, és egyszerre újból a kapitány előtt állt.

− Mondd, nem te járkálsz be a távírászokhoz?

A kérdés olyan volt, mint egy mellbecsapás. De hát lehet, szabad egy bálnavadásznak hazudni? Nem lehet − döntött Jan, és mivel a szédülés is elmúlt, elég bátran felelte:

− Igen, uram, én vagyok. Bűn?

Mintha a kapitány arcán mosoly játszadozott volna.

− Nem bűn, de szabályellenes. Tudod, a Hídról sok mindent meglátni. Majd igyekszem nem odanézni!

Ezzel Murdock bólintott a szállásmesternek, barackot nyomott Jan fejére, és sietve megindult a folyosón.

− Kezit csókolom − szólt utána zavart elragadtatásában Jan, ami a következő pillanatban elkeserítette, hiszen nem kétséges: így nem szokták a tengerészeket köszönteni.

De hát − akár így történt, akár úgy − elmondhatja Banksnek, Fleetnek és a többieknek, hogy Murdock kapitány nemcsak fogadta a köszöntését, de szóba is állt vele! Sőt, barackot nyomott a fejére, ami első jele a barátkozásnak. Jan legalábbis így hitte.

Pedig, most már tudjuk, Murdock kapitány nem tartozott a barátságos emberek közé. Mintha észre sem vette volna, hogy utasok tartózkodnak a hajón, sőt előkelő utasok a javából. Amennyire Smith parancsnok valósággal kereste az előkelő emberek kegyét, boldogan fecsegett a szalonokban, és étkezés idején mosolygó arccal foglalta el az első osztályú étteremben a főhelyet, Mr. Murdock élt azzal a jogával, hogy szabad idejében visszavonul, az ebédet s a vacsorát kabinjában fqgyasztja el. Bár − valljuk be − Murdock első tiszt a szabad idejét sem töltötte pihenéssel. Állandóan úton volt, járta a hajót, ellenőrzött, megfigyelt. Mindent, ami eléje került, a legnagyobb gonddal megvizsgált, beszélt a felelős beosztottakkal, valósággal vizsgáztatott. Naponta bekukkantott a fedélzetiek és a gépészek, a fűtők konyhájára, reggel, este lement, vagy in-

79

kább lemászott a hajó mélyére, a gépházba, ahol néha. órákat is eltöltött, figyelve a fénynek, a forróságnak, a dübörgésnek, zakatolásnak ebben az alvilágában a hatalmas masinák működését és az óriási kazánokat. Egy alkalommal felbukkant a főárboc megfigyelőállásában is, nem kis meglepetésére a szolgálatot ellátó Banksnek és egyik társának.

− No, Banks, régi cimborám, minden rendben? − kérdezte, amikor bepréselte magát a hajó legszűkebb tartózkodási helyére.

− Minden rendben, uram! A látás kitűnő, a tenger nyugodt, a láthatáron még egy halászhajó sincs − nevetett Banks. − Voltunk mi már komiszabb helyzetben is, ha emlékszik, amikor a grönlandi partoknál jártunk, a csavar eltörött, a blizzard meg kitört!

− Akkor bálnavadászok voltunk, most pasasokat viszünk, mint a vasutasok − mondta komoran a kapitány. − De máris megyek tovább. Tehát: a legteljesebb figyelem, Banks!

− Igenis, uram, így lesz! Bízza ránk! Szolgálatára, uram!

Ilyen volt Murdock első tiszt. És a parancsnok, a Commodore? Szerette a hajót, a hajózást, de − kihangsúlyozta parancsnoki voltát, s azt vallotta: azért vannak beosztottak, hogy azok intézzék el az alsóbb feladatokat.

− A parancsnok a hajó királya − mondta a gazdag utasok és Bruce Ismay társaságában, amikor szóba került az első tiszt „hangyászkodása”. − Azért van, hogy uralkodjék, biztonságot adjon, fontos ügyekben döntsön, de ne végezzen szolgai munkát!

Valójában kinevették Murdockot.

− Azt azonban elismerem, hogy jó tiszt − nézett jelentőségteljesen az ügyvezető, igazgató szemébe −, de arra teljesen alkalmatlan, hogy önálló parancsnok legyen.

Bruce Ismay nem válaszolt. Smith Commodore ebből azt a következtetést vonta le, hogy Ismaynél is magasabb erők állnak a „bálnás” mögött. és most még inkább gyűlölte örökösen okvetetlenkedő helyettesét.

80

… És amikor Jan legközelebb belopakodott Harold Bride birodalmába, a naptár szerint április 14-e volt, közvetlenül az ebéd befejezése után, tehát kora délután. A *Titanic* utasai negyedik napjukat töltötték az óceánon, s minden jel arra mutatott, hogy az óriás hajó elhódítja Cunardéktól a Kék Szalagot.

A *Titanic* gyors tempóban haladt Amerika partjai felé.

− Bride bácsi, szabad? − nézett be a küszöbről. Harold Bride intett, de nem szólt.

Látszott, hogy elmerülve figyel a „világ jeleire”, ahogy a távolból előtörő szikratávírók hívásait nevezte.

Jan Kovalce csendesen lekuporodott a kisebbik ládára, és mivel ennél érdekesebbet nem tudott elképzelni, boldog volt, hogy így tehetett.

Nem mukkant a világért sem, nem tett fel kérdést, mert már jól tudta, hogy ilyenkor a távírász körül a legnagyobb csendnek kell lenni.

És mintha most még nagyobb csendet kívánt volna Harold Bride, mint eddig.

Így is volt.

Harold Bride figyelt, nagyon-nagyon figyelt.

Homlokát összeráncolta, s amikor gyors ütemben jegyzett a füzetbe, mintha a keze megremegett Volna.

Időnként bal kezével a fülhallgatót szorosabbra fogta, hogy erősebben hallja a szikratávírón jött jeleket. Jan tudta, hogy most nem a „csodatelefon” működik, hanem *a* „marconi”, vagyis a közlés, amit felvett, távolról jött.

Amikor Bride felvette a hírt, gyorsan a kopogtatóhoz fordult, és most ő indította meg adóját. Szorgalmasan kopogott a készülék: pont, vonás, pont, vonás, pont, pont, pont, vonás, vonás, pont. Majd kicsi szünet után újból pontok, vonások, pontok, vonások.

Végül ránézett a ládán kuporgó gyerekre, és csak ennyit mondott:

− Nem volt könnyű!

− Mi, uram, mi nem volt könnyű?

− Se a vétel, se az adás. De hát azért menti

81

Nagyot szusszant, még nyújtózott is.

Utána az ajtóhoz lépett, és leemelte a telefonkészüléket. Megcsavarta a csengőt, és várt. A hajó telefonközpontja jelentkezett.

− Bride távírász. Kérem a Hidat, a kettes telefont. Jan úgy érezte, hogy most érdekeset hall. Még eddig nem

tapasztalta, hogy a távírász felhívta volna a Hidat. Csengetés, és a távírász beszólt:

− A parancsnok rendeletére: itt a hajó drótnélküli állomása! Smith commodorét kérem.

A válasz nem lehetett kielégítő, mert Bride ingerülten szólt:

− Mondom, a parancsnok rendeletére!

Várt. Jan tudta, hogy most majd odalép a parancsnok, a szakállas öreg ember, akit mindenki megcsodál, és éles -hangján beszól a készülékbe.

Így is történt. Jan − a dinamók, a kis aggregátor búgása mellett, ami örökös zaja a drótnélküli állomásoknak -hallotta a telefonkagylóból kicsengő éles hangot.

− A Commodore!

− Szolgálatára, Sir! Bride távírász, a kettes. Azonnal kell közölnöm: majdnem egy időben, a *Caronia* és a *Baltic* gőzösök, útban Providence kikötőbe, Halifaxtől mintegy négyszáz kilométernyire délkeletnek, az északi szélesség 42. fokáról jelentik: jéghegyek mutatkoznak az óceánon.

A Commodore pattogó hangja hallatszott, mire Bride megismételte:

− Igen, uram, a *Caronia* és a *Baltic* mindkettő Cunard-hajó!

Megint a parancsnok válaszolt, majd Bride beszélt:

− Ahogy rendeli, Sir! Tehát Murdock kapitánynak ne szóljak? Rendben van, uram, így lesz! Közben megkísérlek összeköttetést kapni más hajókkal is. Rendben van, uram, parancsa szerint.

Kattan a készülék. A Híd letette a telefont. Bride még egy ideig tartotta a hallgatót, majd ő is visszaakasztotta. Elgondolkozva nézett a gyerekre.

82

Jan megjegyezte:

− Jéghegyek vannak a tengeren? Bride igyekezett közömbösen felelni:

− Itt nem, valahol messze.

− És ha itt lennének, baj származna abból?

Bride újból leült a készülék elé. Mint az előbb, ugyanúgy felet most is.

− Dehogyis lenne! Ilyen csendes időben nem egy jéghegyet, de akár a Kilimandzsárót is elkerülné a hajó!

− Akkor miért mondta a parancsnok, hogy ne szóljon Murdock kapitánynak?

A távírász meghökkent. A gyerek tehát meghallotta. Egy kicsit gondolkozott, majd lezárta a hangolótárcsát, és a fiúhoz fordult.

− Távírász szeretnél lenni?

− Igen, uram!

− Nos, akkor tudnod kell, hogy a távírász első kötelessége a parancs betartása és a titoktartás. Ha erre nem vagy képes, akkor ne is gondolj arra, hogy jó távírász lesz belőled! Amit hallasz − abból valójában semmit nem hallasz! Érted? Csak így lehetsz a barátom, kisinasom. − Az utolsó szónál elmosolyodott. − Mert ilyesfélének tartalak, Jan! Kisinasomnak.

Jan nagy komolyan bólintott.

− Igenis, uram! Megértettem. De Murdock kapitány miért nem tudhatja azt amit a parancsnok?

Harold Bride közömbösséget mutatott.

− Az ilyesfélékre mi nem gondolhatunk. A parancs − parancs. Betartjuk.

− Nem szereti Murdock kapitányt? Én szeretem, bálnavadász volt.

A gyerek kérdése váratlanul hatott a távírászra. Mit is válaszoljon? Előbb gondolkozott, majd hosszasan elnézegette a két keresőtárcsát. Végül ennyit mondott.

− A szolgálatban nincsen szeretet vagy gyűlölet vagy ilyesféle. Tehát megértettél?

− Igenis, uram!

− Helyes − veregette meg a fiú vállát a távírász. − Most pedig ide figyelj! Előbb beirányítjuk a Cap Race fokot, azután leadjuk a közelünkben levő hajóknak is a hívójelt, hogy jelentkezzenek. Az én barátom, Thomas Cottam, már sokat nem tud mondani, valahol tőlünk jóval lejjebb és mögöttünk vannak, de őt is felhívjuk…

Jan csodálkozva megjegyezte:

− Nem látni egy hajót sem. Merre vannak?

Bride, aki most már elmerült a készülék bonyolult kezelésében, gépiesen felelte:

− Nem hinném, hogy több száz kilométeren belül egy is lenne. De most hallgass!

Felhangzottak a jól ismert kattogások, zakatolások, percegések. Bride a fejére tette a kapcsos, kétmembránós fülhallgatót. Keze szorgalmasan billegtette a hívójelek kopogtatóit.

Tá, tá, ti, ti, tátátá…

Majd figyelt.

Mikor jön válasz a távolból?

Tá, tá, ti, ti, tátátá…

Jan közel hajolt a drótnélküli távíróállomás készülékeihez. Elmerülve figyelte a megelevenedett csodát. El is határozta, hogy ha hazaér Bostonba, a legrövidebb időn belül szerkeszt egy drótnélküli adót az ő és a legjobb barátja lakása között. Majd meghívja Harold Bride-ot, ha New Yorkban áll a *Titanic*, jöjjön el hozzájuk Bostonba, és segítsen összeállítani a készüléket. Ez a gondolat annyira fellelkesítette, hogy valósággal izgalomba jött. Igen, Harold Bride is a legjobb barátai közé tartozik.

Milyen kedves is volt hozzá! Tegnap például feladott egy táviratot a Kovalce családnak: „Közeledünk, legyetek ott a kikötőben! Jól érzem magamat. Jan. ” Még csak fizetni sem kellett!

Ilyen előnyt élvez az, aki barátja a hajótávírásznak.

De az öröm most nem tartott sokáig. Phillips úr, a főnök jött be a fülkébe. Phillips nem tiltakozott Jan jelen-

léte ellen, de nem szerette, ha rajtuk kívül bárki is a fülkében tartózkodik.

− Majd még ma benézhetsz − búcsúzott röviden Bride, aki gyorsan jegyzett a füzetébe. − Legközelebb este nyolctól éjfélig leszek őrségen.

Jan búsan kiballagott a fülkéből. Phillips úr miért nem olyan kedves, mint Harold Bride? Általában a felnőttek miért mogorvák, barátságtalanok, vagy ha nem, akkor közömbösek a fiatalokkal?

Jan okos gyerek volt, gondolkozásra hajlamos, és ilyen kérdéseket gyakran feltett önmagának, hogy választ találjon. Igaz, akadnak azért jó néhányan Harold Bride-ok, Fleet és Banks matrózok, sőt olyasfélék is, mint Mr. Murdock, aki elrejti érzelmeit, mert hát ő kapitány. Vagy nem ilyesmi miatt?…

Jan megtorpant.

A táncteremben szólt a muzsika, az egyenruhás zenekar keringőket játszott, és igen sok utas, férfi, nő, fiatal, idősebb, tartózkodott az arany− és ezüstszínű, brokáttal ékesített, pompás helyiségben. Cigaretta− és szivarfüst, parfüm és pacsuli illata szállt ki a meleg, fülledt helyiségből a hűvös fedélzetfolyosóra.

Hűvös, noha nyoma sem volt a télnek, ami errefelé kegyetelen tud lenni. Őszintén szólva Jan nem örült ennek az időnek. Amikor a múlt évben átjött Európába, nyár volt és olyan tükörsima az óceán, mint Boston mellett a Black Lake, a fekete tó. Prágában a nagyapáék féltve engedték el, mert az újságok többször írták a télen, hogy milyen borzasztóan erős, félelmetes viharok tombolnak az Atlantióceánon.

− Nem is értem − mondta a prágai nagypapa −, hogyan tudtak azok a vikingek ócska dereglyéikkel Norvégiából Grönlandig eljutni! Még csak kabin se volt a bárkákon, hogy fedél alá bújjanak, ha szakad az eső, a hó, vágnak a hullámok. Mert az Atlantin rettentő nagy hullámok tornyosulnak ám!

Így a nagypapa. De mások is mondták, Jules Verne írta, hogy az Atlanti félelmetes óceán. És ebből Jan semmit sem

85

élvezhet. Jövet is, menet is, most, olyan szelíd, olyan békés, hogy az óceánhoz valóban nem illő!… Ilyen óceánon könnyű volt a dolga a vikingeknek meg mindenféle más hajósoknak. Az igazság tehát az, hogy Jan csalódott az óceánban. Egyedüli reménysége az volt, hogy jéghegyekkel találkoznak, de valahogy − úgy érezte −, ebből sem lesz semmi, mert a hőmérséklet barátságos, fagynak nyoma sincs. A fedélzetfolyosókra kifüggesztett hőmérők valódi tavaszt hirdetnek.

Márpedig − vélte Jan − a jéghegyek csak ott lehetnek, ahol fagy van. Az ördög vigye a Golf-áramot! Mindennek ez az oka. Az hozza Florida felől a meleg vizet, átcsapja az Atlanti-óceánon Európába, és így valóban jéghegynek kell lenni a talpán, ha meg akar birkózni vele! Jan tudta, mert olvasta, meg a tengerészektől is hallotta, hogy a jéghegyek Grönlandból, Jan Mayenről, valamint a Spitzber-gákról szakadnak le, onnan indulnak délnek a labradori és a kelet-grönlandi áram segítségével, kis részük (az „ap-rókák") a jeges-tengeri árammal. De a Golf elnyeli őket, mert a Golf erősebb, melegebb, hatalmasabb!

Jan tehát nem szerette a Golfot.

És talán a szép időnek lehetett betudni, hogy az egész úton egyetlen bálnát, egyetlen valamirevaló kardhalat, kardorrú delfint vagy nagyobb cápát se láttak.

Verne hősei lépten-nyomon találkoznak az északi Atlantióceánon bálnákkal, kardorrú delfinekkel, óriás cápákkal, sőt hatalmas rájákkal. A *Titanic* utasai mindebből semmit sem láttak!

− Pedig van belőlük bőven − nyugtatta a lázadó Jant Fleet matróz, amikor erről a matrózszálláson beszélgettek. − Bálna is akad, kardorrú delfin is. De ilyen nyárias időben még északabbra vitorláznak, mert tudod, ezek valóban halvérű fickók a javából!

De talán most javul a helyzet, vélte Jan, amikor elballagott a táncterem mellől, azzal a szándékkal, hogy előbb eszik valamit a másodosztályú étteremben − mert a tengeren még nagyobb étvágya volt, mint egyébként −, majd

86

amikor jóllakott, lemegy a matrózszállásra, mert délután mindig akad egy-két cimbora, akikkel eltöltheti az időt. Tegnap például abban a kitüntetésben részesült, hogy pókerezhetett a jelzőmatrózok pihenő csoportjával, ami pompás szórakozás és „vérbeli" tengerészes móka.

Igen, talán javul a helyzet. Amit a távírófülkében hallott, legalábbis erre vall.

Mit is hallott Harold Bride szájából?

Azt, hogy két gőzös is egy időben, a *Baltic* és a *Caronia,* jéghegyek felbukkanását jelezték az északi szélesség 42. fokáról! Most csak az volt a kérdés, a *Titanic* hol, merre jár. Jan szívből remélte, hogy rövidesen a 42. fokra érnek, mert ha nem, akkor miért jelezték a hajók, és miért hívta telefonhoz. Bride távírász a hajó parancsnokát?

Amikor mindez eszébe jutott, kikanyarodott az előfedélzetre, ahonnan felnézhetett a Hídra.

Még mindig Smith parancsnok és a harmadik tiszt, Mr. Bruce látható a Híd főrészén.

Ezek szerint Murdock úr majd csak teljes sötétedéskor veszi át a parancsnokságot. És itt Jant hirtelen hatalmába kerítette annak az, érzése, hogy felkutatja Murdock urat. Eléje áll, és elmond neki mindent, amit a távírófülkében hallott! Lehetetlen, gondolta, hogy Murdock úr ezért megharagszik; esetleg pofon vágja, vagy többé nem fogadja a köszönését, vagy eltiltja Harold Bride-dal való barátságától. Igaz − és itt jött az újabb megtorpanás −, ha kitudódik a dolog, akkor meg netán Bride úr barátságát veszti el, és akkor lőttek a szép tervnek: hogy meghívja magukhoz Bostonba, és közösen szereljenek össze Marconi rendszerű szikratávíró-készüléket!

Mit tegyen?

Odatámaszkodott a D fedélzet korlátjához, s elnézett az óceánra.

Az óriás hajó árnyéka rávetődött a vízre, s ez önmagában is szórakoztatá látvány lett volna, az utasokról nem is beszélve, akik napoztak, nevetgéltek, sakkoztak, kártyáztak. De most Jan mindebből semmit nem vett észre.

87

Olyasminek a tudója volt, ami egyre inkább kínozta. Mit tenne Verne abban az esetben, ha valamelyik hőse kerül ebbe a helyzetbe? Mondjuk, Nemo kapitány gyerekkorában, vagy éppen maga Hatteras, akinek éppenséggel elég dolga akadt a jéghegyekkel? Igen, mit tennének ők gyerekfejjel, ha hasonló helyzetbe kerülnének?

És hogy mennyire okos dolog ilyen kiválóságokra gondolni, őket idézni, Jannak eszébe jutott, hogy Nemo kapitánynak, de Hatterasnak is voltak jő barátai a tengerészek között, s igy lehetett ez gyerekkorukban is. Jannak vannak barátai a *Titanic* matrózai között, akik férfiak a javából, igazi tengerészek, tőlük kér tehát tanácsot.

Meg kell keresni Banks matrózt vagy Fleet tengerészt, mert Smith parancsnok arra nem adott utasítást, hogy Banks vagy Fleet ne tudjon a *Caronia* és a *Baltic* vészjeléről. De Harold Bride sem mondta, hogy nem szólhat nekik. Amikor ezt így Jan átgondolta, -tudta, hogy így sincsen minden rendjén.

De azt is tudta, hogy könnyíteni kell a lelkén.

88

Murdock úr bálnavadász, és ennél nagyobb tekintély nem lehet a világon! Másodkapitány az óriás hajón, és miért nem tudhatja azt, amit a parancsnok tud?

Jan rohanni kezdett a fedélzetfolyosón, majd a középső lépcsőn lefelé, hogy mielőbb elérje a vízvonal alatti matrózszálláson azt az ördögtanyát, ahol a jelzőmatrózok pihenőidőben tartózkodnak.

Az alsó lépcsőkanyarnál beleütközött az egyik jelzőmatrózba, aki nevetve megállította.

− Hova, hova, fickó?

Jan megmondta, hogy beszélni szeretne Banks vagy Fleet úrral.

− Banks az árbocon van, Fleet, nagy a gyanúm, komám, az étkezőben! − hangzott a válasz. − Tudod, Fleet is szereti a hasát. Én is. Ilyen hajón legalább sokat lehet enni!

Jan továbbrohant.

A gépház lejárójánál, ami inkább a gépházlejáró előcsarnokának volt mondható, nyílt a nagy csapóajtó, és − akár egy szellem − kilépett rajta Murdock kapitány.

Jannak a lélegzete is elállt. íme, a sors is azt akarja, hogy…

− Szolgálatára, uram − hajolt meg Jan, és lefékezte futását hogy megálljon.

− Hahó, fickó, te vagy az?! − mosolyodott el az első tiszt.

− Igen, uram, szolgálatára, én vagyok − dadogta a fiú. -A gépházban volt?

Murdock csodálkozva nézett a gyerekre.

− Talán a gépészekkel is jóban vagy? Jan elvörösödött.

− Nem, uram, ott még nem jártam. Murdock újabb barackot nyomott a fiú fejére.

− Hát oda valóban nem ajánlom, hogy benézz! Ott még nálam is szigorúbb valaki a főnök. Harland úr öccse, a főmérnök. Bedobatna az első kazánba, ahogy ismerem.

Ezzel Murdock továbbment a 3-as számú fedélzeti lifthez.

89

Jan már szólni akart, hogy álljon meg, fontos közlendője lenne, amikor − megkönnyebbülésére − észrevette Fleet zömök alakját több matróz társaságában.

Murdock eltűnt a liftben.

Fleet is észrevette a fiút. Intett neki.

− Hé, Fiókcápa, mit keresel erre? Bizalmasan közel hajolt a tengerészhez.

− önt, uram, egyenesen önt. És titokzatosan hunyorgott.

− Nofenét − dünnyögte Fleet −, nofenét! Úgy csinálsz, mintha legalábbis egy arannyal teli hajóroncsot fedeztél volna fel a tengeren. Tudod, hogy minden jelzőmatróz ilyesmiben reménykedik?

Máskor Jan ilyesmire nemhogy mosolyogni, de röhögni szokott, most azonban arca még komorabbá vált.

− Nem uram, ennél fontosabbat tudok.

− Fontosabbat? − tátotta a száját Fleet. − Elment az eszed?!

− Nem, uram, nem hinném. Murdock úrról lenne szó… Erre Fleet még inkább bámult. Aggodalommal nézett a

gyerekre. Kiderül, hogy ez a jóképű, talpraesett fickó, akit Fiókcápának kezdtek nevezni, és a jelzőmatrózok házi cimborája lett, meghibbant?

− No, no − dünnyögte Fleet, és félrehúzódott a fiúval, hogy. kitanulmányozza állapotát. − No, no, mi bajod lehet neked Murdock úrral?…

A felső fedélzeti lépcső alatt álltak. Időnként eldübörgött a válluk felett egy-egy láb, könnyű cipő vagy tengerészbakancs.

Jan mindent elmondott öreg barátjának. A *Caronia* és a *Baltic* híreit, Bride telefonálását a Hídra, s a Híd válaszát. Meg azt, hogy a másodtávírász is mondta: egy szót sem az első tisztnek!

− Most mit tegyek, uram? Lehetséges, hogy Murdock úr ne tudjon semmit? Lehetséges, hogy a parancsnok ilyesmit megtilthasson? És ha megtiltja, ugyan miért teszi?

Ezen az utóbbin Fleet matróz is elgondolkozott. Egyéb-

ként olyasmit látott Jan a matróz arcán, hogy nem tartja különösebbnek a parancsnok utasítását.

− Hm, mi lehet az ok, Fiókcápa, mi lehet az oka?… -hümmögte elgondolkozva. − Tudja az ördög! Nehezen tudsz *te* eligazodni az ilyen nagyfejűek között. De ne is rágódj sokat rajta, fiam! Így van, így van! Az ilyen hajón a parancsnok az isten. Mit akarsz te az istentől?

Jan elkeseredett: még Fleet is?! Mindig arról beszéltek a szálláson, hogy így Murdock, úgy Murdock… és most itt van, ni, kiderül, hogy Murdock úr nem is olyan nagy tabu a régiek, a bálnavadász-rajongók között!

Kimondta, mert kellett, hogy kimondja:

− Én szeretem Murdock urat. Murdock úrnál különb ember nincsen. Fleet úr meghívott az árbocra. Bár erre még sor nem került, nem is fog. Uram, még akkor sem mennék fel az árbocra, ha hívna!

Ezzel lecsüggesztett fejjel megindult, hogy bemegy a kabinjába, levéti magát a fekhelyére, s ott szabad utat enged bánatának…

Erős kéz fogta meg a vállát. Fleet keze. A cserzett bőrű, kemény munkában nevelődött tengeri medve elérzékenyedve nézett a gyerek szemébe, amikor az ellenkező Jant maga felé fordította.

− Ide figyelj, Fiókcápa!… én is szeretem Murdock urat. Legalább annyira, mint te. De se te, se én ne féltsük őt. Van neki magához való esze. Most a parancsnok és a harmadik tiszt látja el az őrséget. Mindenért ők a felelősek. Murdock úr akkor veszi át az őrséget, amikor én az árbocot. Attól kezdve mi vagyunk a felelősek. Majd én tudom, mit kell tenni, hogy Murdock úr értesüljön a hajókról adott hírekről. Megbízol bennem?

Jan megkönnyebbülve nézett a tengerészre.

− Ha így gondolja, uram…

− Így gondolom, Fiókcápa.

− Köszönöm, uram!

− Ne köszönj semmit. Most pedig gyere, lemegyünk a szállásra. Játszunk a többiekkel egy kiadós pókercsatát.

Ezzel Jan megnyugodva elindult öreg barátjával lefelé a lépcsőkön.

Ugyanakkor, legyünk őszinték, akadt más is a hajón, aki komolyan vette a *Baltic* és a *Caronia* jégveszély-jelzését.

Harold Bride legalább annyira eltöprengett a parancsnok rendelkezésén, mint Jan Kovalce, Bride az utasítást úgy fogta fel, mint a parancsnok és helyettese közötti ellenségeskedés legfrissebb jelét. Ugyanakkor azt is tudta, hogy ilyesminek a két felelős hajóvezető között nem szabadna előfordulni. Amit a parancsnok tud, azt tudnia kell a helyettesnek is. Bride jól sejtette, hogy a

titoktartásnak egyetlen közvetlen oka: annak ellenére, hogy a *Baltic* és a *Caronia* jégveszélyt jelez, Smith parancsnok nem akarja csökkenteni a *Titanic* sebességét. A Kék Szalag megszerzése annyira hatalmába kerítette az öreg tengerészt és a White Star vezéreit, hogy megszerzéséről lemondani nem akarnak. Kétségtelen, bár erről Bride távírásznak közvetlen értesülése nem volt, hogy az első tiszt nem híve a versenynek. Erre vallott az Olympicnak küldött távirat is.

Természetesen Bride nem hallgathatta el főnöke, Phillips előtt, mire utasította őt Smith Commodore. Phillips is csodálkozott, de mást nem tehetett, mint helyeselte társának azt a tervét, hogy mostantól még fokozottabban figyelik a szikratávírók jelzéseit.

− Előbb adja le a táviratokat − utasította társát Phillips −, utána kíséreljük meg az összeköttetést a hajókkai és a Race-fokkal. Van fontos táviratunk?

Bride mosolyogva mutatta.

− Ez itt, ni, különösen. Az igazgató úr küldi Sir Franklinnek, hogy minden rendben, a hajó pompásan, nyugodt vízen halad, és nem kétséges a Kék Szalag megszerzése!

Phillips bólintott.

− Hát csak továbbítsa! Addigra visszajövök, hogy segítsek. Tudja, megzavart a *Balticék* híre.

Amikor Bride újból egyedül maradt, tétovázni kezdett. Továbbítsa a táviratokat, vagy előbb „nézzen körül a

világban”? Igaz, Phillips azt mondta, hogy visszajön segíteni, de legalább addig megtud valamit.

Bekapcsolta a vevőkészüléket.

Búgott az aggregátor, majd az izzószálak percegése, ropogása hallatszott.

Körbeforgatta a hangolóskálát, hogy rátaláljon azokra a hajóállomásokra, ahol működnek a készülékek. Ránézett a felfüggesztett kronométerre, a világ legpontosabb órájára. Délután öt óra volt.

Ilyenkor adásra kapcsolnak a hajótávírászok.

Nézzük csak Cottam cimborát! − derült fel töprengéséből Bride.

Igaz, a *Carpathia* Cunard-hajó, de hát − Cottam jó barát, a legjobb barát, s nincsen a világnak olyan kincse, amiért ő becsapná a *Titanic* távírászát.

Merre lehet a *Carpathia?* Valahol igencsak itt a közelben, amit úgy kell érteni az óceán mérhetetlenül lenyűgöző világában, hogy a „közel” lehet akár háromszáz kilométer, de nyolcszáz is. Nem kétséges, hogy a *Carpathia* egynapos előnyét ma estére kell a *Titanicnak* behozni. A *Carpathia* vagy egy vonalban van velük, vagy már mögöttük lehet.

− A *Titanic* hívja a *Carpathiát!*… A *Titanic* hívja a *Carpathiát!*

Bride figyelt.

− A *Titanic* hívja a *Carpathiát!…*

A készülék vevőbillentyűje remegni kezdett,

Bride elmosolyodott: Thomas Cottam ráállt a *Titanic* vevősávjára!

Az idő pompás, mint mondani szokták: ideális vevőidő van. Bride megigazította a fülhallgatót. Bízott abban, hogy nemcsak a morzekészülék pont-vonásos jeleivel tudnak beszélni, de élőszóval is, ha beérték a *Carpathiát.*

Annál nagyobb meglepetést jelentett Bride számára, hogy a vevőkészüléken nem Cottam jelentkezett, hanem egy ismeretlen távírász. Foszlányként jöttek a hangok!− Halló, halló, itt a *Caliíornian* 6223 tonna, Leyland

Line tulajdona! Útban Amerikából Európába!

− Itt a *Titanic*, Harold Bride távírász! Ért engem? Elmosódottan hallatszott:

− Hangvétel rossz. Átkapcsolok a morzegépre! Kis szünet támadt.

Bride figyelt.

Eddig még egyetlen alkalommal se került összeköttetésbe a *Californiannal.* Naplója szerint sikerült „beszélgetni” a már említett *Baltic* és *Caronia* hajókon kívül az *Olympickal,* a *Virginiannal,* többször a Cap Race fok jelzőállomásával, de a *Californiannal* nem. Azt is tudta, hogy az Atlanti-óceánon hajózik − Amerikából Európába vagy fordítva − három német hajó, a *Prinz Adalbert,* a *Kaiser Wilhelm* és a *Friedrich Wilhelm,* továbbá a nagy ellenfél, a Cunard büszkesége, a *Mauretania.* De az utóbbiak mind jóval délebbre, elkerülve így még a közelségét is észak nagy veszedelmének, a jéghegyeknek.

De a *Californian* most jelentkezett először. Holott a hajó valahol a „közelben” lehet, mint azt a

fejhallgatós rövid beszélgetés is elárulta.

− Kérem, adja le pozícióját! − kopogta máris Bride, hogy többet tudjon a felbukkant új ismerősről.

Helyette meglepő választ kapott:

− A készüléket javítom. Utána jelentkezünk. Vigyázzanak − jégveszély!…

Majd utána háromszor megismételte:

− Vigyázz, jégveszély!… Vigyázz, jégveszély!… Vigyázz, jégveszély!…

Ezzel megszűnt az összeköttetés.

Harold Bride verítékes arccal meredt a készülékre.

A *Baltic* és a *Caronia* után egy harmadik hajó is figyelmezteti a Titanicot!

Felállt. Az ajtófélfához támaszkodott. Ránézett a telefonkagylóra. Fel kell hívni a Hidat és jelenteni a *Californian* vészjelét.

Kinézett az üvegablakon. A tenger tükörsima volt. Közeledett az este. A hátsó két kémény ontotta a füstöt. A *Titanic* teljes sebességgel haladt Amerika felé.

94

Harold Bride nagyot sóhajtott.

Tudta, hogy a Hídon Smith commodore *rendelkezik*, és ha nem, akkor az apróka Mr. Bruce, aki ugyanúgy fog mosolyogni a hírre, mint a parancsnok.

De megkerülni a szabályokat nem lehet, nem szabad.

Viszont − a Titanicnak meg kell szereznie a Kék Szalagot! Harold Bride leemelte a telefonkagylót.

− Kérem a Hidat! Azonnal!

95

6. A JÉGHEGY

Sötétedett. Kigyúltak a hajó fényei.

Az utasok közül sokan elképzelhették, micsoda pompás látvány is lehetett a távolból a kivilágított *Titanic*. Minden fedélzetsoron égtek a lámpák. A hajó oldalán, mint zsinórral húzott fényvonal, ragyogtak a kerek ablakocskák, a fedélköz, az olcsóbb II. osztály, a III. osztály, a személyzeti szállások, az üzemi és hivatali helyiségek, az alsó éttermek villanybogárkái. Feljebb, a hajó fekete testénél magasabban, a tulajdonképpeni nagy hajófedélzettől kezdve *minden, egységes fényárban úszott. Messzire csillogott a* felépítmények fehér fala, a körfolyosókat övezd vastartók ívei, s mögülük előtört a nagy üvegablakokon át a szalonok, a társalgók, a dohányzók, a szórakozótermek, a nagy, díszes éttermek éles, szemkápráztató csillogása. A Hídról időnként felvillant két fényszóró sugárnyalábja. A fényszórók végigpásztázták a tengert, a zöldesen, szürkén hömpölygő, taraj nélküli lomha hullámokat, amik alig-alig mozdították, emelték, süllyesztették, döntötték a hajót. Inkább a hajó mozgására nagyon érzékeny emberek s azok, akik hivatásból figyelték a hajó mozgását, tehát a tisztek és tengerészek vették észre, hogy az óriás hajó nem horgonyon áll, hanem mozgásban van.

Ezt az utóbbit elárulták a kémények, ahonnan időnként nemcsak füst, de szikrák is törtek az ég felé és az, hogy a mélyből szünet nélkül felhallatszott a gépek moraja, rázkódásos, tompa dübörgése, az áramfejlesztők furcsa, különös búgása. Sok-sok fényre volt szüksége az óriásnak, hogy minden helyiségében nappali világosság ragyogjon. És sok-sok áramra, hogy az éttermekben, a kabinokban,

96

a kabinfolyosókon, a zene− és egyéb szórakozóhelyiségekben, de az uszodában is − kellemes szállodai meleg legyen.

Mert hiába, odakünn, a nyitott fedélzeteken, a sétafolyosókon hideg volt. Nem fagyott, csodálatos módon valóban nem, de a hajó rohanva tört előre, orra előtt és oldalt, s hátul a kormánytükörnél, a csavarok felett, zúgva, buzogva, sisteregve, vad morajlással harsogott az óceán.

A félelmetesen hatalmas hajótest 21-22 tengeri mérföldnyi sebességgel törtetett célja felé!

A legkisebb ellenszélre bárki− azt érezhette, hogy szélvihar dúl a fedélzeteken.

Ezt érezte Jan Kovalce, amikor Fleet matróz kíséretében megállt az előárboc tövében.

Nyolc óra felé járt az idő.

Megjött az este az északi Atlanti-óceánon.

Az előárboc középmagasságában helyezték el a *Titanic* kilátókosarat, ami valódi, a régi időkben használatos árbockosárra emlékeztetett. Mindössze az volt a különbség a régi árbockosárral szemben, hogy a megközelítése nem kívülről, kötéllétra segítségével történt, hanem a széles, testes vasárboc

belsején át.

Abból, hogy Fleet *matróz Jan Kovalce kislegéimyel állt* meg az előárboc tövében, sejthetjük, hogy a jelzőmatróz azt tervezte, kis barátját felviszi a megfigyelőállásba. Annál is inkább ideje volt ennek, mert egyrészt Fleet megígérte, másrészt − ha minden ugyanolyan jól megy, mint eddig − holnap ilyenkor a *Titanicnak* New York előtt kell lennie. Akkor pedig szó sem lehet felcsempészni bárkit is az árbockosárba.

Amit" Fleet tenni szándékozott, az a hajón a súlyos szabálysértések közé tartozott. De hány derék felnőtt férfi nem sértette *meg* a szabályt, mert örömet akart ifjú barátjának vagy fiának szerezni? Akik ilyet tesznek, azoknak a szívében élnek még az ifjúság évei. Fleet matróz ezek közé tartozott.

A hatalmas szellőzőkürtők védelmében közelítették meg az árboc vasajtaját. Szokás szerint egynéhány utas is le-

97

vegőzött az árboc és a felépítmények közötti részen, amit sétafedélzetnek hívtak, de ez nem, zavarta barátainkat. Fleet inkább attól rettegett, hogy a Fenegyerek Teddy vagy a Kis Patkány (így hívták az apró Mr. Bruce kapitányt) még mindig a Hídon tartózkodik, s onnan lenézve észreveszik őket. Ezért, amikor Fleet kinyitotta a vasajtót, odaszólt a gyereknek:

− Állj a kürtő mellé. Ha látod, hogy kigyullad a fényszóró, ugorj ide be! Olyankor mindenki a fény irányába néz, még a tisztek is!

Így is történt. Jan a legnagyobb, réztorkú kürtő mellé húzódott − suhogva zúgott benne a levegő de körülötte a szél is −, s nem telt bele néhány perc, kigyulladtak a fényszórók, és máris ugorhatott.

− Nem szédülsz? − kérdezte a vasárboc belsejében Fleet, amikor felgyújtotta a vaslétra lámpásait.

− Nem − dadogta Jan az izgalom örömével, s lenyűgözve a látványtól.

Ilyen lehetett valamikor a várak kazamatáiba vezető meredek vaslépcső.

− Gyere utánam − mondta Fleet, és mászni kezdett. -Vigyázz a fejedre, a" derekadra!

− Ez ám a kaland − lihegte önmagának Jan, és megállapította: ezt ugyan nem hiszik el majd a srácok odahaza!

És ami a legjobban meglepte: még eddig egyetlen alkalommal sem érezte a hajó mozgását. Itt− a szűk és levegőtlen helyen, egyre felfelé haladva, annál inkább. Hirtelen émelyegni kezdett, s mintha az előtte kapaszkodó Fleet megsejtette volna, mi is történik a gyerekkel, leszólt:

− Vedd lassan, nyugodtan a levegőt, és ne siess. A kosár megvár.

Jan így tett. Szerencsére a mászás nem tartott sokáig. (Mennyivel okosabbak voltak a régiek − vélte −, hogy külső kötéllétra segítségével közelítették meg az árbockosarat,)

− Most vigyázz! − mondta Fleet, és bevárta a gyereket. − Fogd a kezemet!

98

Hát bizony nem volt éppen könnyű a szűk vasárboc belsejéből betornászni magát az árbockosárba. Csodával határosnak tűnt, hogy olyan meglett emberek, mint Fleet és Banks meg a többiek, ide bebújnak. És micsoda könnyedén!

− Hórukk! − rántott nagyot rajta egy erős kar. − Vendég érkezett!

Egyszerre megcsapta a friss levegő. Milyen is volt ez a „kosár"? Nagyobbfajta vashordó, oldalfalánál ülőhely, néhány műszer, köztük szélmérő, látcsőnek, mérőeszköznek szekrényszerű láda, és ami a legfontosabb: telefon a Hidra, s egy másik a hajó telefonközpontjának, ha csődöt mondana a Híd készüléke. Mindenfelé körbe lehetett látni, a fedőt pedig tetszés szerint emelni, vagy, ha szakadt az eső vagy a hó, lejjebb ereszteni.

Három ember igen szűken elfért benne.

Ide mászott be Jan, elképedve attól a kegytől, *amit a* sors neki most nyújtott.

A két férfi közé préselve, tanúja lehetett a kosárőrség átadásának és átvételének.

− Szélirány maradt, erősség gyenge. Látás tiszta, látóhatárig semmi.

Ezt Banks mondta.

− Örséget átveszem.

Ezt Fleet mondta. Ezzel leemelte az egyik telefonkagylót. Megcsavarta a csillogó tárcsát. Figyelt. Majd:

− Itt Fleet. Jelentem, az árbocőrséget átvettem. Igenis, figyelek. Parancsára!

Banks közben kimászott a kosárból, s eltűnt az árbocaknában.

Jan a kosár falához támaszkodott. Kinézett. Elöl a hajóorr szántotta a vizet. Mögöttük jóval

lejjebb a Hidat látta. A Híd mögött a kéményeket, sárgán, és a peremen fekete gyűrűvel. Végül leghátul − de igen messze és a hold jóvoltából mégis láthatóan − a tatárbocot.

Még azt is észrevette, hogy a Hídon Murdock úr jár fel

99

s alá, kimért léptekkel. Vajon tudja-e már, mit jelentett a két hajó?

Ekkor ”észbe kapott. Hohó, hol a távírószoba? Nem okozott nehézséget, hogy megtalálja.

Kékes fények szűrődtek onnan kifelé. Vajon Bride és Phillips távírászok most melyik hajóval „beszélgetnek”?

Fleet szólalt meg mellette:

− Vedd magadra ezt a zubbonyt. Nagy lesz ugyan, de meleg, és ez a fontos!

Prémmel bélelt bőrzubbonyt tett a fiú hátára.

− Köszönöm − morogta Jan, és úgy érezte, nincsen a világon jobb ember a tengerészeknél.

… De hát most hagyjuk el az árbockosarat, bízva, hogy Jan pompásan érzi ott magát, és Fleet jól látja el az őrséget. Számunkra most a legfontosabb: tudni, mi is történt (vagy történhetett) akkor, amikor Harold Bride másodtávírász izgatott hangon beszólt a telefonközpontnak:

− Kérem a Hidat! Azonnal!

A felberregő− készülékről a Hídon Harry Lund hadnagy emelte le a hallgatót.

− Itt a Híd, Lund hadnagy. Tessék!

Bride megnevezte magát, és a parancsnokot kérte. Lund kijelentette, hogy a parancsnok a térképszobában tartózkodik, a pozíciótérképet tanulmányozza. Adja hát át neki *az* üzenetet vagy bármit, ami miatt kereste. Bride kijelentette, hogy ezt nem teheti, mert utasítása van rá, hogy közvetlenül a parancsnokkal kell bizonyos értesüléseket tudatnia. Erre Lund azt válaszolta, hívja később a Hidat, ő felajánlotta a közvetítést.

Választ nem várt, letette a kagylót.

Bride nem tétovázott. Mivel a helyét − adás− és vételidő volt a hajók számára − főnöke távollétében nem hagyhatta el, újból csak a telefonhoz fordult, s a navigációs kabint kérte, Lightholler kapitány bűvös helyiségét.

Végre szót válthatott a parancsnokkal. Tudta, hogy Smith commodore dühös lesz, s ebben nem tévedett.

− Marhaság! − harsogta a készülékbe a commodore.

100

− Én most már egyedül a Race-fok közléseinek hiszek. A Cap Race jelentette a jégveszélyt?

− Nem jelentette, Sir.

− A *Californian* megadta pozícióját?

− Nem adta meg, mert mint említettem, készülékét javítás miatt kikapcsolta.

− Ez is Cunard-trükk, barátom! Ne ugorjunk bel Semmi nyoma a jégnek. Azon az útvonalon, amin haladunk, nem is lesz jég! Hívja Cap Race-t, és ha az jelez veszélyt, akkor jelentse!

Ezzel az összeköttetés parancsnok és távírász között megszakadt.

Bride is letette a kagylót. Megtörülte verítékes homlokát. Maga elé, meredt. Mit tegyen? Vagy egyáltalában kell-e valamit tenni? Ő egyszerű távírász, méghozzá a „kettes”. Felelőssége abban a pillanatban megszűnik, ha észleléseit akár csak főnökével, Phillips főtávírásszal közli. Valóban minden így van − gondolta Bride −, s még sincs így. Mert ha a *Caronia* és a *Baltic,* majd a *Californian* veszélyt jelzett − veszélynek kell lenni! Kétségtelen, a két első Cunard-hajó, de a *Californian* nem az… Harold Bride összeköttetést keresett és kapott a Race-fokkal. A Race-fok marconistái nem tudtak semmiféle jégveszélyről. Megkereste az *Olympicot,* a Titanicnál alig kisebb White Star-hajót. Az *Olympic* Európa felé tartott, és ha délebbre is, de egy vonalban volt a Titanic-kal. Az *Olympic* távírászai ugyanúgy vették a *Baltic* és a *Caronia* jelzését, mint Harold Bride!

− Egy bizonyos *Californian* nevű Leyland Line-hajó jégjelzéséről tud? − kérdezte Harold Bride az *Olympicon* levő társát.

− Nem tudok. Keresse meg újból a hajót, és tegye fel a kérdést − hangzott a jó tanács.

− Eddig még nem sikerült. Kikapcsolta a készülékét. Rossz az adása!

Végül megint csak Thomas Cottamhoz fordult. Cottammal élőszóval tudott beszélni!

101

A *Titanic* beérte a Cunard-gőzöst! A *Carpathia* alig kétszáz kilométerrel délre, nagyjából az *Olympic* közelében elmaradt a *Titanictól.*

− Nem, nem hallottam a Leyland Line-hajó vészjelét -közölte Cottam. − Az is lehet, hogy abban az időben kikapcsoltam. Tudod, egyedül vagyok. Néha aludni is kell!

Cottam derűs nevetése biztatóan hangzott.

− Mindenesetre figyeljetek a főnököddel − intette Cottam. − Ahol a Fenegyerek Teddy a parancsnok, ott vigyázni kell!

− Jó, jó − igenelt bizonytalanul Harold Bride. − De a kedvemért igyekezzél nem sokat aludni, Thomas.

− Csak nem félsz? − nevetett a jó barát. − Holnap délre már New York előtt lesztek. A *Mauretaniától* tudom, nagy az izgalom New Yorkban! Én nektek drukkolok, Harold!

− Köszönöm. Tehát figyelj!

102

− Helyes, figyelek! Jó munkát, Harold! És ügyeljetek a Teddyre!

− Jó munkát, Thomas!

Most nézzünk fel a Hídra, mi történt ott. Mert történt valami, amit megörökített a *Titanic* hajónaplója.

Elmúlt már este kilenc óra. A Híd bal oldali szélén, *szokás szerint Mr. M*urdock *állt. Időnként* középre sétált, a kormányhoz lépett, ellenőrizte a kormánytájolón a fokokat, néhány szót váltott az emberekkel − négyen álltak a kormánynál −, megnézte a hőmérőt, ami a Híd zárt felépítményének műszerfalára volt kifüggesztve, megnézte a kronométert, a főtájolót, majd újból a légsúlymérőt, majd újból hátrasétált, és betekintett a navigációs helyiségbe. A navigációs helyiség tompa fényében az asztalokra helyezett térképek felett a nyugalom pihent. Körzők, szögmérők, léniák, háromszögelők, párhuzamos léniák csendes békességben vártak arra, hogy valaki hozzájuk nyúljon. Ez a valaki, először az egész út alatt, az egyik térképasztalra borulva aludt. Lightholler ilyen értelemben maga volt a csoda: csak most, a negyedik napon nyomta el az álom. Eddig senki sem tudott arról, hogy az elindulás óta bármikor is egy óránál több időt töltött volna a kabinjában. De akik régebbről ismerték, tudták, hogy ez a valószínűtlenül sovány, szikár ember egy jógi vagy indiai fakír tulajdonságaival bír: a hajónavigálás iránti fanatizmusa mellett elfeledkezik mindenről, evésről, ivásról, de még az alvásról is.

Most azonban Lightholler kapitány, második tiszt, mélyen aludt. Ezt elsősorban a nem éppen kényelmes helyzet árulta el. A navigációs tiszt a kis, kerek zongoraszékre emlékeztető forgatható székre ült le, a ferdén szögletes térképasztal előtt. Erre az asztalra borult rá, testének fősú-lyával az alig kéttenyérnyi székecskén.

Murdock kapitány azért nézett be a navigációs helyiségbe, mert legutóbbi megfigyelését közölni akarta Lightholler kapitánnyal, akit nagyra értékelt. És mert nagyra értékelte, mégsem ébresztette fel,

103

Visszafordult, elhaladt Harold Lowe, az ötödik tiszt mellett, aki a Hídon teljesített szolgálatot.

− Kérem, Mr. Lowe, írja be a hajónaplóba, hogy a hőmérő újabb négy fokkal esett! Két fok van fagypont felett. Egy órával ezelőtt hat fok volt! Igyekezzék csendben bemenni, nehogy felébressze Mr. Lighthollert.

− Parancsára, Sir! − tisztelgett Lowe.

Murdock újból elfoglalta helyét a Híd legszélső bal oldali részén. Való, hogy ezt a szokását még bálnavadász korából hozta magával. A bálnavadászhajókon az őrtiszti hely a hajók bal oldalán található, ami több. éves szolgálat után annyira beidegződik, hogy − elkerülve másféle hajókra − csakis ebből a szögből képes az ember figyelni s gondolkozni. Így volt ezzel Murdock kapitány is.

Figyelte a hajót. A bárból felhallatszott a zene. Ugyanakkor egy másféle muzsika is, ami a zeneteremből szűrődött ki. Itt a zenekar hangversenyt adott az első osztályú utasoknak. Időnként felbukkant *egy-egy* utas a nyitott fedélzeteken. A nőkön bunda volt, a férfiakon nehéz kabát. De mind kevesebben mutatkoztak a sétafedélzeteken.

Igen, a hőmérő esett.

Murdock tudta, hogy az ilyesmi soha nem jelent jót. Ahol ennyire rohamos a hőmérséklet csökkenése, ott figyelemre méltó okok játszanak közre. A légsúlymérő alig mozdult a helyéről, a két aneroid is változatlanul jó időt jelzett, ugyanezt közölték a nap folyamán a különböző távolságban levő hajók, megfigyelőállomások. Az amerikai parton, a Hudson-öböl felső részétől egészen a Hatteras-fokig, ha nem is volt szélcsend, de viharnak, hóesésnek, jégesőnek híre-hamva se volt!…

De Murdock kapitány pontosan tudta azt is, hogy a *Titanic* elérkezett a nyugati hosszúságnak arra a képzeletbeli ívére, ahol az egyesült grönlandi és labradori áram betör a Golfba. Itt keveredik egy óriási tengeri folyó egy még hatalmasabb, sokkal nagyobb erejű láthatatlan folyóval. Errefelé a Golf-

áram sebessége eléri a hét-nyolc kilométeres óránkénti sebességet is.

104

A hőmérséklet gyors csökkenése azt jelentette, hogy jéghegyek lehetnek a közelben.

Ezért néhány perces töprengés után Murdock visszatért a parancsnoki főállásra, jelzést adott a gépháznak, majd telefonon is közölte parancsát a főmérnökkel.

− Kérem a sebességet csökkenteni huszonkettő és félről tizenkilencre!

A főmérnök visszaszólt:

− A commodore utasítása az volt, hogy a gépek a legnagyobb gőzzel dolgozzanak!

− Sajnálom, az én utasításom ez. Így rendelkezem!

− Parancsára!

Lowe kérdőleg nézett felettesére. A lámpa éles fényében jól látszott, hogy Murdock elsápadt, és a szája szélén keserű vonás jelent meg.

De Lowe nem szólt.

Murdock sem.

Vagyis szólt, de csak akkor, amikor már vagy tíz lépést megtett a Hídon, amikor is visszafordult, és Lowe-t magához intette.

− Kérem, Mr. Lowe, írja be a hajónaplóba: sebességet huszonkettő és félről átállítottuk tizenkilencre.

− Igenis, Sir − bólintott Lowe, és látszott az arcán a nagy meglepetés. − Arra gondol, Sir, hogy jéghegyek lehetnek a közelben?

− Természetesen − bólintott Murdock, és mint aki bátorságot kap, a telefonkészülékhez lépett, és az egyiket leemelte. − A marconistákat!

Pontosan este fél tízet ütött a Híd órája.

− Itt a Híd, Murdock kapitány! − harsogta a készülékbe. − Ön az, Phillips? Mi a helyzet?… Sehonnan semmi jelzés?! Képtelenség! Kérem, azonnal keressék meg a hajókat a háromszáz mérföldes körzetben! Elsőnek az *Olympicot* hívják! Minden beszélgetés után választ kérek!… Megértette?…

Letette a készüléket. Odaszólt tiszttársának:

105

− Figyeltesse a telefont. Egyben hívja fel az árbockosárt, és közölje vele: fokozott éberséget kérek!

Ezzel − immár ki tudja, hányadszor − megint elfoglalta a helyét a Híd bal szélén.

A hűs, éles levegő megnyugtatta. Ismerős volt neki, valóságos jó barát a csípős, nyers északi légáramlat. Elnézett a messzeségbe. Arra van Labrador, arra Grönland. Néhány pillanatra maga előtt látta a labradori köves, sziklás, sík felületű partokat, a grönlandi meredek, morénás, gleccseres jégmezőket.

Szép élet volt az − gondolta Murdock −, szép és bátor élet. Bálnavadászat.

Léptek közeledtek. Egy árnyék, majd egy alak.

Murdock arra fordult. Smith commodore állt előtte.

Az oldallámpa fényében látta, hogy a commodore ezúttal is izgatott, majdnem feldühödött.

− Ki adott utasítást a gépháznak, hogy csökkentsék a propellerek fordulatszámát?

− Természetesen én. Két fok van fagypont felett, Sir! Egy órával ezelőtt hat fok volt!

Smith dühösen kifakadt:

− És ön ezért akarja csökkenteni a hajó sebességét? Értse meg, a hajó tovább halad huszonkettő és féllel! Tovább! Én így rendelkezem!

Murdock maga elé meredt. Mit tegyen? Tengerész volt, tiszt, híve a parancsnak.

− Sir, ha ilyen rohamosan esik a hőmérő, az azt jelenti, hogy jéghegyek vannak a közelben! A józan ész azt mondja…

− A józan ész azt mondja − vágta ketté az első tiszt szavait a parancsnok −, hogy nincs helye a fölös óvatosságnak! Nyomát sem látni semmiféle jéghegynek. Kapcsoltassa be ötpercenként a fényszórókat, és akkor nem érhet minket semmiféle váratlan esemény.

Murdock meghajolt.

− Így lesz, uram! De elhárítok magamtól minden felelősséget.

106

Smith gúnyosan elmosolyodott.

− Hárítsa nyugodtan. A felelősség az enyém. De már itt kijelentem: ha partot érünk, követelni fogom a legszigorúbb vizsgálatot, miféle kapcsolata lehet önnek a Cu-narddal!

Murdock nem válaszolt, lehajtotta a fejét, és arra gondolt: ez lenne az a pillanat, amikor véget vet a sértegetéseknek, elhagyja a helyét, vállalva a legsúlyosabb pénzbüntetést, esetleg minden időkre való kizárását az angol hajózásból. De ha ezt megtenné, akkor kiszolgáltatná a hajót és minden utasát, minden emberét ennek a megveszekedett embernek. A Fenegyerek Teddynek, aki főnökével együtt csak egyet lát: legyőzni a Cunard vállalatot, mert ezt kívánja az üzlet.

− Követelni fogom!… − lihegte újból Smith parancsnok.

− Ahogy gondolja − tette hozzá az első tiszt.

Hogy mi következett volna ezután, nehéz eldönteni, mert a Híd ügyeletes altisztje lépett melléjük. Murdock felé fordult.

− A távírászok kérik, Sir! Sürgősen!

Murdock végigrohant a Hídon, és kikapta Lowe kezéből a telefont.

− Tessék, Murdock kapitány!

Néhány percig figyelve hallgatott a készülék-be. Azután beszólt:

− Fokozott éberséget!

A Híd közepére érkezett Smith parancsnokhoz fordult.

− Kérem, Sir egy pillanatra! Most vette a távírószoba a *Californian* Leyland Line-hajó jelzését. A *Californian* tőlünk nagyjából északabbra, körülbelül harmincöt mérföldnyi távolságban tartózkodik. Négy jéghegyet számolt meg a közelben. Erősen csökkentette a sebességét!

Smith ridegen ennyit mondott:

− Mi nem észlelünk jéghegyet. Ha észlelünk, csökentjük a sebességet. De addig huszonkettő és féllel haladunk! Bármire szükségük van, a kabinomban tartózkodom. Ott

107

lesz Bruce Ismay úr is. A *Californian* nyávogására nem sokat adunk. Ócska kaszni, rozoga teherhajó, huszonkét évvel ezelőtt épült. A *Titanicot* nem kell félteni! Kérem a hajónaplóba beírni: rendelkezésemre a hajó sebességét ekkor és ekkor visszaállítottuk. Lowe úr, nézze meg az időt!

Tisztelgett. £s elhagyta a Hidat.

Lowe csodálkozva nézett utána. Lowe-t kedvelte a parancsnok. Lowe ezt tudta. De most − megdöbbenve meredt felettese után.

Murdock egy szót se szólt.

Kihajolt a parancsnoki felépítmény középső ablakán, és onnan figyelte a begyújtott fényszórók sugárözönét. A két sugárnyaláb végigpásztázta az óceánt, ezüsttel vonta be a piszkosszürke, széles hátú hullámokat.

Jéghegy sehol nem látszott.

Murdock a külső hőmérőre nézett.

Egy fok volt fagypont felett. Tehát változatlanul megy lefelé a hőmérő!

Tíz óra múlt tíz perccel.

Majd fél tizenegy lett.

Végül tizenegy.

A hőmérő plusz egy fokon állt.

A *Titanic* változatlan sebességgel Amerika partja felé robogott.

Murdock kapitány újból a Híd bal oldalán támaszkodott a szélvédőre.

Lightholler tűnt fel. A hosszú, sovány ember álmosan, fáradtan tekintett kapitánytársára.

− Minden rendben, Sir? Murdock bólintott.

” Ügy gondolom, igen. Azaz − nem, Egy hajó jeget jelez innen nem messze. A *Californian* nevű Leyland Line-gőzös.

− A sebességet nem csökkentjük?

− Nem. A parancsnok utasítása az, hogy nem! Lightholler fázósan összehúzta magán a köpenyt.

108

− Fáradt? − nézett rá Murdock.

− Kicsit. Nem szokásom pihenni akkor, amikor úton vagyok.

Elhallgattak. Lightholler a Híd magasából a vizet kémlelte. Újból működtek a fényszórók. Murdock pedig igyekezett derűre hangolni magát. Az előbb vette észre, hogy az árbockosárnak vendége van. Éles távcsöve nélkül is észrevette, ki az. Ördöge van annak a gyereknek! − gondolta, és

− nem tett semmit. Kedvelte a kis fickót. Amikor megtudta, hogy a gyerek egyedül utazik, a rokonszenv még erősebb lett benne. Feltalálja magát, okos, jó szórakozásokat keres magának. Távírószoba, árbockosár. Nem rossz. Ő is így tenne, ha gyerek -lenne.

− Ki látja el az őrséget a kosárban? − fordult Lighthollerhez.

− Fleet altiszt − hangzott a válasz. − Egyike a legügyesebbeknek. Avizóhajóról került hozzánk. Megbízható, jó szemű.

Hosszasan nézett társa szemébe. Az oldallámpa sárgás fénye − mivel közben a fényszórók kialudtak − komor világítást adott a két arcnak.

− Kérem, közölje vele, hogy nagyon vigyázzon − mondta Murdock.

De alig fordult meg Lingtholler kapitány, újabb alak tűnt fel.

Bride volt a távírász. Izgatottan lépett az első tiszt elé.

− Sir, a *Californian* jelentkezett. Értesít minket, hogy vigyázzunk. Egyre több jéghegyet lát, s tudatja: rövidesen leállítja gépeit! Megvárja a nappali világítást. Időnként köd mutatkozik a víz felszínén, az égen felhők vannak. Rossz a látásuk.

Háromnegyed tizenegy volt. Murdock közel lépett a távírászhoz.

− Az *Olympic?*

− Semmi, uram! Nyugodt vízen haladnak. A *Carpathiát* elhagytuk. Ők is azt jelzik, hogy nyugodt a víz.

109

Murdock csóválta a fejét.

− Más hajó nem jelzett jégveszélyt?

Harold Bride szája széle megrebbent. Már éppen azt akarta mondani, hogy nem, amikor rádöbbent valamire: ez az ember, mármint Murdock kapitány, félti a hajót! Csupa aggodalom minden szava, minden tette. És ő hazudjon, mert így parancsolják?!

− Délután az északi szélesség negyvenkét fokáról a *Baltic* és a *Caronia* jéghegyek feltűnését jelezte…

− Jelentette a parancsnoknak?

− Természetesen, Sir!

Murdock megdöbbent. De most is türtőztette magát. Egy pillanatig sem kételkedett, hogy a távírász igazat mondott. De amikor átvette a szolgálatot, szokás szerint végigolvasta a hajónaplót. Ott nyoma sem volt a két Cunarder közlésének! Tehát Smith commodore egyszerűen nem vett tudomást a vészjelről!

Most pedig a *Californian* közli, hogy rövidesen leállítja gépeit.

Mit tehet? Igen, mit tehet? Felelősségre vonja Smith commodorét? Panaszt tesz Bruce Ismaynek, a hajón tartózkodó ügyvezető igazgatónak?… Képtelenség. Ez az ember is a Kék Szalag megszerzésének az őrültje, sőt − elindítója. Egyedült lehetőség még Thomas Anderson, a hajó tervezője, akit megkérhet: lépjen közbe. Veszély van… és a veszélyt nem lehet elmellőzni!

− Kérem − nézett a távírászra −, adja át jelentését Lowe úrnak. Ő majd bejegyzi a hajónaplóba. Egyben küldje ide Lowe urat, beszélni akarok vele.

− Parancsára, uram − búcsúzott megkönnyebbülve Bride. − Ha a *Californian* bármit jelez, közlöm.

− Természetesen − intett Murdock.

Amikor egyedül maradt, dühödten megmarkolta a szélvédő vaskorlátját. Majd rácsapott.

− A szentségit! − fakadt ki. − A szentségit!… Érezte a tehetetlenségét, és ez kegyetlenül elkeserítette. A szolgálati szabályzat pontosan előírta, mi a parancs-

110

nok feladatköre, jogköre, általában mik a teendői. Ugyanígy intézkedett a szolgálati szabályzat az első tiszt és a tisztek teendőiről is. A parancsnok korlátlan hatalom, rendelkezéseit vakon kell követni. Az első tiszt „a parancsnok első helyettese, a parancsnok akadályoztatása esetén közvetlen utóda, parancsnoki jogkörrel”. Ezt mondta a szolgálati szabályzat. Mi az „akadályoztatás”? Súlyos betegség, ami útközben éri a parancsnokot, hirtelen kitört elmebaj, vagy ha útközben mentik fel megbízatása alól. Ebben az esetben fennáll az elmebaj − vélte Murdock −, de hogyan bizonyítsa be?

Lowe tartott feléje a Hídon, melléje lépett.

− Parancsoljon…

Murdock nem válaszolt azonnal. Latolgatott. Szokása szerint az első kitörést nála is követte a

lehiggadás. Van értelme, hogy felkérje a közvetítésre a hajó tervezőjét, Thomas Andersont? Andersont is elkápráztatta a »Kék Szalag elnyerésének lehetősége, azonfelül semmi kapcsolatuk nincsen egymással. Esetleg azt mondja, amit minden rendelkezést ismerő ember mondhat: a hajón tartózkodik a vállalat ügyvezető igazgatója, s ha ő egyetért a parancsnokkal, akkor kinek van beleszólása a hajó irányításába?!

Murdock levette a sapkáját, megtörölte a belső bőrszegélyt. Verítékes volt a homloka. Hirtelen kihúzta magát. Döntött: nem hagyja magát nyugtalanítani.

− Bocsásson meg, Mr. Lowe − szólt nyugodt kimért-seggel −, hogy zavarom. Keresse meg a kabinjában a parancsnokot, és közölje vele, hogy milyen közlést adott a *Californian.* Egyben kérdezze meg: ezek után is tartsuk-e a sebességünket?

Lowe némi csodálkozással nézett felettesére. Szóbelileg kell az ilyesmit elintézni? És miért nem maga az első tiszt megy a telefonhoz? Nem kétséges, hogy miért nem, de akkor is…

Bólintott, tisztelgett.

− Parancsára, máris megyek.

Murdock várt néhány percet, majd elindult a Hídon.

111

Szokott sétáját végezte, valamint a műszerek és a kormány ellenőrzésére készült egyben a gépházat is felhívja: mi újság van odalent a mélyben?

Néhányszor áttekintett az árbockosárra. Az a kis csibész nyilvánvalóan még ott tartózkodik, amivel ő is teljesen egyetértett. Ha gyerek lenne, s a *Titanic* utasa, oda vágyna.

Mielőtt belépett a fedett parancsnoki állásba, szokása szerint végignézett a kémények során, az éjszakai világításban is mindent jól megmutató fedélzeteken s a hajósodor távlatán.

A kémények ontották a füstöt, odalent tehát erősen szeneinek a pompás cardiffi fekete gyémántokkal. A fedélzeteken jóformán senkit nem lehet látni. Egy-egy matróz alakját vette ki; az éjszakai őrséget tartó emberek támaszkodtak a csónakfedélzeten a kutterek oldalához, vagy haladtak tovább megszokott útjukon. Ami a hajósodornál elsősorban feltűnt, hogy nem látszottak a hajócsavar verte nagy burványok. Köd lenne? Igen, a víz felületére, alig négy vagy öt méter magasságig, köd ereszkedett.

Murdock kapitány újból megállapította magában: tetszik neki a *Titanic.* Gyönyörű, lenyűgöző hajói És ennek a hajónak ő az első tisztje! Sőt, olyasfélét hallott, hogy Smith parancsnok kiszemelt utóda! Ezt ugyan képtelenségnek tartotta − józan, okos, higgadt ember lévén −, de nem is vágyott rá. Amikor átvezényelték az Olympicról, s sebtiben elbúcsúzott tiszttársaitól, Dixon kapitány ezzel szorította meg a kezét:

− Gratulálok, Mr. Murdock. Ez azt jelenti, hogy az öreg Teddy áthozza a hajót, de maga fogja már visszavinni. Esküszöm, hogy így lesz. Hallottam, Sir Franklin ragaszkodik magához! Márpedig nálunk ez a döntő!

Ezeket mondta Dixon kapitány, az *Olympic* parancsnoka. És most, hogy Murdock elragadtatott szemekkel végignézett az éjszaka fényeiben ragyogó hajón, a leghatározottabban érezte: bármi legyen is, nem vállalná el a *Titanic* parancsnoki állását. Ő arra alkalmatlan, hogy a

112

szalonokban dollármilliomosok előtt hajlongjon, mint Smith Commodore is teszi!

Odament a kormányhoz. Ránézett az emberekre. Négy régi tengerész: Owens, Richard, Jenkins; Wilson. Az első kettővel évekig hajózott együtt. Odébb a híd két ügyeletes altisztje, hátrább, a felső lámpa fényében, Lightholler matróza.

Lowe tért vissza. Közölte, hogy a parancsnok tudomásul vette az üzenetet.

− Irány és sebesség marad, ez a válasz, Sir.

− Helyes − mondta Murdock. − Kérem, írja be a naplóba, hogy ez volt a parancsnok válasza.

Felemelte a gépház közvetlen telefonját.

− Minden rendben?

− Minden rendben − hallatszott a válasz. Kikönyökölt a Híd kormányállás előtti ablakán… Figyelte a” ködöt.

Múlt az idő,

Tizenegy óra. harminc perckor a távírószoba jelentette, hogy felfogta a *Californian* szikratávíróját. A *Californian* leállította gépeit, hajnalig vár egy helyben, Fölös óvatosság? Lehet, de teherhajó, és senki nem siettetti.

Lightholler ballagott végig a helyiségen.
− Hol járunk?
− Éppen az előbb jegyeztem le, Sir. Északi szélesség 41 fok, 40 perc, nyugati hosszúság 50 fok, 5 perc.
− Itt ömlik be a Golfba legnagyobb erővel a Labrador − jegyezte meg Murdock.
Lightholler bólintott, igen,. igen, ez így van,
Murdock egyedül maradt az ablaknál.
A köd, a köd! Hogy vinné el az ördög! kétségtelen, hogy nem izgalmas, nem veszélyes köd. Amolyan vékony takaró a víz, a hullámok tetején. Együtt is mozog a hullámokkal.
Elhangzott a Hídon a hetedik harangütés.
Tizenegy óra negyvenöt perc volt. Éjfél előtt egynegyed órával.
113
Murdock felkapta a fejét. Vészesen felberregett a riasztóberendezés. Ugyanakkor látta, hogy az árbockosárból integetnek, sőt kiabálnak is. A hajó oldalához verődő víztömeg, a hullámok csapódása, az ide felhallatszó zene és a hajógépek mindenütt jelenlevő zaja elnyomta ilyen távolságból a hangokat.
Murdock néhány ugrással máris a telefonnál volt. Közben ellökte Lowe-t, aki ugyancsak a telefonkészülék után kapott.
A kormányosok, értetlenül, bambán meredtek a szüntelenül berregő riasztókészülékre. Mi történhetett? Csendes a tenger, a hajó egyenletes sebességgel halad, a hold időnként felbukkan, majd eltűnik, az égen lassan, lomhán felhők vonulnak. Szél alig-alig lehet, a kémények füstjét a hajó rohanásának ereje teríti a kormánysodor mögé.
Miért berreg a vészjelző?
− Halló, itt a Híd!
Murdock valósággal beleüvöltött a készülékbe.
− Mit?! − kiáltotta, és mint aki eszét vesztette, a telefonkagylót vissza se akasztotta, hanem a kormányosok közé vágta magát.
Belekapaszkodott a kerékbe, testének egész súlyával a kétkerekes kormány bal oldali küllőire nehezedett, és mintha megőrült volna, bömbölte:
− Teljes erővel!… Teljes erővel… emberek… teljes erővel − backboardra!
És a négy kormányos − Owens, Richard, Jenkins, Wilson −, akik közül eddig csak kettő tartotta öklét a keréken, értetlenül, mozdulatlanul meredt a kapitányra. Mindegyik azt hitte, hogy Murdock kapitány megőrült, vagy legalábbis hirtelen elmezavar lépett fel nála. Eddig egyik sem gondolt arra, hogy baj érheti a *Titanicot,* hogy akadjon bármi a földön −, ami megakadályozza haladásában. Ezt el sem tudták képzelni. Maga Lowe, az alkapitányi rangban levő ötödik tiszt, néhány pillanatig tétovázott, amíg felfogta, hogy a vészjelzés az árbockosárból jött; onnan jelentkezett a telefon is. Lowe, ez a jó tengerész, a kormányosokat megelőzve
114
vetette magát a kerékre, Rogy segítsen Murdock kapitánynak.
− Szorítsd, szorítsd! − bömbölte Murdock, de most már a négy kormányos is belekapaszkodott a küllőkbe, a kerék-ráfba, ki hol érte a két óriási kereket.
Mi történik akkor, ha egy ilyen óriási hajó irányát gyorsan eltérítik, anélkül hogy sebességén változtatnának valamit is?
Először is a kormány nehezen engedelmeskedik. Igyekszik visszavágni, visszapenderedni. Másodszor a gyors s szűkített haladás miatt a hajó megdől, egyensúlya vészesen elbillen.
− Jéghegy!!… Jéghegy!… Murdock kapitány kiáltotta.
− Jéghegy!…
Lowe felkapta a fejét. Előremeredt. A négy kormányos is.
Valószínűtlenül fehéres, alacsonynak tűnő fehér folt látszott nem messzire elöl, a hajó orrától alig száz méterre
115
talán, igen kevéssé kiemelkedve az alacsonyan elhelyezkedett ködtakaróból.
Jéghegy!
Hirtelen csattanás hallatszott. Majd recsegő, ropogó súrlódás.
És a fehér folt − akár valami gigászi szellem − a *Titanic* jobb oldalánál felemelkedett.

A *Titanic*, a világ legnagyobb hajója, a hajóépítés csodája, óriási testére rettenetes ütést kapott!

Mindez az északi szélesség 41. foka 46. percén, a nyugati hosszúság 50. foka 20. percén történt, Új-Fundland partjaitól délkeletre, közvetlenül az úszó jég veszélyes övezetének külső szélén.

Alig néhány perccel később, ahogy a Hídon elhangzott a hét harangütés.

Tíz perccel volt éjfél előtt. Az óceán fehér veszedelme tehát felbukkant az éjszakából.

7. A TRAGÉDIA

Mi történt a hajó különböző részeiben az összeütközés percében?

A ragyogóan kivilágított nagy szalonban, ami a hajó legfényűzőbb része volt, Astor ezredes, aki szabadcsapata élén részt vett Kuba leigázásában, valamint Butt őrnagy, az amerikai elnök szárnysegéde és Perichen, a szakállas kanadai tábornok, a táncolókat nézték. Közben kicserélték hadi élményeiket, és ünnepelték azt, hogy másnap már New Yorkban lesznek, egy diadalmas út megcsodált utasaiként.

Zsúfolásig megtöltötték a nagy szalont a táncosok, hiszen bőven akadtak olyanok, akik azt mondták: nincsen értelme korán lefeküdni, ha már másnap otthonukban pihenhetnek.

Itt tartózkodott Bruce Ismay ügyvezető igazgató is mint boldog házigazda, Rothschild báró és több milliomos társaságában.

− Hölgyeim, uraim − mondta az összeütközés percében Bruce Ismay −, örömmel közölhetem, közeledik az amerikai part, és elmondhatjuk: nincsen semmi, ami megakadályozhatja a *Titanicot* a győzelemben!

Az első és a másodosztályok éttermeinek, bárjainak, hajósöntéseinek konyháin az összes szakács, pincér szolgálatban volt. Soha ennyi ital, étel, finom falat nem fogyott az egész út alatt, mint ezen az estén és éjszakán.

A gépházban egyenletesen dübörögtek a gépek. A vezérgépész helyettese éppen elhagyta emelvényét, és utasította a szolgálatban levő mérnököt, álljon a helyére, ha a Hídról utasítás jön, hogy intézkedni tudjon.

− Ellenőrzöm a kazánházat − mondta még −, s utasítom

a főmestert, hogy még erősebben szeneljenek. Bőven van még szén, gyorsan haladunk!

Lement az emelvényről, elhaladt a morajló, csattogó acélóriások mellett, intett az olajozóknak, majd kinyitotta a kazánház súlyos vasajtaját.

Ekkor megingott, érthetetlen erő felkapta, és csak annyit látott, hogy a kazánház fala megnyílik, a kazánok ajtajai kicsapódnak − az egyik oldalon tűzfolyam ömlik, a másik oldalról víztömegek törnek be, és mint az orkán a hangyákat, elsodorják a fűtőket!

A hajó első hősi halottai a fűtők voltak, majd a gépház szolgálatosai következtek!

− Úristenl − üvöltötte az emelvényen álló mérnök. -Menekülni! Menekülni!

És a lépcsőbe kapaszkodott. A Pearson-féle triplex gép egyik tengelye levált, és megkezdte haditáncát a gépteremben!

És mi történt azokkal, akik a kabinokban tartózkodtak, aludtak éppen, vagy lefekvésre készültek, vagy csomagoltak, olvasgattak?

Különös módon a legtöbben nem észleltek semmit. Akik pedig kiszaladtak a folyosókra, megtudni a csapódás, a rázkódás okát, nyugodtan visszatértek, hiszen világítottak a villanylámpák, s az a néhány tengerész, akibe beleütköztek, nevetve mondta:

− Semmi, semmi, fellöktünk egy óriási bálnát!

Azok pedig, akik ijedtükben kinyitották a kabinablakot, és történetesen a hajó jobb oldalán kitekintettek, fehér tömeget láttak a vízen. Ez a tömeg lassan, igen lassan mozgott, majd le is bukott, mintha eltűnt volna.

− Bálna lenne? − néztek révetegen a látvány után, mert a folyosóról behallatszott:

− Bálna, bálnába ütköztünk!

A táviróhelyiségben Phillips és Bride távírászok éppen pipaszünetet tartottak.

Tilos volt ugyan a dohányzás, de az ajtóhoz húzódva egy-két szippantást mégis megengedtek maguknak.

− Mondja, Bride − mosolygott Phillips főtávírász a társára −, mondja, nem álmos maga?

Bride legyintett.

− Nem. De isten látja a lelkemet, ha kikötünk, első dolgom lesz egy nagyot aludni!
És még akart valamit a főnökének mondani, de elhallgatott.
− Mi ez?
A hajó mélyéből csattanások hallatszottak. Valamiféle rázkódást is éreztek. Óriások vasat téptek talán? Phillips megragadta Bride karját.
− Nézze, ember! Jéghegy!
Bride a csónakfedélzet és a tenger között, valójában a középső nagy kutter és a mögötte fatalpra helyezett még nagyobb nyolcpárevezős mentőcsónak között fehér foltot vett észre. Jéghegyet még soha nem látott.
Megdöbbenve meredt előre, s egyre azt hajtogatta: ez lenne a jéghegy? Hiszen alacsonyabb, mint a fedélzet!…
− Azonnal hívni a Hidat! − lihegte Phillips, és rávetette magát a telefonkészülékre.
És az árbockosár? Mi történt ott, hiszen mégiscsak onnan jött az első riasztás?!
Amikor Fleet átvette az őrséget, majd egyedül maradt Jannal, első dolga volt, hogy ezt mondta a fiúnak:
− Ide figyelj, Fiókcápa! Most abban a nagy és rendkívüli szerencsében részesültél, hogy itt lehetsz velem. Ha azt hiszed, hogy semmit sem csinálok, tévedsz. Még csak pislognom sem szabad. Figyelnem kell. Lightholler úr a lelkemre kötötte: Fleet, aztán nehogy elaludjon a kosárban! Jó pofa, mi? Én és elaludni! De hát tudom, csak mókázott. De én nem mókázom, amikor azt mondom neked, Fiókcápa: egy szót se, se kérdés, se duma! Ha én kérdezlek, akkor felelsz. Máskor − kuss! És te is figyelj!
− Parancsára! − mondta ki Jan életében először azt a szót, amit a tengerészek a leggyakrabban használnak. -Így lesz, uram!
119
− De ha valamit meglátnál, azért szólj ám − dünnyögte a magasság nagy csendjében az őrmatróz.
− Parancsára! − ismételte Jan.
Jan boldog volt és lelkes. Elgondolta: van egy csomó gyerek, fiú és lány, még több felnőtt, idős és fiatal a hajón, de egyik sem részesül abban a szerencsében, hogy itt lehet a kosárban. A kosár − külön világ. A hajóhoz tartozik, de mégis *önálló életet élnek azok, akik itt* tartózkodnak. Mintha csak valami külön kicsi bolygó úszna a hajó felett, és aki abban meghúzódik, joggal érezheti magát a hajótól függetlennek.
Jan előbb megcsodálta az alatta levő előfedélzetet, majd megszámolta a kormányállás és a zárt parancsnoki tér nyolc ablakát s magát a pompás ívű Hidat, ahol még nem volt, de ahová ugyancsak vágyott. Végül elnézte az egymás mögött sorakozó négy kéményóriást Megnézte egyszer, kétszer, többször. Innen a kosárból olyanok voltak ezek a kémények, mint az óriások országának gárdistái.
A Hídon tompa fények égtek, a nyolc ablak mögül kékes csillogás látszott. A pompás gukker elárulta, hogy a kormánynál négy ember tartózkodik. Fleet úr úgy mondta: ez a szabály.
Fleet úr éppen az előbb azt is mondta, − ronda ez a vékony ködtakaró, ami ráborul a vízre. Csalóka, megtévesztő.
Jan előrehajolt. Valósággal kihajolt a kosárból.
Mintha amarra elöl, közvetlenül a hajóorral egy vonalban − ez a ködtakaró vastagabb lenne.
− Mit csinálsz, Fiókcápa? − hördült a gyerekre az őr-matróz.
− Nézze, uram, nézze! Mi az ottan?!
Fleet előre nézett. Nagyobb figyelemmel talán, mint eddig.
− Mi?… − dadogta. − Mi lenne?… De már hátrafordult.
Nyúlt valami felé.
120
Majd megint csak visszanézett, mint aki nem akarja elhirtelenkedni a dolgát. Megdöbbenve felkiáltott:
− Jéghegy!
És lenyomta a kosár jelzőtábláján levő riasztócsengőt.
− Jéghegy, fiam, jéghegy!
Idáig elhallatszott a Hídról a csengő vad berregése.
… Ugyanakkor, néhány perccel a csengő megszólalása előtt, a parancsnok lakosztályában

ketten tartózkodtak. Smith commodore és az apró Bruce kapitány. Smith időnként megelégedetten tekintett a Kék Szalag-táblára. Mert Bruce éppen erről beszélt.

− Ha én önnek lennék, Sir, nem mennék nyugdíjba − mondta Bruce kapitány. − Dicsőséges út után − nyugdíj? Értelmetlen valami! Élvezze ki a sikert, az ünneplést! Nem elvonulás kell ilyenkor, hanem élvezése a győzelemnek! Bebújik a kuckójába, és hagyja, hogy elfelejtse a Világ? Ennek nincsen értelme.

Smith commodore meghatódva nézett kedvenc emberére.

− Így találná helyesnek, Bruce?

− Természetesen, Sir! Ismay úr boldog lesz, hogy az ünnepelt, nagy kapitány nem megy nyugdíjba, hanem szolgálatban marad. És még azt is…

De Bruce kapitány torkán akadt a mondat.

A riasztócsengő, ami a Hídon felberregett, megszólalt a parancsnok dolgozókabinjában is.

Smith Commodore elhűlve nézett Bruce kapitányra, az pedig a parancsnokra.

Miért szól a vészcsengő?!

Smith felállt.

− Hallja?

− Hallom!

A kabin mennyezetén lábak dobogtak, kiáltások hallatszottak. Majd a kormányszerkezet sűrített levegőjének sípolása.

Smith tett néhány lépést.

Mintha a kabin megingott volna. (Ekkor fordította el Murdock a kormányt.)

Valamerről recsegést, ropogást lehetett hallani.

− A Hídra! − kiáltotta Smith commodore.

Ekkor esett le asztaláról a Kék Szalag-tábla. A lába elé zuhant, rátiport. Zavarában felkapta rögeszmés, díszbe öltöztetett táblázatát, maga sem tudta, miért. Mert a következő pillanatban megint kiejtette, megingott, megbillent. Szédült. De ment, *nem a* legközelebbi útvonalon, a második parancsnoki kabinból a Hídra vezető vaslépcsőn, hanem arra, amerre a kétségbeesett Bruce rohant − a külső felvezető lépcső felé.

Ingujjban volt, még a zubbonyát is elfelejtette felvenni!

A Fenegyerek Teddy egyszerre aggastyán lett, tántorgó öreg ember. Összehullt, Bruce húzta maga után, mint egy zsákot. Hang nem jött ki a torkán.

Amikor felértek a Hídra, Murdock éppen akkor ugrott a gépház telefonjához, egyben a gépi vezénylőt „Allj”-ra fordította.

− Az ég szerelmére, Murdock, mi történt?

Murdock − sápadtan, üveges szemekkel − rámeredt az öreg emberre.

− Az, amiben ön nem hitt: jéghegynek ütköztünk!

Ezzel megragadta a parancsnok vállát. A szélső ablakhoz húzta. Közben odakiáltott az őrszolgálatos altisztnek, aki rendületlenül állt a fényszóró mellett.

− Gyújtsa be! Kimutatott.

− Nézze, ott van! Ott! Fenegyerek Teddy meredten bámult. Murdock elkeseredve kiáltotta:

− Ott a Kék Szalagja, commodore! Lowe lépett hozzájuk.

− A gépház nem jelentkezik, Sir!

Smith belekapaszkodott Murdock karjába. A fenegyerek-

ből pillanatok alatt egyszerű, rettegő, rémüldöző gyerek lett.

− Murdock, az ég áldja meg, segítsen! Segítsen, Murdock!

És könnyek jelentek meg a szemében. Megingott, mint aki térdre akar esni.

− Ültessék le, Bruce! − intett az első tiszt a másodkapitánynak. − £s adjanak rá egy köpenyt!

Valaki előrántotta az egyik vasszéket, arra ültették a *Titanic* kétségbeesett parancsnokát. Mindez másodpercek alatt játszódott le. A Híd megtelt a hajó tisztjeivel.

− Azonnal elzárni a csónakfedélzetet! − rendelkezett Murdock. − Lowe, Lightholler, gondoskodjanak a nyugalom megteremtéséről! A gépház nem jelentkezik! Bruce kapitány, rohanjon a gépházba, mi történt ott?! Hajócsónak, fedélzetmesterek, hozzám! Minden tiszt vegye elő a revolverét, és akadályozzák meg a pánikot! Azonnal, azonnal!

A hajó lassan, egyre lassabban úszott előre.

A jéghegy a hajó tatjánál látszott. Lapos volt, széles, inkább egy jégmező letörött részének, semmint jéghegynek tűnt.

Murdock alig látott belőle valamit. Nem volt idő elbámulni a tragédia okozóján.

Murdock, Lowe, Lightholler tudta, az első kötelesség megakadályozni a pánikot!

Minden hajótragédia legszörnyűbb átka a pánik.

A csónakfedélzeten utasok tűntek fel. Voltak, akik estélyi ruhában, voltak, akik sebtében magukra rántott kabátokban, fürdőköpenyekben, papucsokban, pokrócokba bagyulálva rohantak fel, egyre feljebb, a hajó szívéhez, a Hídhoz, hogy megtudják, mi történt.

Mert szájról szájra szállt most már a rémület hangja:

− Jéghegy!… Jéghegynek ütköztünk!… Süllyedünk! Murdock elővette a szócsövet. Előbb az előfedélzetre,

majd a csónakfedélzetre kiáltott le:

123

− Mindenki térjen vissza a kabinjába vagy a szalonok− -ba! A zenekarok tovább játsszanak! Nincsen semmiféle ok a rémületre! Jéghegyet súroltunk! Ennyi történt! Nyugalmat kérek! Nyugalmat!

Murdock tudta, hogy hazudik. De tudta azt is, hogy így kell tennie. A gépházzal minden összeköttetés megszakadt. Ott történt tehát a baj. Senki még nem jött fel, hogy jelentse, mi az oka a gépek leállásának, a telefonok, a visszajelző berendezések némaságának!

De azt is tudta Murdock kapitány, hogy legfeljebb percek vannak hátra, és az egész hajó sötétségbe borul. Akkor pedig megkezdődik a legborzalmasabb valami − a teljes káosz, egymás tiprása, öldöklése.

Alig néhány perccel ezelőtt a *Titanicon* a legnagyobb béke, megelégedés, derű uralkodott. Most − a borzalmak percei következtek volna?

− Minden kézi− és biztonsági lámpát meggyújtani! Minden folyosót elállni, senkit sem engedni, hogy elhagyja a helyét! Lowe, intézkedjen, hogy a csónakok indulásra készen kilendítésre kerüljenek! Minden parancs tőlem, értik, tőlem! Szivattyúkat, megindítani!

A zömök, alacsony ember óriássá vált!

Lund, ez a nyegle hadnagy, a Fenegyerek Teddy elkényeztetett kedvence, bámulva meredt a megmosolygott „bálnavadászra”. Smith commodore is kezdett magára eszmélni. Az öreg ember úgy”érezte: akkora sikerekben gazdag tengerészmúlt után, amivel dicsekedhetett, mégsem illő, hogy ennyire elveszítse a fejét.

Csodálta a megvetett, lenézett, általa bizony sokra nem értékelt tiszttársát, hogy nem veszti el a fejét. Ugyanakkor irigységet is érzett, hogy ebben az emberben mennyi erő van, ő pedig még arra sem képes, hogy egyetlen intézkedést kinyögjön!

− Kérem, Lund, intézkedjen, hogy felhozzák a zubbonyomat, a sapkámat, a kabátomat − nyögte, és odatántor-gott az első tiszthez, aki éppen a szócsövet tette a helyére. − Köszönöm, Murdock, hálásan köszönöm…

124

Murdock figyelembe se vette a hálálkodást. Phillips és Bride távírászok álltak előttük.

− A telefon nem működik, Sir − lihegte Phillips.

− Adjuk le a vészjelt, Sir? − dadogta remegő szájszéllel Bride.

Smith Commodore eszelősen kiáltotta:

− Nem, ez lehetetlenség, hiszen még azt sem tudjuk, mi a helyzet!… Világgá repíteni szégyenünket!…

Murdock megragadta a parancsnok vállát.

− Uram, legyen eszénél! Most még működik a nagy áramfejlesztő! Most még! Igenis, le kell adni a vészjelt! Siessenek! A *Californiannak.* itt kell lennie a közelben! Az a hajó még segíthet! A *Carpathia* se lehet messze! Közöljék, hogy segítséget kérünk!

− Mit szól a világ, mit szól a világ… − siránkozott a parancsnok.

− És mit szól a világ, ha mindenki itt pusztul? − harsogta Murdock. − Siessenek!

Smith tehetetlenül meredt az elrohanó távírászokra.

Bruce tűnt fel a Hídon. Bruce mögött egy pokrócba göngyölt embert támogatott két tengerész.

Kormos volt az arca, kormos és véres. Haja lepörkölve, szemöldöke ugyanígy. Mezítláb volt, mintha csak most rángatták volna ki a tengerből.

Arra a székre segítették le, amin az előbb a parancsnok ült.

Sem Smith, sem Murdock nem ismerte fel a rémalakban a gépterem második mérnökét, Ralph Callagant, akit csak egyszerűen a „walesinek” neveztek az emberek. Callagan jóképű, jókötésű, nagyszerű fickó volt: erős, mint egy díjbirkózó, derűs, mint egy komikus színész. Most − emberroncs volt. összeégett, megrokkant szerencsétlenség. De talán azért, mert pompás szervezettel rendelkezett, Callagan az emberfeletti fájdalmakat is jobban bírta, és képes volt arrá, hogy ne ájuljon *él,* ne rogyjon össze.

− Orvost, orvost hívjatok! − kiáltotta valaki, amikor a kísérteties menet a Hídra ért. − Hol az orvos?!

125

− Ralph Callagan, Sir − jelentette Bruce kapitány. − A gépház felső párkányán találtuk. A gépház megközelíthetetlen! Minden szolgálaton kívüli gépész ott tartózkodik, hogy mentsék az embereket!

Megdöbbent moraj támadt.

Smith felnyögött. Nem hitt a fülének.

− Megközelíthetetlen! Murdock a mérnökhöz hajolt.

− Nézzen rám, Callagan, és feleljen: Miért álltak le a gépek?

Callagan lassan, nagyon lassan felemelte a fejét. Suttogott. Az első tiszt fülét a mérnök szájához tette.

− Beszéljen, Callagan…

Látszott, a nyomorult ember mennyire erőlködik, hogy beszélni tudjon. A beszívott forró levegő égethette meg a torkát.

− Nem tudom… − suttogta. − Minden ég… betört a *víz… meghalták…* mind… mind… én is meghaltam!

Hátrahanyatlott. A két matróz alig bírta megtartani. Callagan elájult. Lefektették a padozatra. Előkerült az orvos is egy egészségügyi altiszt kíséretében. Az orvosnak is megvolt a szokott hajós-gúnyneve: Vidám Bercinek hívták. Bezzeg most nem volt vidám doktor Percy.

− Süllyedünk? − kérdezte a tisztektől.

Valaki odaszólt a fekvő emberre hajló orvoshoz:

− Még nem, doki, de erre is sor kerül…

Murdock közben arra gondolt, hogy lemegy a gépházig. Szeretett volna személyesen meggyőződni az ottani helyzetről, De tudta, ha elhagyja a Hidat, akkor nem várt dolgok történnek. Nem bízott senkiben, még leginkább Lightholler kapitányban és Lowe kapitányhadnagyban, de a többiekben már nem annyira, hogy a legnagyobb veszély közepette rájuk bízta volna a vezénylést. Tudta azt is, hogy Smith Commodore abban a pillanatban esztelenségeket csinál, ha magára hagyja. Az öreg ember teljesen elvesztette a fejét, a kétségbeesés és a hiúság, a csalódottság és meg-

126

bánás küzd benne anélkül, hogy visszanyerte volna rég határozottságát, bátorságát.

Murdock már ismerte ezt az állapotot. Valamikor, fiatal tiszt korában, részese volt egy hajótragédiának. A New Bedford-i *Salinas* nevű teherhajó kapott léket valójában nem is messzire innen, Labrador partjai mellett. A teherhajó kapitánya közismert nagyhangú, nagymellényű tengerész volt, aki esküvel állította, hogy a szállítmányt és az alkalmi utasokat a leggyorsabban viszi el hajójával Baltimore-ból a távoli északra, Battle Harbourba. És amikor a hajó süllyedni kezdett, ki vesztette el elsőnek a fejét, mint a nagymellényű kapitány, aki mellőzött minden biztonsági szabályt, csak azért, hogy minél előbb érjen a végcélhoz, learatva dicsőséget, jutalmat, sikert! Pontosan úgy, mint Smith commodore.

Nem, Murdock nem vállalkozhatott arra, hogy elhagyja

Ha a gépház ég, oda betört a víz, azt jelenti, hogy a tizenhat vízmentes rekesz közül legalább három-négy beszakadt. De lehet, hogy több is! Esetleg hat vagy hét! Nincsen az az emberi erő, de még gépi erő sem, amelyik a beszakadt falakat helyreállítaná, ha csak jdeiglenesen is.

A hajó előbb-utóbb elsüllyed. Ezt mindnyájan tudták, amikor Murdock közölte feltevését a Hídon maradt tisztekkel, sőt Smith parancsnokkal is, aki − látva tisztjei nyugalmát − kezdett magához térni.

− Nekünk most a legfőbb feladatunk, Sir − fordult Murdock a parancsnokhoz −, hogy előkészítsük a mentést, s addig tartsuk magunkat, amíg megérkeznek a segélyhajók. Bízom a

Californianbau és a *Carpathiában.* De az is lehet, hogy még több hajó van a közelükben. Mindenesetre Mr. Lightholler lövessen fel veszélyt közlő rakétákat. Minden öt percben három-három piros rakétát lőjenek fel. Csendes az idő, és messzire lászik. Ha a *Californian* lezárta szikratávíróját, az őröknek ebből a távolságból észre kell venniük segélykérésünket.

Lehajolt az orvoshoz.

127

− Kérdezze meg, Mr. Percy, mennyien voltak a gépházban és a kazánházban, amikor megtörtént a szerencsétlenség.

De visszafordult.

Smith parancsnok kiáltott fel.

Bruce Ismay és Thomas Anderson törtetett be *a* Híd zárt terébe.

Ismay kapatos volt a sok italtól, de annyira mégsem, hogy ne tudta volna, mi történik. Anderson, a hajó tervezője, kétségbeesetten állt meg a parancsnok előtt.

− Léket kaptunk, Smith kapitány?

Murdock nem törődött velük. Megint az orvoshoz fordult.

− Mit mondott?

− Azt mondta, harminc fűtő tartózkodott a kazánházban, s legalább ugyanannyi gépész a gépteremben!

Murdock bólintott. Meghaltak.

-Elvesztettük a Kék Szalagot − kesergett a commodore. − Murdock kapitány szerint süllyedünk…

− Igaz ez, kapitány?

Ismay dülledt, italos szemekkel meredt az első tisztre. Thomas Anderson a felépítmény falához támaszkodott, fejét az egyik ablakhoz nyomta. Zokogott. Egyre erősebben rázta a sírás. Legrosszabb álmában se hitte volna, hogy ilyesmi megtörténhet.

− Nézzen ki, uram, az ajtón a kéményekre − vonta maga után Ismay-t Murdock kapitány. − Mit lát?

Ismay kinézett. Megdöbbent. És bárki felnézett az óriási kürtőkre, elrémülhetett. Füst és gőz szörnyű keveréke áradt onnan ki. bizonyságául annak, hogy a gépházban borzalmas események történnek. A víz vette át uralmát a gőz és a lángok felett!

Még csak éjfél múlt tíz perccel. Észre sem vették, hogy a Híd órája elütötte a tizenkettőt.

− Rettenetes − nyögte Bruce Ismay, akinél jobban senki nem szorgalmazta a Kék Szalag elhódítását a Cunard vál-

128

lalattól. − Rettenetes! De hátba még sincsen nagy baj… kérem, Mr. Murdock… Artikulálátlan, vad hang tört be Ismay nyöszörgésébe.

− Aljas gazember! Megöllek!

Thomas Anderson, a hajó tervezője, aki eddig a hídház falának támaszkodott, és zokogással, sírással küszködött, rávetette magát Smith commodoréra.

− Megölted a hajómat! Gyilkos, megölted! De most én öllek meg!

Vérben forgó szemekkel, habzó szájjal, dühödt, megsebesített, vad tigrisként csapott rá az öreg tengerészre.

− Gyilkos!… Gyilkos!… − sivította Anderson. -Gyilkos!

Mindez olyan gyorsan, annyira váratlanul történt, hogy idejében senki nem tudott közbelépni. Smith megingott. Maga elé tartotta mindkét karját, de Anderson rárohaná-sát nem tudta megakadályozni. Elvágódott.

Az őrületig elkeseredett hajótervező előbb több ütést mért a parancsnokra, majd fojtogatni kezdte.

− Meghalsz!…

Nem kétséges, Thomas Anderson megvalósította volna fenyegetését. De a tisztek közüli Lund és Bruce megragadták a nekivadult embert, és lerángatták a commodoréról. Ismay, valamint az orvos s az egészségügyi matróz emelték fel a parancsnokot. Smith szája széle feldagadt. Homlokán felrepedt a bőr.

− Védjenek meg! − hörögte a Fenegyerek Teddy. -Nem vagyok bűnös… nem vagyok!… Ismay, ön volt az, aki állította…

− Nem állítottam semmit! − üvöltötte Bruce Ismay. -Ön a szakember. Azt mondta, hogy baj nem érheti a hajót!

− Nem igaz! Ön követelte, hogy tegyek meg mindent, és szerezzük meg a Kék Szalagot!

Andersont erős kezek lefogva tartották. A hajótervező rákiáltott az ügyvezető igazgatóra:

129

− Kötélre magával is, Ismay! Kötélre, húzzátok fel, emberek! Smithszel együtt fel a Híd karfájára!

Igyekezett kitépni magát. Vergődött, rúgott, csapkodott. Anderson valósággal megőrült. Murdock lépett közbe.

− Azonnal elhagyni a Hidat! Vigyék innen az urakat! Doktor, vegye kezelésbe a parancsnokot! Ismay úr, távozzon, nincsen itt helye! Anderson út, térjen magához, különben vasra veretem!

− Tiltakozom, a vállalat igazgatója vagyok! Tilta…

− Vigyék! − üvöltötte Murdock.

Pillanatok alatt eltűnt a Hídról a hajó tervezője és az ügyvezető igazgató.

Lövések robbantak. Rakéták szálltak az égre. Lightholler jelzőmatrózai egyik piros röppentyűt engedték a másik után. Sisteregve rohantak a magasba a rakéták, majd robbanva nyíltak szét, hogy ernyő alakban szálljanak le a vízre.

A pánik a levegőben lógott.

A csónakfedélzet" feljáróinál torlódtak az emberek.

Kiabálás, sikongás, üvöltés hallatszott a hajó minden része felől. És mindezt áttörte a nyitott nagy szalon és a bár zenekarainak erős, dallamos muzsikája.

Derék fickók − gondolt munkája közben Murdock a zenekar tagjaira.

− Uraim − fordult az első tiszt a tisztekhez és a hajómesterekhez. − Bruce, Lightholler, Lowe urak, továbbá négy hajómester kivételével mindenki átvesz egy-egy fedélzetsort, természetesen magukhoz véve a legénységnek azokat a tagjait, akikre nincs szükség itt a Hídon vagy a csónakfedélzeten. Mindenki csatolja fel fegyverét! Semmiféle erőszaknak ne engedjenek! Ha kell, használják fegyverüket! És szervezzék meg az összeköttetést a Hídig, mert sor kerülhet a világítás megszűnésére. Egyben közöljék az utasokkal; segítséget kértünk, és a segítség útban van. Több hajó tartózkodik a közelünkben! Siessenek!

Murdock híres volt pattogó beszédéről, ellentmondást nem

130

tűrő hangjáról. De talán az életben nem robbantak ki torkán úgy a szavak, mint most. Szeme villámokat szórt, keze állandóan ökölbe szorult. Az öreg Smith mintha nem is létezett volna. Anderson ütéseitől teljesen megsemmisült. Ült a széken, révetegen bámult, szó nélkül hagyta, hogy az orvos kötözze. Valamikor odacsapott volna, ha a hajóorvos kötszert akar rácsavarni. De most − Smith Commodore egy csecsemőnél is tehetetlenebb. Egyre csak azt suttogta:

− Nem lehet… lehetetlen… nem lehet… Murdock megfogta Lightholler karját.

− Kérem, intézkedjék távollétemben, Lightholler! Lemegyek a távírászokhoz.

Meglepődve nézett a négy kormányosra, Ezek még itt állnak? Fogják a kormányt rendületlenül, nem mozdulnak mellőle. Holott a hajó áll, s − nem is fog elindulni! Soha, soha, soha!

Siettében odaszólt Lowe kapitányhadnagynak:

− Vigye magával a kormányosokat, lassan halad a csónakok felszabadítása!

Gyors léptekkel elhagyta a Híd felépítményét.

Ahogy kilépett a szabad levegőre, mély lélegzetet vett.

Az égen ragyogtak a csillagok. A Nagy Medve a feje tetején állt, mögötte ugyanígy a Fiastyúk. Most jutott eszébe a tragikus esemény óta az otthon.

A feleség és a fiúk! Összeszorult a szíve. Talán még alusznak, vagy már felébredtek. A fiúk majd iskolába mennek, a feleség vásárolni készül. Az újságokat már kinyomtatták, de a délutáni lapok már közölni fogják a *Titanic* drámáját!

Megállt a Híd szabad részén. Rémület van a hajón.

A csónakfedélzet hátsó részén ordítoznak az emberei. Karok emelkednek a magasba, lökdösődnek. A csónakmesterek felügyelete mellett a nagy kutterek és az ugyancsak nagyméretű mentőcsónakok ponyváit most rángatják le, tekerik az emelőkarokat, és rúgják ki a talpfákat a csónakok hasa alól.

Smith nem engedte meg a mentőgyakorlatot! Zsúfolva

131

rohanták meg a gondolatok. Vajon Lowe intézkedett-e, hogy előkerüljenek a mentőövek? És mi lesz, ha sor kerül a csónakbaszállásra, amikor nincsen annyi mentőcsónak, hogy befogadjon minden embert?!

Időnként már pislákolt a villanyvilágítás. Kezdtek kihagyni az áramszolgáltatás battériái!

És megdöbbenve tapasztalta, hogy a hajó ferde! Jobbra dől, észrevehetően. Az életben maradt gépészektől küldönc hozta a hírt, hogy a szivattyúk egy része még dolgozik. Szerencse, hogy a szivattyútelep központját Anderson jóval hátrább helyezte el, mint a gépházat.

A hajó bizony veszít a stabilitásából! Tekintete ösztönösen kereste a gyilkost, a jéghegyet. A kiszűrődő fényben és a jelzőrakéták tűzcsóvájában jól látszott a széles hátú, lapos szörnyeteg. Murdock számára nem okozott talányt, mi okozta a tragédiát. A jéghegy egy leszakadt óriásnak a maradványa. A felső része úgynevezett „szekrény”, de a víz színe alatt majdnem tízszer akkora, mint amennyi a felszínen látható, és az alsó rész tele van „sarkantyúkkal”, tépő, zúzó, hasító kiugrásokkal. Nem is annyira a jéghegy, mint sokkal inkább a sebesen haladó hajó ütődése okozta a bajt.

A *Titanic* is egy ilyen szekrénynek ütközött neki.

Murdock leért a csónakfedélzetre. Az itt körülfutó galériát lezárták. Fegyveres őrök állták a vártát, hogy megvédjék a csónakokat az esetleges rohamtól. Egy gyerek állt hirtelen eléje. Jan volt, Jan Kovalce, a Fiókcápa.

Még jó, hogy idejében észrevette, mert már jézusmáriázni akart.

− ML az, fiú, mit akarsz?! Jan lihegett, de bátran felelte:

− Fleet úr kérdi, mit tegyen. A telefon nem működik. Maradjon az árbocon, vagy sem?

Murdock elmosolyodott. Először a tragédia óta.

− Fleet úr, ki az a Fleet úr?

− Az árbocőr, uram! Lightholler úr embere.

132

Murdock hümmögött:

− Igaz, igaz! Láttalak. Mondd meg Fleetnek, jöjjön le, jelentkezzék a Hídon.

− Parancsára! − fordult meg Jan.

− Várj! Félsz?

− Nem, uram. Nem félek. És ön, uram? Murdock zavarba jött.

− Nem tudom. Erre még nem gondoltam. No, menj! Még utánakiáltott: − Te is gyere vissza! Ha. feltartóztatnak, mondd meg, hogy hozzám tartozol!

− Parancsára, uram!

A gyerek hangja vidáman, jókedvűen csengett. Jan valóban nem félt. Sőt, igen érdekesnek találta az összeütközést. Mit szólnak majd Bostonban a srácok?!

Csak arra nem gondolt, hogyan jut el innen Bostonba.

Murdock benyitott a távírászokhoz.

Még működtek a készülékek.

Bride és Phillips verítékes arccal, ingujjban kuporgott a padocskán.

− Éjfél után vagyunk, uram − vette le a fejhallgatót Phillips, amikor a tiszt belépett −, éjfél után, és alig tudunk kapcsolást találni. Az előbb itt járt Ismay úr, és azt parancsolta, hogy ne a szokott vészjelt adjuk le, csak a szokott hívást, és ha hajó jelentkezik, ne a mentést kérjük, hanem közöljük: a gépek leálltak, kérjük, jöjjön segítségünkre.

Murdock dühbe gurult.

− Fenébe is Ismay úrral! A parancsot én adom, senki más! Aljas gazember, még annak sem hisz, amit lát!

Phillips tiltólag felemelte a kezét.

− Ne mérgelődjön, Sir! Mi azért *mégse* hallgatunk Ismay úrra. Szünet nélkül adjuk a vészjelt!

− A *Californian* nem jelentkezik − szólt közbe Bride. -Kikapcsolta vevőjét, mint azt már bejelentette. Holott itt van a közelben! A *Carpathia* vevője működik, de nem kapcsol. Telefonközelben van. Nem lehet messzebb, mint hetven-nyolcvan mérföldnyire. Ismerem a távírászt. Jó bará-

133

tom. Kell hogy éjfél után megkeressen. Megbeszéltük. De várjon csak, uram, várjon!

Murdock izgatottan, dobogó szívvel figyelt. Kívülről újból hallani lehetett a jelzőrakéták

robbanását, sistergő, égre törő sivítását.

Bride fülére szorította a szikratávíró akkori csodáját, a a drótnélküli telefont, ami kisebb távolságon belül elég jól működött.

Ugyanakkor Phillips szünet nélkül kopogtatta a Marconi-készüléken világgá a vészjelt:

C. Q. D!… C. Q. D!… C. Q. D!… C. Q. D!…

C. Q. D!…

− A *Carpathia!* − kiáltott fel Bride, és lenyomta a drótnélküli telefon membránkapcsolóját. − Hé, Cottam! Halló, Cottam!… Értesz?… Hallod, mit mondok?!…

Phillips abbahagyta a kopogtatást. Murdock Bride füléhez hajolt. Hangokat hallott, távoli hangokat.

− Halló!… Halló!…

Igen, a *Carpathia* jelentkezett!

− Itt Harold!… Itt Harold a *Titanicról!…* Thomas, ember, barátom, azonnal forduljatok vissza!… Visszafordulni!… Süllyedünk!

Vékonyan, de érthetően hallatszott Thomas Cottam megdöbbent hangja.

− Megbolondultál?… Berúgtál, cimbora?… Ugratsz?…

− Ne bolondozzál!… Süllyedünk!… Jéghegynek mentünk neki!… Vissza, vissza! − lihegte Bride. − De várj, itt az első tiszt! Átadom!…

Murdock nem átvette, de letépte Bride füléről a fejhallgatót.

− Itt Murdock első tiszt!… A *Titanic* léket kapott!… Hely: Északi szélesség 41. fok 46. perc, nyugati hosszúság 50. fok, 20. perc!… Jelentse a parancsnoknak!… Kérem, forduljanak vissza!… Visszafordulni!… Vissza!… Jelentés után hívjon minket, és közölje, mennyire vannak tőlünk!… Értette?

134

Remegő, megdöbbent, riadt hang válaszolt:

− Jelentem, uram!

− Várjon egy pillanatra -. kiáltotta Murdock a készülékbe. − Adja tovább vészjelünket, de a pozíciónkat is!… Gépeink leálltak. A hajó mozdulatlan!… Lehet, hogy *nem* tudjuk működtetni a Marconit sem!… Jöjjenek!… Jöjjenek!…

Lihegett. A kapcsolat megszűnt. Sikerült! Sikerült!

Jön a *Carpathia!* Cunard-hajó a White Star-hajó megmentésére!

− Most még az lenne a legfontosabb − mondta az első tiszt a távírászoknak −, hogy értesítsük a *Californiant* Rettenetes még elképzelni is, hogy alig háromnegyed órára vagy egy órára lehet tőlünk, s nem tudunk vele összeköttetést kapni! Szünet nélkül hívják!

− Parancsára − bólintott Phillips. − Nem hittem volna, uram, hogy ez lesz a végünk!

Murdock valósággal kitántorgott.

Jön a *Carpathia!*

Felszínen maradnak addig?

Vagy már csak azokat menthetik meg, akik bejutnak a mentőcsónakokba?

Tudta, hogy előbb-utóbb, erre kerül sor.

De ki az, aki jogosult helyet kapni a mentőcsónakokban, s mi lesz azokkal, akik nem férnek el, és a süllyedő hajón maradnak? Mert hiába osztják ki a mentőöveket, a hideg, jeges vízben az edzett emberek sem bírják tovább, mint negyedóra, húsz-perc!…

Felért a Hídra.

Lowe kapitányhadnagyba ütközött.

− Önt keresem, Sir! − lihegte Lowe. − Csónakok kidobásra készek! Kérem a további utasítást.

− Nyugtassanak meg mindenkit. Most jövök a távírószobából. A *Carpathia* útban van, hogy segítséget nyújtson! Közölje, Lowe, az utasokkal és az embereinkkel.

Lowe elnyűtt, meggyötört arcán mosoly suhant át.

135

− Végre, Sir, jó hír! Rohanok, uram!

A Hídon annál kevésbé volt megnyugtató a helyzet.

Smith parancsnok még mindig réveteg kétségbeesésébe süllyedt. Olt a vasszéken, mintha semmi más feladata sem lett volna, és akár az eszelős, egyre suttogta:

− Lehetetlen… lehetetlen…

Az orvos már eltűnt, a mérnököt is elvitték.

De ott várta az elektromos készülékek, áramfejlesztők mérnöke és a főmérnök-mester, a gépek legfőbb parancsnoka.

− Uram − jelentette a főmérnök-mester −, a kazánház és a gépház megszűnt működni. Csoda, hogy a kazánok nem robbantak fel. A gépházba még mindig lehetetlenség bejutni. Callagant és négy gépészt mentettünk meg eddig. Mások már nem lehetnek életben.

Többet nem mondhatott. Intett a társának, az elektromosság mérnökének,

− Sajnos, uram, a mi helyzetünk sem vigasztaló. Az áramfejlesztők olajellátását nem tudjuk biztosítani. A szivattyúk itt sem működnek. A battériák kapacitása alig egy fél óra, de ez is csak akkor, ha minden tizedik, tizenötödik világítótest működik. A fűtést mindenütt kikapcsoltattam! Végeztem. Kérem a további parancsot.

Mind a két mérnök a parancsnokra nézett. Smith nagy nehezen felállt a székről. Düledezve, mint a részeg, közeledett.

− Végünk van? − nézett a mérnökökre.

Mint az eszelős, aki csak azért kérdez, mert beszélni akar, máris tovább lépett, rákönyökölt az egyik ablak párkányára, s kinézett. Üveges szemekkel bámult kifelé.

A mérnökök riadtan néztek a parancsnokra, akit így még soha nem láttak.

Murdock rendelkezett:

− Kérem, hogy igyekezzenek a gépházba lejutni, Ha lehet, mentsenek, mert biztosan akadnak olyanok, akik élnek. Az áramfejlesztőket tartsák üzemben. Kövessenek el mindent, hogy így történjen. Ha kell, kapcsolják ki a

világítást, és csak a biztonsági fények világítsanak. Intézkedtem, hogy akasszák ki a karbid− és spirituszlámpákat. És kövessenek el önök is mindent, hogy elkerülhessük a pánikot.

− Remény van a segítségre? − kérdezte a főmérnökmester.

− Van. A *Carpathia* Cunard-hajó a közelünkben tartózkodik. Sikerült felszólítani, hogy forduljon meg, és jöjjön a segítségünkre.

A mérnökök tisztelegtek. Egy-egy megkönnyebbült sóhaj hagyta el a torkukat. Útban van a segítség!

− Bármi változás− történik, azonnal jelentést kérek -szólt utánuk a parancsnokhelyettes.

Mindössze két tiszt, két altiszt és hat matróz tartózkodott a Hídon. Mindenkinél fegyver volt, tiszteknél, altiszteknél, matrózoknál egyaránt.

A kormánykerék elhagyatva, tehetetlenül lendült erre, amarra.

A matrózok közül ketten a rakétakilövőket kezelték.

Kétségbeejtő − gondolta Murdock −, hogy a *Californian nem* jelentkezik! Képtelenség, hogy ne lássák meg a rakétákat! És a *Carpathia* ideér időre?…

Smith révetegen könyökölt a hídház ablakán.

Lightholler jött ki a navigációs helyiségből. Hóna alatt két nagy kötet. A hajónapló és a térképek kötege. Letette a Híd térképasztalára.

− Biztonság okából, Sir! Nehogy itt maradjon. Murdock elgondolkozva figyelte tiszttársát.

− Gondolja megmenthetjük? Lightholler elmosolyodott.

− Ezeket mindenképpen. Legfeljebb mi itt maradunk. Harold Bride jött fel a Hídra. Rohanva jött, mint akinek fontos közölnivalója akadt.

− A *Carpathia* parancsnoka üzeni, Sir, hogy a hajó megfordult, és útban van felénk. Teljes gőzzel jönnek. Hajnalra itt lehetnek! Az *Olympic* ugyancsak felvette a hívójelt. Ők kora délelőttre jelzik jöttüket!

− És a *Californian?*

− Még nem jelentkezett, uram. A távírász említette…

− De a rakéták! Lehetetlenség, hogy ne lássák meg!

Murdock szája széle rángatódzott az idegességtől. Rettenetes felelősség hárult rá. Smith egyszerűen semmivel sem törődött. Csak bámult, bámészkodott és nyöszörgött, mint egy gyerek. Amikor megmondták neki, hogy jön a *Carpathia,* ennyit mondott:

− Vigyorogva jönnek, Cunard-hajó! Szégyen ez, Murdock úr!

Könnyek potyogtak a szeméből.

Bride egy csomó papírt tartott a kezében. Mutatta.

− A szállásmesteri iroda küldte fel. Magántáviratok. Feladhatjuk?

Murdock tiltakozott.

− Nem! Erre most nincsen mód. Szünet nélkül adják a segélykérést, és vegyék a hozzánk küldött üzeneteket! Mással ne törődjenek, Bride.

Lightholleihez fordult.

− Helyettesítsen, Lightholler. Bruce kapitány eltűnt. Szeretném látni, mi van a hajó többi részén. Figyelje a hajó helyzetét. Amennyiben komolyabb bajt észlel, egymás után több fehér rakétát lövessen fel. Kell hogy észrevegyem. Lowe hadnagyot viszem magammal. Ha Bruce kapitány visszajön, adja át a Hidat. Minden jót, Lightholler!

− Minden jót, Sir!

És Murdock kapitány elindult.

Legalábbis ez volt a terve. Alig ért le a csónakfedélzetre, dermedten megállt. A Hídon nem érezte ennyire, de itt igen, ezen a nagy, hatalmas térségen, hogy a *Titanic* elcsavarodva ferdül. A hatalmas hajótest, a negyed kilométer hosszú óriás megkezdte haláltusáját. Ez a haláltusa nem lesz gyors, de hosszú sem. Murdock számot vetett az idővel: fél egy múlt, s a legjobb esetben egy, legfeljebb másfél óráig bírja a hajó, hogy a felszínen maradjon. De ebből a másfél órából legfeljebb egy óra jut arra, hogy létezni

lehessen a hajón. A *Carpathia* pedig hajnalnál előbb nem érhet ide!

Tehát meg kell kezdeni a csónakbaszállást, a mentést, ami csak részben csökkenti a tragédiát. A tizenhat kutter és mentőcsónak, a négy mentőtutaj legfeljebb hétszáz-hét-százötven ember számára nyújt férőhelyet! A többinek itt kell maradni a hajón, s várni − a gyorsan bekövetkező véget.

Murdock látta: elkövetkezett a perc, hogy intézkedjenek. A mentőcsónakokat vízre kell ereszteni, az árra kijelölteket a csónakokban elhelyezni, mert ha erre később kerül sor: mindennek vége! Akkor már kitör a pánik, öldöklő harc kezdődik a helyekért, s végül egyetlen csónak sem ér partot, sem mentőhajót.

De ennek az intézkedésnek a kiadására ő nem elegendő. A szabályok szerint ebben az esetben a parancsnok dönt, egyedül ő.

Visszarohant a Hídra.

Smith még ott könyökölt az ablaknál, a megdöbbenés kábulatában.

− Sir − kezdte Murdock kapitány −, azonnali jóváhagyását kérem: a csónakokat vízre kell ereszteni, s az arra kijelölteket elhelyezni! A csónakoknak a legrövidebb időn belül el kell a hajótól távolodni! A megadott irány a *Californian* feltételezett helye, vagy a közeledő *Carpathia* vonala. Várni tovább nem lehet, Sir!

A commodore ránézett az első tisztre. Elnyűtt, szenvedő tekintetéből alig-alig látszott valami értelem.

− Sir, térjen magához! Ez így nem mehet tovább! Ön a parancsnok, és ilyen helyzetben a parancsnok nem vonhatja ki magát semmiből! Az ön kötelessége a csónakbaszállást irányítani!

Megragadta az öregember vállát. Megrázta,

− Parancsolom, Sir, érti, parancsolom − intézkedjen! Smith kihúzta magát.

− Igen, igen, Murdock… bocsásson meg…

− Ilyesminek itt most nincs helye! Utasítsa Lowe kapi-

tányhadnagyot, hogy vegye át a csónakok vezénylését! Lightholler is velük megy, hogy irányítson, rá hárul a navigálás…

− Nem megyek, uram, itt maradok! Lightholler mellettük állt.

− Az én helyem itt van, utolsó pillanatig! A két tiszt farkasszemet nézett.

Smith rájuk tekintett. Egyben talán önmagába is nézett. Mintha erőt kapott volna a két férfi tettrekészségéből, bátorságából. -

Kihúzta magát. Először a tragédia óta.

− Semmi ellenvetést, Lightholler! Akkor tehát − Murdock úr?…

− Úgy gondolom, Sir, elsősorban is az időseknek, az asszonyoknak és a gyerekeknek van a helyük csónakokban. A D fedélzetre kell irányítani őket. Onnan történjen meg a csónakbaszállás.

Smith az egyik altiszthez fordult: − Kérem a sapkámat, a köpenyemet. − Megszorította Murdock

kezét. − Köszönöm.
A csónakfedélzetet megvilágító fényszóró pislákolni kezdett.
Elérkezett az idő, hogy a csónakokat leeresszék.
− Arra kérem, Mr. Lightholler − mondta az első tiszt −, a hajónaplót és a térképeket vigye magával. Mindezt az ön gondosságára bízzuk.
Lightholler kezet nyújtott.
− Szégyellem magamat, Mr. Murdock! Nagyon szégyellem! Se öreg, se nő, se gyerek nem vagyok.
− De szükségük van önre! A két férfi kezet rázott.
− Minden jót, Mr. Lightholler.
− Minden jót, Mr. Murdock!
140
8. S. O. S. TITANIC!
Amikor Jan Kovalce elrobogott az első tiszt mellől, két dolognak örült nagyon. Először, hogy visszamehet az árbocra értesíteni Fleet matrózt, másodszor pedig annak, hogy távoli rajongásának tárgya, Murdock kapitány felszólította arra, hogy keresse fel a Hídon. Tehát ezt is eléri még: láthatja a Hidat!
Nem volt könnyű feladat átverekedni magát az őrségeken, hiszen nem ismert minden tengerészt, és azok sem ismerték őt.
A csónakfedélzetről kijutott, de annál nehezebben ment visszakeveredni a raktárfedélzetre, vagyis a hajó előrészére, az árbochoz. A kijárót elzárták, s a fegyveres őrök kérlelhetetlenek voltak.
− Murdock úr első tiszt parancsát viszem! − fakadt ki Jan, amikor visszalökte az egyik fegyveres matróz. − Az árbocőrhöz megyek!
A tengerész, nem nagy kedvvel ugyan, de nevetett.
− Beszélhetsz, fickó! Egy szavadat sem hiszem. Miért nem mégy vissza a szüleidhez?!
Jan dulakodni kezdett.
− Engedjen, engedjen! Fleet úr vár, értse meg! Fleet úr a barátom!
Ki tudja, mint végződött volna ez a párviadal, ha nem bukkan fel maga Fleet, aki kezdte már unni a hiábavaló várakozást.
− Hé, Fiókcápa, mi van veled, miért nem jöttél? Jan dühösen kiáltotta:
− Nem ereszt ez a vörös képű! Nem hiszi, hogy parancsot hoztam.
141
Fleet a fiú vállára tette hatalmas tenyerét.
− Halljam a parancsot, Fiókcápa!
− Murdock kapitány üzeni: hagyja ott a helyét, és jelentkezzen velem együtt a Hídon!
− Veled együtt? − hüledezett Fleet.
− Bizony így, Fleet úr!
− Hát akkor gyerünk − intett a jelzőmatróz. − De előbb lemegyünk a kojéba. Fiókcápa, mert gyanakszom, hogy utoljára látom a fekhelyemet. Te pedig, cimbora − fordult a fedélzeti őrhöz −, máskor válogassad meg, kit tartóztatsz fel. Ez a legényke a legjobb barátaim közé tartozik.
Sietve megindultak a folyosón, hogy lejussanak a főfe-délzet alatti harmadik fedélzetsorra.
Jan most látta igazában, mi történik a *Titanicon.*
Most eszmélt rá, hogy valami igen nagy baj lehet, valami szörnyűséges esemény történik. Riadt, kétségbeesett emberek állták el a folyosókat. Voltak, akik felöltözve várták a bekövetkezendőket, voltak, akik magukra kapott mindenféle öltözékben remegve lapultak a folyosó falához. A legtöbben táskákat, kabát− és takarótömegeket, mindenféle csomagot őriztek, nyaláboltak, vagy azokra telepedve értetlenül, megdöbbenve várakoztak. Akadtak többen, akik egyik helyről a másikra bőröndöket cipeltek, nők hatalmas kalapdobozaikat, gyerekek a játékaikat féltették, óvták. Lassan, különös módon igen lassan kezdett csak úrrá lenni a rémület. Ha elment előttük egy-egy tengerésztiszt vagy altiszt, matróz, − megrohanták, kérdéseikkel faggatták. Fleet is így járt. Alig tudtak Jannal továbbjutni az alsóbb folyosókon, lépcsőlejárók téresebb helyein.
A rémület alulról terjedt felfelé.
Előbb a fedélköz, a harmadik osztály utasai döbbentek rá arra, hogy a hajó szörnyű veszedelemben van!
− Tengerész úr − fogta meg egy idős asszony Fleet posztózubbonyát. − Tengerész úr, mi lesz

velünk? Nézze, a lányom, két unokám van velem. A férfiak odaát várnak! Mi lesz velünk?

Fleet megállt egy percre.

142

Nyers, egyszerű szívében a megértés kalapált.

− Mi lenne, asszonyom, mi lenne? Viszontlátják a férfiakat. Ezt én mondom, John Fleet, aki már megélt egy-két hajóhavárját! Fel a fejjel, asszonyom! Nincsen ok a félelemre!

S továbbrohantak. Amikor leértek a H fedélzetre, Fleet megállt.

− Te, Fiókcápa, erre Van valamerre a kabinod?

− Erre, a harmincötös. A szállásmestereké a tizenötös.

− Hát akkor, Fiókcápa, azt ajánlanám, keresd meg a kabint, szedd össze, amit nagyon szívelsz, és utána uzsgyi, utánam! Várlak a kojéban!

Jan csodálkozott.

− Azt előbb azt mondta a néninek…

− Lárifári, Fiókcápa, mondtam, mondtam! Neked meg ezt mondom: ami kedves, vedd magadhoz! Nő, igyekezz!-

Fleet továbbsietett.

Jan megállt.

Egy szobapincér rohant el mellette, és üvöltött:

− Emberek! Hé, emberek! Jön a *Carpathia!* Jön a *Carpathia!* A Hídról kiabálják! Jön!

És végigszállt a kiáltás:

− Jön a *Carpathia!* Jön a *Carpathia!*

Többen sírva fakadtak. A segítség híre feloldotta az elfojtott rémületet. Itt lenn, a H fedélzeten, sűrű félhomály volt. A gépházból feltóduló füst és gőz átvette uralmát.

A szállásmester irodája előtt olyan nagy csoport gyülekezett, hogy elzárta a folyosót.

− Ha a Hídról jelentik, hogy jön a segítség, akkor valóban jön! − kiabálta a csoportnak a kövér szállásmester. − Nyugodjanak meg, így van!

− Miért nem engedik le a mentőcsónakokat?! − ordította egy hang. − Hátha nem ér ide a mentőhajó?

− És talán nem is igaz az sem, hogy jön a *Carpathial*

− Menjen küldöttség a parancsnokhoz! Követeljük, hogy eresszék le a mentőcsónakokat!

A szállásmester dühödten kiabálta:

143

− Oszoljanak szét! A *Titanic* nem süllyedhet el! Ezért nem eresztik vízre a csónakokat! Nem süllyedhet el! Értsék *meg* − nem, nem, nem!

A derék ember valósággal elkékült igyekezetében, hogy megértesse magát a lázadó, rémüldöző utasokkal.

Igen, igen, így volt és nem másként: a hajószemélyzet nagy része szentül hitte, hogy a *Titanicot* a rekeszek minden katasztrófától megvédik. Ezt írták az újságok, ezt hirdették a White Star prospektusai, ezt hangoztatták a szakemberek. Ezt hirdette maga Smith commodore, Bruce Ismay, a tervező Thomas Anderson, a legtöbb* tiszt. És mi-” vel az első osztályú utasok a nap különböző részeiben találkoztak a hajó főembereivel, ugyanígy a másodosztályúak is, érthető, hogy nem mese, hanem valóság volt, amit később annyit emlegettek: a táncteremben, a bárban, az étteremben szólt a zene, folyt a pezsgő, az ital, hangos volt a jókedv.

Maga Astor ezredes, a „milliomos szállítmány” jelentős hangadója volt az, aki a bárba visszatántorgó Bruce Ismayt így nyugtatta:

− Csodálkozom, uram, hogy ennyire kishitű! Ha ott lett volna velem Kubában, mosolyogna az ilyen kalandon! Fel a fejjel, uraim, igyunk! Nem a mi feladatunk, hogy megmentsük a hajót. A mi feladatunk, hogy vidáman várjuk a segítséget.

Amikor pedig Lund hadnagy beszólt a bárba, vidáman, jókedvűen, hogy a *Carpathia* Cunard-gőzös útban van a *Titanic* megsegítésére, Astor ezredes magasra emelté poharát.

− Éljen! Tudtam, hogy a segítség nem késhet sokáig! Kubában is így volt. Egyszer körülkerítettek azok a niggerek! Hittem, hogy segítséget küld az én Roosevelt Teddy barátom. És nem tévedtem. Most sem. Éljen!

És amikor Jan átküzdötte magát a lábak, hasak, hátak között, a hajó különböző részeiből hallotta a kiáltást:

− Jön a *Carpathia!* Jön a segítség!

Így azután nem sok értelmét látta annak, hogy össze-

144

szedje cókmókjából a neki kedves holmit. Fleet úr jót akart, és ha már jót akart, legyen igaza. Ne mondja, hogy Jan Kovalce nem jó tengerész. Mert amikor még mit sem sejtve kinézett az árbockosárból, örülve, hogy itt legalább imbolygást is érez, Fleet megjegyezte:

− Tengerésznek való vagy, Fiókcápa! Az isten is annak *teremtett!!*

Jan rettentő büszke volt erre a dicséretre. Egy igazi, valódi tengerészaltiszt megdicsérte!

A kabinban nem tartózkodott senki. Az a három úriember, aki Jan hálótársa volt, java idejét a fedélközi bárban töltötte. Talán most is ott iszogattak. Mind a hárman hollandusok voltak, gyémántkereskedők. Jan szerint inkább zöldségkereskedőknek néztek ki. Mayne Reid, Emilio Salgari és Jules Verne gyémántkereskedői nem ilyen pohos, kedélyes, finom kezű urak, hanem marcona, pipás, szikár képű, rideg szívű alakok. És mégis azok voltak: puritán, harmadik osztályon utazó, kakaót és sört ivó gazdag emberek. Még a kezükön sem volt egyetlen gyémántgyűrű sem, holott ez ellentmondott minden szabálynak, legalábbis az olvasmányokban leírt szabályoknak, ahol az ilyesféle emberek nemcsak gyűrűk tömegét húzzák az ujjaikra, hanem fülbevalókat is hordanak!

Így azután nem alakult ki semmiféle különösebb kapcsolat Jan és a gyémántkereskedők között. Ők tudomásul vették (igaz, nagyon kedvesen, hollandushoz méltó derűvel)−, hogy egy magányos gyerek az útitársuk; Jan is tudomásul vette, hogy a sors nem túl kegyesen bánt vele, se oroszlánvadászokkal, se kalandra induló katonákkal, se afrikai, dél-amerikai, sarkvidéki expedíciók hőseivel nem hozta össze a közös kabinban.

Holott a prágai nagyapa éppen ilyesfélével biztatta.

− Meglátod, Jan, nagyszerű dolog lesz ám kabintársaiddal esténként elbeszélgetni! Biztosan rendkívüli emberekkel kerülsz össze. Az olyan hajón, mint a *Titanic,* nem utaznak mindenféle népek!

Jan körülnézett a kabinban.

145

Éjszaka volt.

Igen gyéren világítottak a kabinlámpák. Egy volt a mennyezeten, kettő a két oldalfalon, az emeletes ágyak előtt. Az egyik emeletes ágy Jané volt. A négy igen keskeny szekrény közül az egyik ugyancsak neki jutott. Itt tartotta bőröndjét, az úgynevezett nagymama-táskát, amit szégyenkezve hozott el az útra édesanyja parancsára.

− Sok fér bele, elviszed, fiam! − mondta anyu.

Igaza volt. Nagyapáék megrakták mindenfélével a ládikó alakú táskát. Sok könyvet kapott, köztük a kedvenceit, a „Kétévi vakáció”-t, a „Nemo kapitány”-t, Salgaritól a „Kék hegyek kincsét”-t, Stevenson „Kincses sziget”-ét, több doboz ólomkatonát, zöld tollas császárvadászokat, kék dolmányos deutschmeistereket, magyar huszárokat, amilyeneket Amerikában legfeljebb álmukban láthatnak a gyerekek. Hozott magával egy réztokos iránytűt, egy pompás légpisztolyt, egy igazi zsebórát, továbbá lepkegyűjtő felszerelést, meg hát mindenféle kincset, amire egy vérbeli fiúnak feltétlenül szüksége van, hogy széppé tegye az életét.

Most mindezt vegye magához?

Ha igaz, hogy jön a *Carpathia,* akkor minek cipeljen annyifélét? Jan tétovázott. Végül is úgy döntött, hogy az iránytűt és az órát feltétlenül zsebre vágja. Bármi történik, netán ismeretlen partra kerül, egyedül vagy másokkal, erre a kettőre feltétlenül szüksége lesz. Zsebre tette a noteszét is, ami ugyancsak a nagyapa ajándékai közé tartozott. Ebből is látszik, hogy a nagyapa gondos, körültekintő ember volt.

− Mindennap írd be utad élményeit − oktatta a nagyapa. − Valamikor én is így tettem. Szüleim boldogok voltak, amikor olvasták. Így nem felejtődik el semmi, hanem öregségedre is megmarad. Majd elolvashatják a gyerekeid, az unokáid.

Ez az utóbbi nem nyugtalanította különösebben Jant. De a naplónak örült. Bele is írt mindenfélét, amit fontosnak tartott. Íme: „Nem igaz, ha valaki gyerek, nem utaz-

146

hat egyedül. Mindig akadnak felnőttek, akik segítik. Különösen a tengerészek ilyenek. Ha felnőtt leszek és tengerész, én is segítem az egyedül utazó gyerekeket… ” "Megismertem Murdock kapitányt. Azt hittem, bekapja a fejemet. Nem kapta be. De azt elhiszem róla, hogy jó néhány bálnát megolt már, és sok garázda tengerészt leütött. Döntöttem, ha tengerész leszek, bálnavadászhajóra

szegődöm el… " „Finom ebédet kaptam az étkezőben. Utána Fleet úr jóvoltából a matrózszállás étkezőjében voltam. Mó-csingos húst ehettem, aminél finomabbat el se tudok képzelni. Nálunk, odahaza, anyu soha nem készít mócsingos húst. Ha hazaérek, megkérem, ilyet csináljon… "

A tollas szöget kilövő légpisztolyt is szerette volna magához venni. Hasznos szerszámnak tartotta arra az esetre, ha védekezni kell, vagy megmenteni valakit rablók vagy ilyesfélék markából. De a pisztoly nagy volt és otromba, éppen a légtartálya miatt. És nehéz, mint egy elefántpuska. Így a légpisztoly a nagymama-táskában maradt, helyette a

147

vadásztőrt vette magához, amit szintén a nagyapa adott, de nem Jan, hanem Jan apja számára, akinek kedvenc szórakozása a vadászat volt. A tőrt felcsatolta a nadrágszíjra, és ezzel úgy érezte, hogy minden legfontosabbat magához vett.

A könyvekkel kapcsolatban nem tudott dönteni, bízott a *Carpathiában.*

Mennyi idő telt el, amíg Jan a kabinban tartózkodott? Nem sok.

És mégis, egyszeriben megváltozott minden, ahogy kilépett a kabinból.

− Hé, fiú, fél a D fedélzetre! Fel! Fel!

Jan hüledezve megállt. Erős kéz markolta meg a vállát. Ripacsos képű, idős tengerész volt. Nem éppen barátságtalan, de rokonszenvesnek sem mondható. Nem messze tőlük a szállásmester kiabált:

− Sajnálom, a parancsnok így intézkedett! Nők és gyerekek ülnek elsőnek a mentőcsónakba!

Egy férfi magából kikelve ordította:

− Nem képzelik, hogy megválok a családomtól! Követelem, hogy helyet adjanak a csónakban!

Jan is tiltakozott:

− Kérem, én Fleet úr után megyek! Meg az első tiszthez, Murdock úrhoz. Én ugyanis Murdock úr rokona vagyok! Kérem, engedjen el!

Mert a ripacsos képű Jant megmarkolva tartotta, aminek feltehetőleg oka volt. Jan egyre azon mesterkedett, hogy kiszabadítsa magát.

− Az ördögbe is, fickó, oda mégy, ahová mondom! Nekem ez a parancsom. Akár rokona vagy az első tisztnek, akár nem, nem érdekel! Felmégy a D fedélzetre, még akkor is, ha az ördög öreganyjának a kedvence vagy! Hé, Mike, vedd gondjaidba a gyereket!

Ekkor látta meg Jan, hogy a ripacsos képű nem egyedül intézkedik. Hét-nyolc tengerész nagyobb csoportot terelt a keskeny folyosón. Gyerekek, asszonyok voltak, fér-

148

fiak nélkül. A Mike nevű jóval fiatalabb volt, mint a ragyás képű, de legalább annyira erélyes. Elkapta Jan csuklóját, magához húzta.

− Velünk jössz, kölyök! Nincs dumai Előre, hölgyek, előre!

És vasmarokkal fogta Jant, mintha az apja lett volna, aki félti fia életét.

− Engedjen el, nincs joga, hogy így bánjon velem!

− Kuss! Felfelé! Gyerünk, hölgyek, gyerünk! Jan megdöbbent, kétségbeesett.

− Fleet úr, hol van? Fleet úr!

Hogyan is hallotta volna meg Fleet Jan kiabálását?!

Sokan voltak ezekben a percekben, vagy inkább: ezektől a percektől kezdve, akik kiabáltak. Asszonyok tiltakoztak, hogy elválasszák férjüktől, férjek, hogy így tegyenek feleségükkel. Öregek, nők, férfiak kiabáltak, sírtak, zokogtak, hogy búcsút kell mondani felnőtt fiaiknak. Gyerekek üvöltöttek, amikor meghallották, hogy az apu nem mehet velük, hogy apu ezen a nyavalyás, süllyedő hajón marad.

Szívszaggató jelenetek tanúi voltak azok a tengerészek, akiket azzal bíztak meg, hogy kabinsorról kabinsorra haladva, minden kajütbe betekintve, eleget tegyenek a parancsnak.

Vajon helyesen cselekedett Murdock kapitány, amikor Smith parancsnoknak azt a tanácsot adta, hogy az idősek, az asszonyok és a gyerekek kerüljenek a mentőcsónakokba? Feltétlenül helyesen. 1309 utas, felnőtt és gyerek tartózkodott a *Titanicon,* továbbá 898-an mint személyzet. Az utóbbi − mai szemnek − elképesztően nagy létszám. De hát a gépházhoz és kazánházhoz több mint százötven gépész és fűtő tartozott. A kabinszemélyzet létszáma több volt kétszáznál. Négy zenekara volt az óriás hajónak, rengeteg pincér, takarító, szakács, közéi negyven műszaki ember, s végül sok tengerész − fedélzeti szolgálatos − egészítette ki a létszámot.

A csónakokban pedig − mint azt Murdock átgondolta -hétszáz-hétszázötveiv embernél többet valóban nem lehet

149

elhelyezni. Egy-egy kutterben hat-nyolc pár jó markú evezős és egy kormányos fér el, a többi hely az utasoknak jut. A nagy mentőcsónakokban ugyanennyi személyzetre van szűkség, de a férőhely valamivel több.

Amikor elhangzott a parancs, hogy a csónakokat tartóikról le kell engedni a D fedélzetig, a mentésre kijelölteket pedig a D fedélzetre terelni, sok idő nem jutott a végrehajtásra. Murdock tudta, mit akar elérni Smith parancsnok beállításával. Egyrészt az utasoknak látni kell, hogy a parancsnok intézkedik, és nem valaki más a tisztek közül. Egy parancsnoknak mindig nagy a tekintélye. Ha az utasok azt látják, hogy a parancsnok elvesztette a fejét, akkor könnyebben következik be minden hajótragédia legfélelmetesebb fejezete, a pánik. A pánik nemcsak az utasokat foghatja el, de ami még mindennél rosszabb, magukat a tengerészeket is. Amikor néhány évvel ezelőtt a *Bourgogne* francia nagy utasszállítót egy összeütközés következtében halálos seb érte a parancsnok és a tisztek hibájából, a süllyedő hajót elsősorban a tengerészek akarták elhagyni, nem törődve az utasokkal. Baltákkal, evezőkkel, fejszékkel küzdöttek a nekivadult hajósok a kétségbeesett, agyonrémült utasokkal, akiket egyszerre két ellenség támadt meg: a süllyedő hajó és a hajó állattá vált tengerészei! Több mint hétszáz utas lelte halálát − alig néhány száz méterre a mentőhajótól!

Murdock erre gondolt, s elsősorban ezért ragaszkodott Smith commodore személyes irányításához.

− Legyen, Sir, erélyes, kemény és kérlelhetetlen! − buzdította az első tiszt öreg parancsnokát. − Ha kell, lövessen azokra, akik nem teljesítik parancsait.

− Kérem, Murdock úr − nyögte Smith commodore −, legyen mellettem!

− Ha jut idő rá, ott leszek, uram!

− És mi lesz az első osztályú utasokkal? Murdock csodálkozva mondta:

− Ilyen esetben, Sir, csak utasok vannak! Éppen úgy vonatkozik rájuk az ön parancsa, mint bárkire!

150

Ez a beszélgetés a csónakfedélzeten történt. Még világítottak a fények, amit csodába illőnek kell mondani.

Lowe és Lightholler irányította a csónakok leszállítását. Sietni kellett. Egy ilyen óriás, mint a *Titanic,* ha megdől, a csónakok leeresztése nagy gondot, majd megoldhatatlan feladatot jelent. Mivel a halálos seb a *Titanicot* jobb oldalán érte, érthető, hogy a dőlés is − egyelőre még lassan − egyre inkább jobbra történt. Ebben az esetben a leeresztett csónakok jobbra kilendülnek. Ugyanakkor a túlsó oldalon, vagyis a hajó bal oldalán, ha a dőlés már nagyfokú, a csónakok ellenkezőleg − a hajó oldalfalán szánkáznának lefelé, vagy beleakadnának a fedélzetsorok kiemelkedő alkatrészeibe.

Az sem volt lehetséges, hogy a beszállásra akkor kerüljön sor, amikor a csónakok a vízen vannak. Ennyi riadt, kétségbeesett embert, asszonyt, idős, gyereket a rendes csónaklétrán nem küldhettek vagy vihettek le a tengeren imbolygó, lebegő csónakokba.

Egy megoldás maradt: a tizenhat kuttert és mentőbárkát leereszteni a D fedélzetig, ott mindenkit beszállítani, majd továbbengedni a tenger szintjére.

− Bruce kapitány lesz szíves a leeresztést irányítani -tanácsolta Smith commodorénak Murdock. − Ha a kutte-rek már a D fedélzetnél lesznek, akkor a hajón maradiakból nagyobb csoportot vezénylünk ide a csónakdarukhoz, hogy megtartsák a köteleket. Kérem, Sir, menjen le a D fedélzetre! Majd követem. Vigyen magával annyi tisztet, amennyire szüksége lesz, altisztet is.

Ezzel Murdock elfordult.

Valamit mormogott a Commodore, majd elindult.

Bruce kapitány átvette a megbízatást. Feszesen tisztelgett Murdock előtt. A tragédia csodát tett. Bruce rádöbbent arra: egyvalaki van közöttük, akiben megbízhatnak, aki a legnyugodtabb, legáttekintőbb − az első tiszt.

A csónakdarukat kifordították.

Kiáltások hallatszottak:

151

-Csigasort feszítsd!… Kampókra ügyelj!… Csónakszemélyzet, beszállni!…

A jobb oldali csónaksornál Lowe állt, a bal oldalinál Lightholler.

Murdock hirtelen figyelni kezdett.

− Gazember! − morogta, és rohanni kezdett a második kémény felé, ahol egy csónakot már

leereszteni készültek.

− Megállj! Hé, megállj!

A csillagok élesen világítottak. Elmúlt egy óra, éjfél után egy óra!

A hold oldalt, leszállásra készen, ezüstben szikrázott. Aki attól félt, hogy kialszik a világítás, örömmel láthatta az égi éjszakák legnagyobb lámpását.

− Megállni!

A steuerbord, vagyis a jobb oldal negyedik kuttere várt a kilendítésre. Ez a kutter és a mögötte levő a csónakfedélzet kürtői, szellőztetői, valamint a sétálypalánk miatt több helyről alig volt látható.

De Murdock éles szeme mégis olyasmit vett észre, ami felbőszítette.

− Lowe, ide hozzám!

Harold Lowe éppen a Híd mögötti csónakot ellenőrizte. A mentőcsónakok akkor kerülhettek kilengésre, ha a vezénylő tiszt megállapította az evezők, a csáklyák létszámát, az ivóvíztartályok, az élelem, a kötszerek, a mentőövek hiánytalanságát.

A negyedik kutter tizenkét evezős, e már beszállt a csónakba. A csónakdaruk kifelé fordultak, amikor Murdock odaért.

− Maga mit keres itten?!

A kormánypadon Harry Lund hadnagy ült, de nem a megszokott formasapkában, hanem egyszerű lapos legénységi sapkával a fején, felhajtott köpenygallérral, összegörnyedve.

− Kifelé!

Lund, akit csak így emlegettek a tisztek között: a „Szép-

fiú", elkeseredett arccal kimászott a csónakból, belekapaszkodott a daruba, és a fedélzetre ugrott.

− Azt kérdeztem, hogyan került ide!

Lund idegesen, rángatódzó szájszéllel válaszolta:

− A parancsnok engedélyével, uram! Murdock kapitány Lowe hadnagyhoz fordult.

− Tud erről, Lowe?

− Nem tudok.

− Ki ennek a kutternek a kormányosa?

A leeresztők csoportjából előlépett egy csónakmester.

− Hogy merte elhagyni a helyét? A csónakmester szabadkozott:

− Nem hagytam el én, uram, dehogyis hagytam! A hadnagy úr egyszerűen kiparancsolt, mondván, hogy ő lesz a kormányos! Még azt is mondta, hogy Lowe úr rendelte

így-

Murdock szeme szikrázott.

− A parancsnok rendelte, Lowe úr rendelte! Én *meg azt* mondom, Harry Lund úr, hogy maga hazudik! Hazudik gyáván, aljasul! Menekülni akar a hajóról, mint a patkányok!

A Szépfiú nevetni kezdett. Gúnyosan.

− Igenis, menekülni, ha tudni akarja! Nem vagyok bolond, hogy itt maradjak ezen az ócska tragacson!

A csónakban ülő tengerészek, akik feltartott evezőkkel várták a leeresztést, a daruknál álló, csigasoros kötelekbe kapaszkodó szolgálatosok − bármennyire is tragikus volt a helyzet − elvigyorodtak.

Murdock keze előrelendült, szabályosan, villámgyors horogütéssel.

Lund hátravágódott. A magasba ugrott, hanyatt esett.

A Szépfiú, Smith commodore kedvence, a hajószalonok dédelgetett tisztecskéje, általános örömujjongás közepette, elvágódott a fedélzeten. Az a sok marcona, keménykötésű, sok vihart megért ember, aki látta ezt a jelenetet, örült a látványnak. Melyik vérbeli tengerész az, aki elbírja a kikent-

kifent tisztecskéket, az „egyenruhajankókat", mint amilyen a fölényes, nagyképű Harry Lund hadnagy is volt?!

− Folytassák, Lowe − intett Murdock kapitány. − Maga pedig, Lund, azonnal feláll, és lekotródik a D fedélzetre! Ott jelentkezik a parancsnoknál. De azt ajánlom, kerítse elő a sapkáját!

Mielőtt elhagyta a csónakfedélzetet, hogy ő is lemenjen a D fedélzetre, előbb benézett a távírászokhoz. Phillips és Bride rendületlenül figyelték a vevőkészüléket, és időnként bekapcsolták az adást, hogy összeköttetést

teremtsenek a közelben levő, de teljesen elnémult *Californiannal* és a *Carpathiával,* esetleg a többi hajóval is.

− A helyzet változatlan, uram − jelentette Phillips. − A *Caliíorman* még mindig kikapcsolva tartja a marconit. A *Carpathia* teljes gőzzel közeledik…

− Vállalva a jégveszélyt − tette hozzá Bride. − Cottam barátom mondta, hogy így rendelte Rostron kapitány: teljes gőzzel a *Titanic* megsegítésére!

− A Race-fok többször jelentkezett. Továbbadták hívásunkat. Közeledik az *Olympic, a Virginian*, a *Baltic* − jelentette még Phillips.

Murdock felsóhajtott: az *Olympic!* Hej, *az Olympic!* Miért is vezényelték el, amikor olyan megelégedetten szolgált ott?…

− Nem óhajt az *Olympickal* beszélni, Sir? − kérdezte Phillips.

− Nem! Erre most nincsen idő. Ha fontos hírt kapunk, ha a *Californian* jelentkezik, aminél jobbat elképzelni sem tudok, -megtalálnak a D fedélzeten. Mindenesetre tudassák a *Carpathiával,* hogy a mentőcsónakokat vízre eresztjük, főleg nők és gyerekek, idősek kapnak helyet bennük. Utána kiosztjuk a mentőöveket és mentőmellényeket azok között, akik itt maradnak!

A három férfi egymásra nézett. Mind a hárman egyet gondoltak: ha a csónakok elmennek, már csak a mentőövekben bízhatnak? Murdock biccentett.

− Jó munkát!

154

A távírászok utána néztek.

Antikor a csónakfedélzet közepére ért, már csak egy kuttert látott. Lightholler lépett át a korláton, és telepedett el a kormánypadra.

− Vigyázz! Engedd! − kiáltotta Bruce kapitány.

Az utolsó kutter is eltűnt a *Titanic* csónakfedélzetéről. A csónakdaruknál tízes, tizenötös csoportok engedték lassan a csigasorral megerősített tartóköteleket.

− Vigyázz!… Vigyázza… Lassan!… Óvatosan!… Murdock rohanni kezdett. Le a D fedélzetre, segíteni a

parancsnoknak, nehogy báj történjen. Rohantában megnyitotta a derekára csatolt revolvertáskát. A lejárónál odaszólt két emberének, Owens és Jenkins kormányosoknak, akik több társukkal együtt arra ügyeltek, nehogy illetéktelenek kerüljenek a csónakfedélzetre vagy a Hídra.

− Velem jönnek, Jenkins! Töltsék élesre a revolvert!

− Már megtettük − mondta Jenkins. − Nincs ennél különb kerítés, uram!

A D fedélzeten riasztó látvány fogadta a parancsnokhelyettest.

A nagy előtér, a nyitott sétagaléria, a belső folyosók zsúfolva riadt, kétségbeesett utasokkal, ordító, bömbölő, fegyelmet kérő hajószemélyzettel, síró gyerekekkel, akiket álmukból riasztottak fel, és akik sehogyan sem tudtak belenyugodni abba, hogy nincsen ágy, fekhely, hogy állni vagy kuporogni kell, hogy szünet nélkül lökték, rángatták, tiporták őket.

A sétagaléria korlátja előtt, mintha csak a víz színén lebegtek volna, lógtak a mentőcsónakok. Evezőkkel, csáklyákkal tartották vissza azokat a férfiakat, akiket a kutte-rek nem vehettek fel.

Az öreg, meggyötört commodore a lépcsőnél állt, embergyűrűbe fogva.

Nem rendelkezett, de kért, könyörgött.

− Nyugalom, hölgyeim, uraim, nyugalom!

A teniszbajnok és társa, a rugbybajnok, éppen azon mesterkedett, hogy bemászik az egyik kutterbe.

155

Smith mellett egy férfi ágált, kiabált. Murdock felismerte: Bruce Ismay volt, az ügyvezető igazgató, a *Titanic* rossz szelleme.

− Előbb az első osztály utasai! Előbb az első osztály utasai! Kérem, Commodore, szoríttassa hátra a tömeget!

Murdock felállt egy ládára, amiben a tartalék lámpákat tartották. Szócső volt a kezében, úgy rendelkezett

− A parancsnok rendeletére: azonnal hagyják el a férfiak a D fedélzetet! Ha valaki nem engedelmeskedik, fegyvert használunk!

Nyomaték kedvéért előrántotta revolverét, és a tenger felé lőtt.

− Nők, gyerekek, idősek itt maradnak! Gyerünk, gyerünk, nincs időnk!

Még kétszer a levegőbe lőtt. Három revolverlövés volt, nem több. Megdöbbent csend fogadta a kapitány közbelépését. A szócső, amit az egyik tiszt kezéből rántott ki, jó segítséget nyújtott.

− Akik az asszonyok, a gyerekek, az öregek elől akarják elvenni a helyet, nem férfiak! − kiáltotta a szócsőbe. − Tengerészek, bajtársaim, álljatok mellém! *A Carpathia* közeledik. Nekünk be kell várni! De a nők és a gyerekek nem várhatnak! Rajta, beszállni!

Ezzel ő mutatott megint példát. Elkapta Bobby Bhert, a tenisz világbajnokát és Perciwalt, a rugbybajnokot. A két híresség csak azt érezte, hogy repül hátrafelé, majd még hátrább. Murdock fellépésére egyre több férfiutas állt a tengerészek mellé. Apák, akik megértették, hogy a dühös, vad kinézésű kapitány jót akar, lelkesedve szorították hátrább, egyre hátrább az ellenkezőket. Ugyanakkor előresegítették, a sétafolyosó szűk terére, a háttérben levő, ablakokba szorult, lépcsőknél megrekedt nőket, gyerekeket.

ölelések, csókok következtek − sok esetben az utolsó ölelések, csókok!

− Isten veled, Rosemari! Vigyázzatok a csónakban!

156

− Vigyázzatok a gyerekekre!

− Isten veled, Henry! New Yorkban találkozunk!

− Vegyétek fel a mentőövet!

− John, a kislány babája a kabinban maradt! Vedd magadhoz!

Igen, ilyen kiáltás is elhangzott. Holott nemcsak X. Y. házaspár kislányának a babája maradt a kabinban, hanem sok száz, ezer bőrönd, táska, csomag, hajókoffer, mindenféle érték ládája és ládikája is. Mindenki éppen csak annyit vihetett magával, amit felvett. Kivéve a gyerekeket: számukra a mamák pokrócot, plédet, élelmet is magukhoz vehettek.

De minden más tiltva volt. A lehető legnagyobb utaslétszámmal terhelték a kuttereket. Ezért is nem volt szabad csomagokat az utasoknak magukhoz venni.

A búcsú minden esetben fájdalmas, kétségbeejtő, megdöbbentő volt. Maga a látvány félelmetes hatásával lenyűgözte, megriasztotta azokat, akik a hajón maradtak, de azokat is, akik már a csónakokban ültek.

Az imbolygó trágereken lengő csónakok, a vezényszavak, a rendelkezések, a fokozódó félhomály, a fénysorok kialvása, gyereksírás, búcsúkiáltások mind hozzájárultak ahhoz, hogy megdöbbentse még azokat is, akik − mint az evezősök − nem hagytak senkit a süllyedő hajón.

− Isten veletek! Vigyázzatok!

− Hé, csónakfedélzet! Kuttereket eresszétek! Eresszétek! A hajógépek némán álltak. A mélyből egyre nagyobb

erővel lehetett hallani a bugyborékoló víz betörését!

Egy tiszt kétségbeesetten jelentette Smith commodoré-nak:

− Egymás után roppannak, Sir, a válaszfalak!

De a commodore nem hallott semmit. A Commodore csak nézett, a csónakokra meredt üveges szemekkel, végsőkig elkeseredve. Ez lett a Kék Szalag elnyerésének vége! A D fedélzet pereme mellett állt, két leeresztésre váró kutter között. És tisztelgett. Sapkája ellenzőjéhez tartotta reszkető ujjait. Szeméből könnyek hulltak.

157

Akik a közelében álltak, hallották, hogy egyre mormogja:

− Bocsássatok meg, bocsássatok meg!

Ugyanakkor Murdock kapitány mindent elkövetett, hogy se nő, se gyerek ne maradjon a halálra ítélt hajón.

És küzdött azokkal, akik életüket akarták menteni.

Tudta, hogy vannak becsületes, kemény férfiak, akik nem is kísérlik meg, hogy helyet szorítsanak maguknak a csónakokban. Butt őrnagy, az amerikai elnök szárnysegéde, egész idő alatt a bárban ült, nyugodtan várta az elkövetkezőket.

− Ön az elnök szárnysegéde − mondták neki −, követelje, hogy csónakba szállhasson!

− Nem − mondta Butt −, katona vagyok, és tudom, mi a kötelességem!

Stead, a híres Nobel-díjas békeapostol, feleségét besegítette az egyik csónakba, utána búcsút intett a távozónak, és visszatért a nagy szalonba.

− Ülik, hogy nyugodtan bevárjuk a *Carpáthiát!* − hangoztatta.

Igen, voltak hősök is az utasok között. Nagyon sokan. A jó példa mindig hat, különösen a bátrak példája. De akadtak mások is, gazdagok, akik óriási összegeket ígértek, ha beülhetnek a csónakba.

− Senki! − üvöltötte Murdock. − Senki! Emberek, elő a fegyvert, és lőni, ha kell!

Murdock egyszerre csak rádöbbent valamire. Hol az a gyerek, akit megismert, és aki oly talpraesetten viselkedett?

Ahogy végigment a D fedélzet nyitott galériáján, gyorsan ellenőrzött mindent. Szeme vizsgálódva figyelte az evezősöket, az utasokat, a csónakok felszerelését; egyre nagyobb aggodalommal kutatott a fiú után.

Még csak a nevét sem tudta!.

Csak annyit, hogy hasonlít legkisebb fiához. Hol van? Hova lett? Arra emlékezett, hogy mondta neki: jöjjön az árbocőr értesítése után hozzá, fel a Hídra. De nem jött.

158

Ejnye, az árbocőr!

Lowe csónakjai már kúsztak lefelé a tartókon. Roppantak, recsegtek a kötelek.

De a hajó bal oldalán még csak most kezdték meg a kutterek elszabadítását a D fedélzettől. − Hórukk, vigyázz!… Hórukk, vigyázz!… Engedd!… Csáklyákkal igazíts!…

− Hé, Lightholler, hogy hívják az árbocőrt, aki észrevette a jéghegyet? − üvöltötte a zsivajban Murdock a másodkapitánynak, aki az első csónakban ült, és onnan intézkedett.

− Fleet! Fleet a neve! Amott van, Fleet!

A kutter orrában állt Fleet, a leeresztő csigasor kampóit őrizte, nehogy elakadjanak.

− Fleet, hé, ember, hol a gyerek?

Murdock egészen a korlátra hajolt. Tölcsért csinált a tenyeréből, mert a szócsövet már átadta az egyik kormányosnak.

Fleet teljes torokból kiáltotta:

− Jant kérdi, kapitány, aki velem volt az árbocon?

− Azt hát, hol van?! Fleet nem teketóriázott.

Egy ugrással a kutter peremére lépett, onnan az eresz-tőkötél segítségével a D korlátjára.

− Ugorj be helyettem, cimbora! − kiáltott egyik társára, aki boldogan foglalta el helyét a csónakban.

Tisztelgett.

− Kapitány, nem látta Jant?

− A túlsó oldalon nem láttam − mondta gyorsan Murdock. − És itt?

− Itt meg én nem láttam, uram! Azt hittem, hogy a túlsó csónaksornál lehet.

Fleet odakiáltott Lighthollernek:

− Maradok, uram, mert van egy kölyök, aki a szívemhez nőtt, és nincsen a csónakokban!

Lightholler bosszúsan intett. Mondott is valamit, de azt

159

már senki nem értette. A kutter tartókötelei és csigasora felsivítottak. Velük együtt a többi is.

A C fedélzetről, a nagy szalon ajtajából szétáradt a „távozók dala”, az ősi skót dal, amit a helyén maradt zenekar játszott rendületlenül, majd átvették azok, akik a hajón maradtak:

Auld lang syne…

A jeges éjszakában, süllyedő hajóról, a távozó csónakok után szállt a búcsúdal.

Smith parancsnok a korlátnak támaszkodott. Nézte, nézte a vízre érő csónakokat, a csónakok orrán és tatján világító lámpásokat, az imbolygó fénybogarakat. Rázta a zokogás. Az öreg ember teljesen összetört. Amikor Bruce Ismay a hajó irataival, értékeivel mint ügyvezető igazgató − akinek majd jelentést kell tenni a történtekről − csónakba készült szállni, előbb elbúcsúzott a commodorétól.

− Sajnálom, Sir, de vesztettünk − mondta Bruce Ismay, most már elég higgadtan, mivelhogy ő is a távozók között lehet. − Biztos vagyok benne, hogy a *Carpathia* idejében ideér. Sajnos, bíróság előtt kell felelnünk, ez már így szokás. Ön majd mint szakember áll a bíróság előtt, én csak mint tanácsadó. Isten vele, Smith uram!

A White Star nagy tekintélyű ügyvezető igazgatója még a búcsú pillanatában is azon törte a fejét, hogy kiút vár rá a felelősségrevonás alól.

A commodore rá se nézett arra az emberre, aki kiagyalója, kitervelője volt a szörnyű kalandnak.

Az egyik tiszt rákiáltott Bruce Ismayre:

− Kotródjon, uram! A bíróság tudja a kötelességét! De akik eddig meghaltak, azokat nem támasztja fel senki!

Emberek csoportjai hajoltak ki a korlátokon, amikor a csónakok eltávolodtak a hajótól.

Auld lang syne…

De elhalkult a dal, elhalkultak a búcsúkiáltások is.
Időnként a csónakok orrlámpásait megforgatták, üdvözlésül.
− Hahó, *Titanic*, hahó!
160
A hajóról olykor-olykor a levegőbe emelkedett egy-egy röppentyű, amire nem jött válasz a közeli *Californianról.*
Hétszáznál több embert vittek el a kutterek.
És közel ezerötszázan maradtak a hajón!
Lightholler és Lowe azt a parancsot kapták, hogy a tizenhat kutter és mentőcsónak maradjon együtt, és igyekezzenek a *Carpathia* közelébe érni minél előbb. Időnként röppentyűket lőjenek fel abból a maradék készletből, amit sikerült megmenteni a csónakok részére.
Amikor a bárkák elindultak, a Híd összesen hét röppentyűvel rendelkezett! A többi − sok száz piros, zöld, sárga, fehér rakéta − az egyik elárasztott raktárban pusztult el. És amikor a csónakok fénybogarai már alig látszottak, és a hangok is valószínűtlennek tűntek (Hahó, *Titanic,* hahó!), többen észrevették, hogy egy ember zuhan le a csónakfedélzetről. Zuhan a mélybe, a fedélzetsorok előtt − be a tengerbe.
Belevágódott és eltűnt, mint a súlyos kődarab!
Voltak, akik látták, hogy Thomas Anderson, a hajó tervezője felugrott a csónakfedélzet korlátjára, belekapaszkodott az egyik csónakdaruba, és kilendítette magát. Senki se tudta megakadályozni pusztulását, ami legfeljebb egy órával előzte meg büszkeségének, a *Titanicnak* tragédiáját.
Mielőtt Murdock elhagyta a D fedélzetet, parancsot adott Fleet jelzőmatróznak, aki joggal kiérdemelte a másodparancsnok elismerését:
− Mi történhetett a fiúval, nem tudom. Kutassa fel, Fleet! A Hídon leszek.
És már rohant is felfelé a lépcsőn, eltaszítva maga előtt mindenkit. *Az* elektromos gépek mérnöke közölte vele az imént, hogy áram, és így világítás vagy bármiféle áramszolgáltatás legfeljebb percekig lesz csak.
Utána sötétség borul a hajóra!
Fel a távírószobába! − vert Murdock kapitány szíve. − Világgá kiáltani a hajó nagy sikolyát!
Murdocknál jobban talán maga Thomas Anderson sem ismerte a hajó tervrajzát. Anélkül, hogy módja lett volna
161
megállapítani a hajó sérülését − amire sem idő, de még inkább lehetőség sem jutott −, a parancsnokhelyettes tisztában volt vele, ha megszűnik az áramszolgáltatás, akkor a vég − a süllyedés! − gyorsan bekövetkezik.
Az áram segítségével dolgoztak a pumpák, minden szivattyú, ami azt jelentette, hogy ahol addig nem tudott a víz teljes erővel betörni, de egyébként jelen lett volna, ott mostantól kezdve mindent eláraszt és továbbhalad!
Murdock tehát rohant fel a lépcsőn, valójában maga sem tudta, miért, hiszen hiába kérnek, könyörögnek segítség után, a jó szolgálat előbb úgysem érkezhet a tragédia helyére.
És mégis!
Ahogy a csónakfedélzetre ért, első tekintete a Hídnak és a kéményeknek szólt.
Még a lélegzete is elállt.
A Híd is ferde, a kémények is ferdék, az árbocok is ferdék!
Egy bizonyos dőlés után a *Titanic* vagy felborul, mint a kádban a gyerekek játék hajója, vagy megindulnak a belsejében a még eddig nyilvánvalóan el nem szabadult gépek, kazánok, terhek, leszakadó vasalkatrészek, de mindenekfelett a tüzelőrakomány, és akkor az eleven erő rombol, tör, zúz, és igyekszik egy helyre, a hajó súlyosan sérült orr-részébe tömörülni. Márpedig akkor fejtetőre áll a hajó!
Murdock valósággal betört a marconisták munkaszobájába.
Phillips és Bride − jól látszott rajtuk − a végsőkig kimerülten dolgozott a készüléke mellett. Arcuk elnyűtt, meggyötört volt. Magukra hagyatva élték itt perceiket a távírószobában.
Ekkor már elárasztották őket a hajók hívójeleikkel.
A Race-fok, Új-Fundland legnagyobb és legteljesebb jelzőállomása tízpercenként tette fel a kérdést, mi a helyzet a *Titanicon.*

Az *Olympic,* a *Carpathia,* a *Virginian,* az úton levő *Mauretania* állandóan működtette a vevőkészülékeit. Ugyanígy a többi, távolabbi vonalon haladó hajó is.

Mi van? Bírjátok tartani magatokat?

Thomas Cottam kétségbeesetten, elkeseredve működtette vevő− és adókészülékeit.

− Teljes gőzzel haladunk!… Rostron kapitány üzeni: tartsatok ki!… Fényszóróink működnek!… Vigyázunk a csónakokra!… A *Carpathia* orvosa kéri a *Titanic* orvosát, mentsen meg annyi kötszert, amennyit tud, mert kevés a kötszerünk!

Murdock gyorsan átfutotta a táviratokat. Legalább jutott idő, hogy kifújja magát. Hátát az ajtófalnak vetette, úgy pihent néhány pillanatot.

− £s a *Californian?* Bride legyintett:

− Semmi, Sir, semmi! Alusznak és állnak!

− Őrjítő − nyögte Phillips −, alig lehetnek ide húsz kilométerre! Csak azt nem tudjuk, merre. Még csónakot is lehetett volna kiküldeni.

− Gondoltam erre − szólt fáradtan Murdock. − De sem a helyet nem adták meg, sem a pontos távolságot. Így van, Bride?

Bride bólintott. Murdock előbbre lépett.

− Adják le… kérem, adják le az eddigi segélyjelek helyett… adják le a mi, végső kiáltásunkat…

Elakadt a hangja. Ebben a pillanatban megjelent előtte az otthon. A kora reggelben a konyhán foglalatoskodó feleség, aki feltétlenül arra gondol, *hogy−* ma fut be New Yorkba a *Titanic.* És látta két fiát, akik kivétel nélkül minden reggelen, különösen iskolába menetel idején, ásítozva, nyújtózkodva kínlódnak az ágy szélén.

− Phillips, Bride, figyeljenek! Adják le ezt a három betűt: S. O. S. ! Minden angol ismeri a régi angol imát: save our souls… mentsétek meg lelkeinket!

163

Elcsuklott a hangja. Szokása szerint lekapta sapkáját. Megtörülte a belső bőrszalagot.

− Adják le!

Bride ráhajolt a kopogtatóra.

− S. O. S. *Titanic!*

Keze idegesen rohant a billentyűkön.

S. O. S.

Save Our Souls!

Mentsétek meg lelkeinket!

Mentsétek meg!

Mentsétek…

S. O. S.

S. O. S. *Titanic!*

S. O. S. *Titanic!*

S. O. S. *Titanic!*

Titanic!

Titanic!

S. O. S.

Mentsétek meg lelkeinket!

Save Our Souls!

S. O. S. *Titanic!*

Az ajtó kinyílt.

Jan lesett be a küszöbön.

Murdock ránézett a gyerekre. Miért maradt ez a bolond gyerek a hajón? Istenem, miért?! Ha más lenne a helyzet, megérdemelné, hogy jól elverjék. De így?…

A kapitány karja kinyúlt. Erős ujjai átfogták a gyerek vállát. Magához húzta Jant, mint apa a fiát.

− Kisfiam − suttogta, és úgy érezte, hogy a maga fiait tartja a karjában.

− Nem akartam elhagyni a hajót − tekintett fel a parancsnokhelyettesre Jan. − Tengerész akarok lenni…

S. O. S. *Titanic!*

Ebben a pillanatban, abbamaradt a zúgás, brummogás, zakatolás, a billentyűk kopogása.
Kialudt a villany! Megszűnt minden elektromos kapcsolat!
164
Sötétség lett, csak az apró, olajjal működő kis biztonsági lámpás világított.
A közel ezerötszáz ember kiáltása − fedélzetről, kabinokból, helyiségekből − mint hatalmas sóhaj szállt tova a tengeren.
Save Our Souls!
Mentsétek meg lelkeinket!
S. O. S. *Titanic!*
165
9. CSEND AZ ÓCEÁNON
A csónakba szállást megelőző eseményeknél Jantól akkor váltunk el, amikor a Mike nevű matróz − több társával együtt − azon mesterkedett, hogy a megzavarodott, tétova, kétségbeesett utasok közül a nők és gyerekek egy csoportját a D fedélzetre terelje.
Jan fejében akkor egyvalami járt szünet nélkül: szabadulni a kemény kezű matróz markából!… Mert Mike is azok közé az emberek közé tartozott, aki, ha parancsot kap, azt tűzön-vízen keresztülviszi. Rábízták a rúgkapá-lódzó gyereket, hát nem engedte el.
− Ha sokat ráncigálsz, szájon váglak, fiam! − nyugtatta a matróz kedélyesen a fiút.
Pedig szabadulni kellett, mert Jan elsősorban Fleet barátjával akart találkozni, azután feljutni a Hídra, jelentkezni a parancsnokhelyettesnél, s végül benézni a távírószobába, a marconistákhoz.
Rövid három-négy nap után, íme, már három ilyen kitűnő barátja volt: Fleet jelzőmatróz, Bride távírász s Murdock kapitány!
Az a néhány perc, amit Mike matróz társaságában kényszerült eltölteni, igen gyorsan meggyőzte, hogy erőszakkal, panaszkodással, nyafogással ennél az embernél nem jut semmire. Mike vasmarka nem engedte el.
− Uram − kezdte Jan, amikor a csapat megállt, mert a szűk folyosón továbbjutni nem lehetett −, uram, nyugodtan elengedhet. Megyek magukkal, majd csak találkozom valahol a barátommal.
Mike lenézett a gyerekre.
166
− Látod, mégiscsak akad ott ész, amit a fejednek neveznek. Aki azt mondta, hogy asszonyok, srácok, mars a hajóról, jól mondta. Örüljetek neki, ha elmehettek. Igaz-e, asszonyság?
A megszólított, sálba bagyulált, két kisgyerekét magához szorító nő nem felelt, csak bólintott.
Mike tovább kedélyeskedett. Az az emberfajta volt, aki a legnagyobb bajok közepette sem zökken ki rendes mivoltából.
Kedélyeskedett Jannal, a körülötte állókkal, amíg tartott a kényszerű bezártság.
− Tudod, kisöcsém el se képzelhetsz annál nagyobb örömet, mint ami rád vár! Mentőcsónakba szállhatsz! A *Titanic* mentőcsónakjába! És méghozzá az Atlanti-óceánon! És méghozzá éjjel, és méghozzá a süllyedő *Titanicról!* Mert süllyed ám ez a bárka, fickó, nekikoccant egy jégdarabnak!
Így vihorászott Mike matróz, egy cseppet sem nyugtatva a körülötte állókat, de annál inkább önmagát.
Annyira elragadta a beszéd, a kedélyeskedem meg hát az, hogy mindenki bámulja vidám kedvét a szomorú hangulatban, hogy egy-két perc alatt elfeledkezett Janról.
Jan pedig igyekezett minél előbb elfeledkezni a locsi-fecsi Mike matrózról.
Hátrább, egyre hátrább húzódott a lábak, derekak, csomagok, pokrócok, nyöszörgő gyerekek között.
Azt sejtette, hogy előre, a D fedélzet folyosója felé nem mehet. A felsőbb fedélzetre vezető lépcsőgalériát sem tudja elérni, hiszen egyre többen torlódnak ott össze. Jan jó megfigyelését mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy viszonylag igen gyorsan tájékozódott a *Titanic* útvesztő rengetegében. Naponta többször is megtette azt, hogy fedélzetsorról fedélzetsorra ment, és igyekezett eltalálni − az irányjelző táblák és a fedélzetsorokat feltüntető betűk leolvasása nélkül −, hogy hol és merre jár.
Így lassacskán megismerte az „emeleteket”, a kabinsorokat, a különböző éttermek, szórakozóhelyiségek, bárok; ivók, könyvtár, kápolna, uszoda, konyhák, raktárak helyét.
167
Amikor hátrált, lassan kikerült Mike látóköréből, és jámbor képpel azon mesterkedett, hogy

kijusson a gyűrűből, ahol egyetlen gyerek nyomakodása, mászkálása mégsem volt feltűnő. Tudta, mit akar elérni.

Alig néhány kabinajtóval odébb kell lenni − vélte Jan -annak a kis oldallépcsőnek, ami a hajó könyvtárához és a postahivatalhoz vezet. Ez az utóbbi két kis helyiségből állt, itt dolgoztak a postások, éppen úgy, mint bárhol a szárazföldön. Pecsételték a leveleket, eladtak bélyeget, levélpapírt, borítékot, levelezőlapot, amiknek legtöbbje a *Titanicot* ábrázolta, amint befut a kikötőbe.

Jan ide igyekezett, mert azt is tudta, hogy innen, ugyancsak egy oldallépcső segítségével, feljuthat a külső sétafedélzetre, ahonnan már gyerekjáték elérni a csónakfedélzetet, s onnan a Hidat. Arról eleve letett, hogy kutasson Fleet után, hiszen biztos volt benne, − hogy a barátja nincsen a szállásán, elvégre, kötelessége őt is a Hídra szólítja.

Jan tehát amúgy indián módra, mint odahaza jól megtanulta, a lehető legkisebb feltűnéssel, összehúzódva, a „tedd magad apró verébbé” elv alapján csúszott, kúszott egyre hátrább, egyre távolabb azoktól, akiket a D fedélzetre irányítottak.

Ideje is volt ennek az ügyeskedésnek, mert a csoportok meglódultak, s Jannak minden erejére szüksége volt, nehogy a nem kívánt irányba sodorják a mellette elhaladók.

− Kölyök, hé − ordított rá egy tengerész −, errefelé van a helyed!

− Megyek, csak várom a mamámat, itt van a kabinban! − kiáltotta vissza Jan, amikor a tengerész már-már nyúlt feléje. − Megy a mamám is!

− Sietni, igyekezni, nincsen sok idő! − ordította egy hang.

Még nagyobb lett a zavar, az izgalom, mint előzőleg, És ez kedvezett Jannak.

Kabinajtótól kabinajtóig hátrált, és már úgy érezte, nem találja a keresett kis falépcsőt, vagy rosszul tájékozódott,

168

mert egyik jól ismert vörösbarna kabinajtó a másik után sorakozott.

Valaki egy táskát vágott a fejéhez, a következő pillanatban úgy oldalba lökték, hogy a lélegzete is elállt.

− Félre az útból, félre! − bömbölte egy tengerész a fülébe. − Mars innen, kölyök!

Jan hátravágta magát, hogy elkerülje a lökéseket, az ütéseket, s azt, hogy eltiporják.

− Vigyázzanak, lassabban!

− Emberek, gyerekek vannak itt!

− Hé, kíméletesebben!

− Az ördögbe az erőszakosokkal! Jan lehuppant.

Végső erőfeszítéssel tartotta fenn magát, szinte szemben azzal az eleven erővel, ami előre, egyre előbbre nyomakodott a szűk folyosón.

Minden irányból − az első és a magasabban fekvő fedélzetekről − erre szorították azokat, akiket a csónakokban akartak elhelyezni.

Amikor Jan lehuppant, fellélegzett.

Elérte a keskeny, csinos, mahagónira fényezett lépcsőt.

Ilyesfélét érezhetett Monte Cristo gróf, amikor If várából elszabadulva hajóra emelték, vagy Sándor Mátyás, amikor megszökött börtönéből. Végre!

A távolból − vagy csak képzelte? − Mike matróz éles, hajókürtre emlékeztető hangját hallotta:

− Hol az a gyerek! Hol van?!

Elmosolyodott. No, Mike matróz, most kereshetsz!

Felbotorkált a lépcsőn, azzal a szándékkal, hogy a fordulónál továbbmegy, fel a sétafedélzetre. Drukkolt keveset, hogy a melléklépcső felső ajtaját bezárhatták, de bízott a szerencséjében.

A fordulónál fénycsík világított a négyszögletes, piros szőnyegre.

Jan meglepődve látta, hogy a postahelyiségben dolgoznak. Éjszaka volt, lassan hajnal, és a posta nyitva van!

A sötétbarna egyenruhás postások, egy idősebb főtiszt

169

és egy fiatalabb tiszt, elmerülve munkálkodtak a hosszú asztalnál. Jan beköszönt:

− Jó estét!

Az idősebb postás felnézett, nevetette

− Az ugyan már elmúlt, de sötétnek sötét van. Mit akarsz?

− Semmit − dadogta Jan, és elszontyolodott: ekkor vette észre, hogy a lépcső végén, amit a

kiáradó fény jól megvilágított, a fedélzetre nyíló ajtó le van zárva. − Éppenséggel semmit. Azazhogy valamit.

Most már az agya gyorsan kapcsolt.

Belépett a helyiségbe, amit bélyeg, ragacs, bélyegzőpárna szaga töltött meg, mint a világ bármely részén a postahelyiségeket.

Az idős postás elé állt.

Az a szemüvege mellől felnézett.

− Talán segíteni jöttél? Elkelne. Látod, minden zsákban levél van, és a leveleknek el kell jutni a céljukhoz! Még akkor is, ha megállt a hajó. Nos?

Jan megint csak elmosolyodott. A barátságos postás jókedvre derítette.

− Nem azért jöttem, bácsi. Ismeri Murdock kapitányt? A postás megigazította szemüvegét

− Ismerem, adott már fel több levelet nálam.

− Ő a nagybátyám − nyelt nagyot, igen nagyot Jan. − Hívatott a Hídra. De nem tudok másként odajutni, csak errefelé.

És kimutatott az ajtón.

A fiatal tiszt is felnézett. Eddig elmerült a levelek szortírozásában.

− Tele vannak a folyosók, *mi?* − és a főnökére tekintett. − A mentőcsónakokba irányítják az− utasok, egy részét

− Igen, igen, így van − bólogatott Jan„ − Ezért nem tudok feljutni a Hídra.

− Persze − mosolygott az idős postás − szeretnéd, ha kinyitnánk az aj, tót?!

170

Jan biccentett.

− Igen.

− Megérted, hogy zárva van az ajtó! Éjszaka idején se könyvtár, se posta. De ha akarod, kivételesen felveszünk tőled levelet.

Jan nevetett.

− Már megírtam.

− Akkor ott van valamelyik zsákban. Majd a segítségünkre jövő *Carpathia* viszi el a zsákokat. Azért is csinálunk rendet. No, menj, a társam kinyitja az ajtót.

Jan meghajolt.

Az ajtónál a fiatal postás ráveregetett Jan vállára.

− Mondd meg a nagybátyádnak, hogy Dick Carters üdvözli.

− Ismeri?

− Meghiszem azt! Együtt szolgáltunk az *Olympicon.* Onnan jöttem át én is.

Kituszkolta az ajtón.

Jan tehát kijutott a hátsó sétafedélzetre, vagyis a B fedélzet végére.

Innen már gyerekjáték feljutni a csónakfedélzetre.

A folyosók áporodottsága után jólesett a friss, éles levegő. A kabinokat, a fedélzetsorok belső részét ellepte a füst, a korom, a gőz fojtó szaga. Akik ott tartózkodtak, észre sem vették már a levegőtlenséget. Áramkímélés miatt a szellőzőberendezéseket, a ventillátorokat is leállították.

Jan nagyot lélegzett. De továbbindulni mégsem mert. Ahogy kihajolt a szélvédő mögül, két emeletsorral lejjebb látta a D fedélzetsornál a csónakokat. Három csónakot tudott jól kivenni. Mindegyikben ültek már, és még mindig tuszkoltak be egy-egy asszonyt, gyereket. Felette lábak dübörögtek, kiabálás, vezényszavak hangzottak:

− Tartsd!… Lassan ereszd!… Vigyázz!… Fékezd a darucsigákat!

Jan úgy döntött, hogy vár. Nem indul el, inkább behúzódott a bal oldali, nyitott feljáró alá. Félt, hogy észreveszik és leviszik a D fedélzetre, hogy

171

berakják valamelyik csónakba! Miért ez a zenebona, csónakba tuszkolása embereknek, meg mindenféle kiabálás, rémüldözés, sírás-rívás, amikor útban van a segítő hajó, a *Carpathia?* Ezt Jan sehogyan sem értette. Megtapogatta az iránytűt, a helyén volt. Megigazította a bolcnis légpisztolyt, az is a helyén, az öves sportkabát alatt, a nadrágszíjnál volt. A napló meg a zsebben, illő helyen. Elhatározta, ha beírhatja a mai eseményeket, ezzel kezdi: „Életem legizgalmasabb napja, ilyen még egy nem lesz. ”

Árnyékok vetődtek a lejáróhoz. A lámpák és a csillagok fényében (a hold lejjebb szállt, és a

felhők takarták) több férfi közeledett.
Jannak még a lélegzete is elállt.
Tengerészek voltak, felfelé tartottak a csónakfedélzetre.
Kettő közülük a lépcsőnél megállt. Az egyik a vasmarkú Mike matróz volt.
− Soha, komám, soha ilyen népség! − nevetett Mike. − Nyivákolnak, riadoznak, bőgnek, rimánkodnak! Volt köztük egy kölyök, az meglógott előlem!
Valamit mondott a másik, mert Mike újból nevetett.
− Mindegy, na! Gyújts rá! Nem szabad, de hát most vízözön! A hajónak se lett volna szabad nekimenni a jéghegynek! Van ott fent elég pasas, leeresztik a ladikokat, Mi meg szívjuk el a pipát!
Csendben maradtak. Jan érezte a dohányfüst csípős, nehéz szagát.
Idegességében már reszketni kezdett. Fázott, vagy csak türelmetlen volt? Már arra gondolt, hogy kiugrik a lépcső alól, és felvágtat a csónakfedélzetre, ahol elkeveredhet a sok ember, kürtő, szellőztető, csónakfelszerelés között. De végül is dobbantak a lábak, és a két tengerész továbbment. Nehéz lépteik alatt dobogott a vaslépcső.
Jan előlopakodott. Felnézett, majd megint lefelé.
A csónakok már a vízen voltak.
Jan elérzékenyedett: ének hallatszott az éjszakában. A zenekar is játszott.
172
Auld long syne…
Ugyanakkor boldogan vert a szíve.
A hajón maradt. Minden kapitány a hajóján marad, és ez illik minden tengerészhez is! Murdock úr majd biztosan azt mondja: „Na, fiam, stramm legény vagy, méltó arra, hogy közénk kerülj!” Biztosan ezt fogja mondani, ábrándozott Jan, amikor a magasból elnézte a csónakokat, és hallgatta a búcsú dalát, ami oly szívhez szólóan hangzik még annak is, aki nem akarja, hogy fájjon a szíve a búcsútól…
Jan nem akarta.
Jan azt akarta, hogy bátor legyen, hogy elmondhassa majd odahaza: félt az ördög, de nem én! Mitől féltem volna? Attól a kis léktől, amit kapott a hajó? Vagy attól, hogy elterjedt a hír, süllyedünk?… Pedig nem azt mondta mindenki, hogy nem süllyedhetünk el? Még az öreg, nagy szakállú parancsnok is, aki letagadta a jéghegyeket Murdock úr, a helyettes előtt. Igaz, Murdock úr félt a jéghegyektől − vélte Jan a csónakokat nézegetve −, félt, mert különben nem tagadták volna előtte két hajó jégveszélyt jelző hírét!… De ha Murdock úr félt?… Itt Jan nem folytatta tovább elmélkedését.
Murdock úr! Valóban ideje lenne már megmutatnia magát, hogy komolyan vette a nagy ember hívását, és nem viselkedett méltatlanul. Főleg tengerészhez méltatlanul.
Még elnézte egy ideig a távolodó csónakokat, a lengő, libegő fénypontocskákat.
Most már megláthatja akár Mike is − gondolta.
Kibújt a lépcső alól. Egy kéz nehezedett a vállára.
− Hahó, Fiókcápa!
Fleet volt, a derék, kedves Fleet.
Jan megfogta a kérges, kemény kezeket.
− Végre, Fleet úr! Már, azt hittem, hogy elvesztettem! Fleet nevetett.
− Én is azt hittem! Hanem te jól megcsináltad! Ha nincsen Murdock kapitány, most ott… nézzed, amott ni, la-
173
dikáznék! Ő szólított ki az egyik bárkából, hogy keresselek meg!
− Nem akartam elmenni − dadogta Jan. − Inkább elbújtam…
− Elég baj, Fiókcápa! Így azután most együtt leshetjük mikor kap be nagybátyád, az igazi cápa!
Ezzel intett:
− Gyerünk a Hídra! Jelentkezni!
A csónakfedélzeten még nyüzsögtek az emberek. Tengerészek, férfiutasok, akik a csónakok vízre eresztésénél segédkeztek. Jan meglátta vasöklű ellenfelét. Mike matrózt, az pedig ugyanakkor Jant. Mike tátott szájjal bámult a gyerekre és a mellette haladó tengerészre.
− Ez itt a barátom! − kiáltott a csodálkozó tengerészre −, megyünk a Hídra, ahol várnak!
Mike egy szót sem szólt, csak a szemét meresztgette, mint aki kísértetet lát.
A Hídnál az őr a csónakfedélzet túlsó oldalára, az első kémény elé mutatott.

− A marconistáknál találjátok. De ügyeljetek, mert harap.

A szikratávíró-állomás deszkaajtaja nyitva volt.

Előbb Fleet, azután Jan nézett be az üvegen.

Bride is, Phillips is a ládán ült, kezük a kopogtatót mozgatta.

Murdock mögöttük állt, elmerülve, mint aki máshonnan nem várhat már segítséget, egyedül csak az akkori idők nagy találmányától, a Marconi-készüléktől.

S. O. S. *Titanic!*

Menteétek meg telkeinket!

Ennyi minden történt Jannal, amíg megvalósíthatta vágyát: jelentkezni Murdock kapitánynál, és amíg újból viszontláthatta másik barátját, Karold Bride távírászt?

Hogy a zordon, rideg embernek kikiáltott, előkelőskö-déshez nem szokott, valóban nyers Murdock mennyire nagy jellem volt, más se bizonyítja jobban, min»t az, hogy élete, szolgálata legsúlyosabb pillanatában, amikor tudottá vált;

174

hogy a hajó legsúlyosabb ütését kapta, képes volt egy gyerekkel törődni.

− Nagy baj, hogy a hajón maradtál, fiam − mondta a parancsnokhelyettes, amikor Jan őszintén bevallotta bűnét. − Itt nem maradhatsz! Édesanyád van, és az édesanyád vár! Kell, hogy az ő kívánsága megvalósuljon.

Gyufa lobbant. Phillips meggyújtott egy, majd még egy mécsest.

− Itt már tennivaló nincsen − nézett gyorsan körül a kapitány, és elővette zsebóráját. − Se hangunk, Se szavunk többé! Ezért hát írják be, kérem, a naplóba: adás és vétel megszűnt az áram megszűntével, éjfél után egy óra huszonkét perckor.

− Igenis − suttogta csüggedten Phillips. Murdock kapitány a gyerek vállára tette a kezét.

− Gyere velem a Hídra. − Majd a férfiakra nézett: -Maguk is!

Valósággal kiszaladt a helyiségből. A többiek követték.

175

A Hídon már ott tartózkodott Smith parancsnok, Bruce kapitány, többen a tisztek közül, közöttük Lund hadnagy is. Lightholler és Lowe hiányzott. Ők már a szabadulás felé eveztek.

Riasztó, félelmetes látványt nyújtott a Híd.

Néhány karbidlámpa lobogott a gyenge szélfúvásban, több olajlámpás pislákolt, és − honnan, honnan nem − a felépítmény bal oldali bejárója felett egy bányászlámpa lengett.

Nem emberek, hanem kísértetek mozogtak a Hiíd nyitott részén. Árnyékok, árnyak.

− Mit tegyünk?

Smith parancsnok hangja remegett. Az öreg ember láthatólag magához tért. Leszámolt mindennel. A megdöbbenést, a szégyent, a megalázást, a bukást felváltotta a teljes keserűség és a szomorúság. Tudta, hogy mindennek vége, Nemcsak az ő és a hajója életének, hanem mindazoknak is, akik itt maradtak. Erős akart lenni, nehezen ment. De azért ő is reménykedett. Ezt a reményt Murdockban vélte felfedezni.

Közel lépett ahhoz az emberhez, aki iránt órákkal ezelőtt még megvetést, lenézést érzett.

− A *Carpathia?* Van újabb hír róla?

− Jön − válaszolta Murdock. − De…

− Ön is így gondolja?

− Így!

− Tehát?

− Mást nem tehetünk, mint ellenőriztetjük a mentőmellények és a mentőövek kiadását. Kérem, Sír, adja ki a parancsot a tiszteknek: hirdessék ki, hogy mindenki jöjjön a B, a C, a D fedélzetekre. Minden lámpást hozzanak ide. A legénység igyekezzen segíteni a legjobb tudása szerint. És közöljék, hogy a *Carpathia* közel van már!

Meglepő, de így igaz: aránylag nagy nyugalom uralkodott a hajón. A bárban, az étteremben szólt a zenei A *Titanic* muzsikusai a helyükön maradtak. A sötétben, a félhomályban tengerészek, hajószemélyzet csomagokat cipelt

176

még elérhető raktárakból, és helyezett el biztonságosabb helyeken. Így kerültek a csónakfedélzetre a postazsákok százai, az utasok koffereinek tömegei is.

Voltak, akik ajtókból, padokból tutajokat szerkesztettek, abban a reményben, hogy ezek majd

fenntartják őket. De az okosabbja ettől is elállt. Hogyan eresztik le erről -az, óriásról ezeket a tákolmányokat? Ha pedig süllyed a hajó, mindent maga alá szív, elnyel, mint óriásország óriás tengerének óriás bálnája.

Mielőtt Murdock kapitány Jan sorsa felett döntött volna, belépett a Híd zárt részébe, a parancsnoki felépítménybe. Elemes zseblámpáját felgyújtotta, körülnézett. Halott volt a Híd. Minden műszer némán, mereven, értelmetlenül meredt a parancsnokhelyettesre. A két kronométer és a kettős kerekű kormányszerkezet küzdött még az életért. A kronométerek rendületlenül ketyegtek, a kormánykerekek lassan, komoran lendültek erre, amarra.

Murdock a műszerfalhoz lépett. Szokás szerint megnézte a légsúlymérőt, a biztonsági aneroidot, a külső hőmérőt, de főként a dőlésmérőt, ami a hajó kilengését vagy elhajlását jelzi. A tragédia bekövetkezte óta nem nézett erre az eszközre, szándékosan, mintegy elriasztva magától az újabb aggodalmat. Most megnézte, és azt látta, amit várt: a klino-méter 25 fokos elhajlást mutatott. Ez az elhajlási fok még nem tragikus, ha a műszer viharban mutatja, mert kiadósabb orkán, hullámjárás idején előfordul a 35-38 fokos elhajlás is. De ha áll a hajó, akkor már a 25 fok is ijesztőnek mondható. A fokjelző mutató remegése azt mutatta, hogy az elferdülés fokozódik.

Elérkezett tehát a *Titanic* ahhoz a ferdüléshez − állapította meg Murdock kapitány −, amikor még járni tehet a fedélzeteken, a folyosókon, de nem sokáig. Ugyanakkor megállapított még valamit: bámulatos, csodálatra méltó az utasok, a hajószemélyzet bátor viselkedése. A higgadtak, a józanok hatása alatt van az. egész hajó. A lehető legokosabb cselekedet volt eltávolítani a nőket, az időseket, a gyerekeket. A férfiak helytállnak magukért, és pontosan

177

tudják: nincsen más hátra, mint várni − élet vagy halál! Az élet, ha jön a *Carpathia*, és, a halál, ha késik. „Ha az utóbbi következik be, akkor a *Titanic* hőseire büszke lehet az emberiség!” − suttogta Murdock, ahogy kinézett a középablakon az előfedélzetre. Egy zsoltár dallamai szálltak fel a Hídra a zeneteremből.

A csónakfedélzet és a fedélzetsorok őrei nyugodtan szívhatták a pipát, a cigarettát − most már szabad volt ez is −, nem került sor sem verekedésre, öldöklésre, fejvesztett pánikra. Majd amikor Murdock elővette a feljegyzési blokkot, hallani lehetett alulról a kiáltásokat:

− Fel, fel a D-re, C-re, a B-re! Fel, fel!

− Mentőöveket, mentőmellényeket felvenni!

− Felvenni! Felvenni!

Murdock a felhajtható, vasúti kocsikban használt és onnan ismert asztallapra tette a vaskos blokk-könyvet. Gyorsan, remegő kézzel, a kézilámpa gyatra fényében írta a következőt:

Rostron kapitánynak

a *Carpathián*

Kapitány, tudatom: amennyiben későn érkezik, a *Titanic* utasai felkészültek a búcsúra! Pániknak, embertelenségnek nyoma sincs. Várjuk a mentőhajót vagy a véget. Mindenki szeretteire és a hazájára gondol. Tragédiánk legyen biztató példa arra, hogy az utasszállítókon annyi mentőcsónakot helyezzenek el, amennyi alkalmas az utasok és a legénység elszállítására.

Isten legyen velünk, kapitány!

A *Titanic* fedélzetén, 1912. április 15-én, éjfél után 1 óra 30 perckor, az Északi szélesség 45. fok *46.* percén, Nyugati hosszúság 50. fok 14. percén.

Murdock kapitány, másodparancsnok

178

A papírlapot összehajtotta, s boríték helyett (hol is található volna hamarjában?) − az egyik kormányos esőköpe-nyének csuklyájába tekerte.

Kilépett a helyiségből.

Alig telt el néhány perc, Smith Commodore a gyerekkel beszélgetett. Talán Jan volt az első gyerek, akit az öregember az egész út alatt most megszólított.

− Egyedül utaztál?! − hüledezett a commodore.

− Egyedül! Talán a kapitány bácsi nem így tett volna az én koromban?

Smith arcán mosoly jelent meg.

− Megtettem! Bombayből küldtek a szüleim Angliába. Így lettem tengerész. És így jutottam el ide…

Murdock kapitány megjelenésével a beszélgetés abbamaradt.

− Engedelmével, Sir − szólt fojtott hangon a másodparancsnok a parancsnokhoz −, kiadnék egy rendelkezést.

Felemelte a fiú állát.

− Tengerésznek vallod magadat?

− Igenis!

− Tudod, hogy a tengerész engedelmességgel tartozik parancsnokainak ?

− Tudom!

− Tehát szó nélkül engedelmeskedel? Jan eltökélten mondta:

− Igenis!

Akár az eskü, úgy hangzott a fiú kijelentése. Éjszaka volt, süllyedő hajón, pislákoló lámpácskák halvány fényében, megnőtt árnyékok közepette, a Híd oldallejárójánál, ahol fenyegetően, komoran magasodtak a kémények, mint a kialudt vulkánok.

− Igenis! − ismételte Jan.

A parancsnokhelyettes első tiszt most odaintette Lund hadnagyot

− Lund, a gumitutajok még itt vannak. Egyet, a legkisebbiket azonnal vízre teszik! A többi három itt marad, végső esetre. A tatfedélzet kémdaruján leeresztik a tulajt,

179

utána ön, továbbá Fleet matróz, még egy matróz és maga,

Bride, elindul a tutajjal. Tud evezni, Bride? A meglepődött, meghökkent távírász dadogott: − Igen… természetesen… igen, uram… Lund kihúzta magát.

− Sir, engedje meg, hogy itt maradjak. A commodore mellett a helyem, Sir, és…

Murdock valósággal rákiáltott:

− Egy szót se! Ön a legfiatalabb köztünk, valósággal gyerek! Megy! Önök is mennek! Nincs idő a vitatkozásra! Remélem, Sir, helybenhagyja intézkedésemet! Egy gyerek itt maradt köztünk, de tovább nem maradhat!

Smith Commodore elismerően bólogatott.

− Mindent helyeslek, kapitány!

− Siessenek! Murdock Lundhoz hajolt.

− Igyekezzen minél előbb eltávolodni a hajótól! Isten önnel! − Hangosan folytatta: − Az irány: dél-délkelet.

Jan közbeszólt:

− Van nálam iránytű!

Murdock újból − ezúttal utoljára − magához húzta a fiút.

− Derék dolog, Lund hadnagy használni fogja. Most pedig add ide a kezedet, szorítsuk meg egymásét.

Jan megszorította. Úgy érezte, hogy hősi cselekedet részese, s ebben nem is tévedett. Meglepődve tapasztalta, hogy sírás fojtogatja a torkát, amit nagyon, de nagyon szégyellt. Hang se jött ki a torkán, amikor köszönnie kellett volna.

Ködfátyolon át látta, hogy Murdock kezet fog Bride táv-írással, Fleet tengerésszel s még egy emberrel. Aztán elővesz valamit, amit átad Lund hadnagynak. Lund tiszteleg, és megfogja Jan kezét.

− Gyerünk! Murdock kiabál:

− Clive csönakmester, azonnal tegyék vízre a kisebbik gumitutajt! Pokrócokat, innivalót is tegyenek bele!

180

Lebotorkál a vaslépcsőn, odalent megáll és visszanéz. Szeretné még meglátni a bálnavadász-kapitányt, de ahogy feltekint, a ködösség tovább tart. Ó, nyögi magában, de fogja szégyellni majd Bostonban, ha ide ér kalandjainak elbeszélésénél! Nem tudott visszanézni, mint az illik az igaz, egymástól örökre elvált tengerészektől!

Helyette − maga sem érti, miként − artikulálatlan, kétségbeesett kiáltás tör ki belőle:

− Kapitány úr, drága kapitány úr! Jan megtántorodott.

Fleet erős, Mike vaskemény ökleihez méltó keze kapta el. Megszédült.

− Emelje fel! Bírja vinni? Lund segítette Fleet vállára.

− De mennyire!

− Gyerünk!

− Kimerült a kölyök − lihegte szaladás közben Fleet. -Csuda rendes kis fickó! Hiába, aludni

kellene az ilyen gyereknek.

Lund, Bride, Fleet, több matróz, Clive csónakmester társaságában átrohant a csónakfedélzeten, onnan le még két fedélzetsoron a tatfedélzetre.

Nem ment könnyen.

Ugyanakkor jöttek felfelé azok, akiket a parancs a felső fedélzetsorokra szólított.

− Félre, félre az útból!

− Megőrültetek, mit akartok? -” Hová szaladnak?

− Félre, félre!

− Ne lökdösődjetek, nincs értelme!

− Nem látjátok, gyereket visznek!

− Pokolba a gyerekkel! Mit keres itten?

− Fogd be a szádat!

− Te fogd be!

− Hé, őrség, lökjétek félre ezeket a fickókat!

− Emberek, térjetek magatokhoz! Gyereket visznek! − Nyugalom, hé, nyugalom! Van itt baj úgyis elég!

181

A derék Fleet csetlett-botlott, de vitte Jant elszántan, nekikeseredve, mint aki tudja: elérkezett az idő, amikor már nincsen tovább.

Mellette Bride rohant, időnként segítve, húzva, vonszolva, felfelé rohanókat félretaszítva érthető zavarodottsággal, maga sem gondolva át, mi is történt. Annyira meglepődött Murdock kapitány rendelkezésén, hogy képtelen volt felfogni a. valóságot. Még csak kezet sem fogott Phillips fő-távírásszal, a főnökével! Miért, miként esett rá a választás, hogy a gumitutajon elhagyja a hajót? Murdock kapitány egyszerre csak rámutatott: maga is megy… és Bride ezt tudomásul vette. Bride csak lassan kezdett eszmélni arra, hogy elszabadulását a hajóról Jannak köszönheti.

A tatfedélzeten már Clive, a csónakmester vette át a vezénylést.

Jant − pokrócokba bagyulálva − letették az egyik szellőzőlada fedelére.

Előkerült egy darab sajt, egy darab kenyér, egy kulacs víz.

− Egyél, Fiókcápa, tömd magadat − buzdította Fleet −, az a bajod, hogy éhes is vagy, álmos is. De ha eszel, akkor elmúlik az álmosságod. Majd a tutajon ehetsz!

− Szégyellem magamat − nyögte Jan.

− Sohase szégyelld − szólt közbe Harold Bride, aki átvette Fleet helyét. − Áldd inkább jó sorsodat, hogy így mehetünk a *Carpathia* elé.

Elhallgattak. Jan felkönyökölt, kimeredt szemmel figyelt.

Sötét volt még, talán még sötétebb, mint egy órával ezelőtt. De látni mégis lehetett. A szem igen gyorsan idomul a megváltozott helyzethez. Jan most tapasztalta, mennyire igaza van az apjának, aki szenvedélyes vadász, és gyakran hangoztatta: sötétben is jól látni, csak lusták vagyunk hozzá és kényelmesek. Nos, alig néhány lámpás s libegve égőkarbidlámpa világánál is elnézhette az emberek gyors munkáját, a legszokatlanabb munkát, amiben még a tengerészek is ritkán részesülnek.

182

Itt, a tatfedélzeten, az egyik rakodónyílás tetején voltak elhelyezve az úgynevezett gumitutajok, amit a hajó biztonsági szolgálata gondozott*. Három nagyobb, egy kisebb tutaj várt arra, hogy elővegyék, ha éppen szükséges. A kis tutaj vízretételét Murdock kapitány elrendelte, amit gyorsan, ügyesen intézték Clive csónakmester emberei. A többi három, mint felfújt elefántok, a végső esetben kerülnek majd elmozdításra: sebesülteknek s még azoknak az időseknek a mentésére, akik nem fértek a csónakokba, vagy nem akarták elhagyni a hajót, bízva a *Carpathia* jöttében.

− Emeljétek! − rendelkezett Clive mester. − Ide, ide, legények! Karikákat, kampókat igazítsd!

− Igazítsd ám, de elakadt, az angyalát! Nemcsak maga nem lát, de én se látok!

− Fogd a szád, Joe, mert odarúgok!

− No hiszen! Más se kell még, bootsman! Ilyenkor már vissza lehet rúgni!

− Nono, Joe, nono!

− Hát csak úgy mondtam, bootsman!

− Azért, Joe, mert különben…

Lund hadnagy nem szólt közbe. Lund magába mélyedten állt a darukarnál, nekitámaszkodva a tartórúdnak. Legalább annyira szégyellte magát, mint az előbb Jan a szédülését, a tehetetlenségét.

Amikor a csónakban volt, valóban menekülni akart a Títanicról. Utána, hogy lelepleződött a gyávasága, megdöbbentette az aljas tett. Ennyit ér Harry Lund, a londoni úri társaság kedvence, a dédelgetett tengerészficsúr? Még az apró Bruce kapitány is úgy nézett rá, mint a szörnyszülöttre. Egyedül a jó öreg Smith bizalma nem rendült meg benne. És hogy megkapta a távozás parancsát, Lund tudta, érezte: az öreg ember miatt kapta. A „bálnavadász” szíve nem rajta esett meg, nem neki, Harry Lund hadnagy úrnak akart kedvezni, hanem az összehullt, halálra ítélt parancsnoknak. Ő volt a kedvenc, a „Lund fiam”, aki nélkül lépni sem tudott. Murdock annak az embernek szerzett. így örömöt, aki -. *még* abban az esetben sem hagyhatja el a hajót ha idejében megérkezik, a *Carpathia!* Min-

%

denki, az utolsó ember is elhagyja majd a *Titanicot,* de Smith commodore nem. Ő a hídon marad, és várja a hajó végső tusáját… Valósággal felriadt.

− Mr. Lund!

− Tessék?… Tessék, csónakmester!

− A tutaj vízen, uram! Fleet matróz tartja. Kérem, uram…

A bootsman Lund szemébe nézett. A felemelt lámpa világánál Lund úgy érezte, hogy ez az ember is tud mindent. Talán éppen látta, amikor a parancsnokhelyettes kiparancsolta a kutterből.

− Nem szeretném, ha azt hinné, hogy szököm.

− Mr. Murdock parancsolta, uram! Ott voltam.

− Köszönöm.

− Szolgálatára, uram! Jó utat!

− Köszönöm.

Lund lenézett a mélybe. Fénypontocskát látott odalent libegni.

− Előbb vigyék a gyereket! − rendelkezett. − Ki vállalkozik rá?

Bride lépett melléje.

− Majd én. Jan, gyere ide!

Harold Bride fellépett a hullámvédre. Ügyes tornász volt, jó futballista, jó nyújtós, elég jó kötélmászó is.

− Gyere utánam, Jan! Tudod, csakúgy, mintha a Black-burn Rowersben gólt lőnél! Látsz valamit?

− Nem sokat − nyögte Jan.

− Hát csak gyere, és amikor érzed a nyakamat, ülj bele, mintha lovagolnál. Azután csak ereszkedj utánam. De a kötelet ne engedd el!

− Igenis, Bride úr!

Lentről felhallatszott egy öblös hang:

− Ne félj, Fiókcápa! Itt vagyok, várlak!

Jan valóban félt. A mélység, az ismeretlen, a hajó különböző részeiből elhallatszó kiáltások, a fellobbanó fények, a tenger zúgása s annak a lassú, de egyre gyorsabb feleszmé-

lésnek a tudata, hogy valami irtózatos történésnek a részese ő… mind, mind alkalmas volt arra, hogy megijedjen.

De sokszor is olvasott kedvenc könyveiben ilyesféle jelenetet, szökést, menekülést vagy hasonlót, amikor a hős kabinablakból, fedélzetről, hajóorrból horgonyláncon, hajótatról kormánysodronyon leereszkedik a mentőcsónakba, vagy ugyanígy, mint ő, tutajra. Mennyire egyszerűen ment ott minden… ebben az esetben annál kevésbé!

Az érdes, kemény, szálkás darukötél tépte, marta a tenyerét. Mert hiába kiáltott rá a jó Bride, hogy ne fogja görcsösen, kétségbeesetten a kötelet, csak könnyedén, lazán, s a súlyt az ő, Bride nyakára helyezze. Hiába! Jan megbűvölten kapaszkodott, szédült, rettegett. És sehogyan sem akart véget érni ez a kapaszkodás.

De mégis véget ért.

Fleet hangja egészen közelről hallatszott:

− Vigyázni, tiszt úr, várni, várni, ne lépjen. − Majd: -Most! Gyorsan! Alatta vagyunk!

Az Atlanti-óceán azért csak óceán, még akkor is, ha szélcsend van. Ami a hajó magasáról tükörsimának tűnik, az a víz színén mégsem mondható annak. Fleet minden erejére, ügyességére

szükség volt, hogy a sötétben, a hajó elferdült tatoldala alatt megtartsa a tutajt, lazítani, feszíteni tudja a leeresztő köteleket, ahogy és amennyire a helyzet kívánta.

− Na, Fiókcápa, most már bekaptalak!

A tengerész egészséges derűje, soha nem csüggedő bizalma Janban megnyugvást keltett. Behunyta a szemét, amikor érezte, hogy fogják, és amikor Fleet hangja a füle mellett dudált:

− Jöhet a következő!

Jan megnyugodva nagyot sóhajtott. Igen erős hűvösséget érzett és a tenger sós, keserű, halszagú, nehéz, jódos illatát. Felnézett.

Egy lámpa világított mellette, pokrócokat, evezőket látott, zsákfélét, léces fenékdeszkát maga alatt, és igen, közel,

185

talán karnyújtásnyira csillogó, olajos vizet. És odébb otromba feketeséget, a hajó oldalát. Majd lábakat, Lund és egy tengerész lábát

Fentről szócsövön kiáltottak:

− Engedd ki a kampót! Igyekezz elszakadni a hajótól! Lund, Bride, Fleet és új társuk, aki nem volt más, mint

a vasöklű Mike, akit Clive küldött utánuk, evezőt ragadott.

− Lökd el!

− Hé, lökd el!

− Vigyázz, beszív a hajó!

− Szentségit, vigyázz!

Jan hirtelen émelyegni kezdett. Ez lenne a tengeribetegség? A tutaj erre-amarra lendült, mintha megveszekedett volna.

− Húzd meg az evezőt! Teljes erővel! Húzd meg! Hideg, jeges víz csapott az arcába.

Valaki pokrócot dobott rá. És Jan úgy összehúzódott alatta, mint a sün a vackában. Erezte, hogy rángatódzik alatta a léces fenékdeszka, s vonaglik az egész felpuffasztott gumitákolmány, amit tutajnak hívnak.

Ujjai görcsösen szorították az iránytűt, amit át akart adni a hadnagynak, de nem volt ereje hozzá.

− Emberek, egyszerre!

− Eeeeggggy! Keeettttő! Eeeeggggy, keeettttő!

Egyre egyenletesebben csapódtak az evezők, egyre egyenletesebben haladt a tutaj.

Talán negyedóra is eltelt, amikor Jan kinézett a pokróc alól.

A lámpás ott világított előtte, a lábánál. Most már jól látott.

A középen feküdt, jobbról és balról ketten-ketten eveztek. Jobbról Lund és Fleet, balról Mike és Harold Bride küzdött a vízzel és a tutaj otrombaságával.

Jan hátrafordult.

Mögöttük ott volt a hajó, hatalmas hegy vagy sziget a tenger közepén.

186

A víz színéről még nagyobbnak tűnt a halálra ítélt óriás, a világ legnagyobb hajója. Szörnyűségesen nagynak. Az éjszaka feketeségét lassan felváltotta a közelgő hajnal szürkesége, ködös, formát eltorzító derengése. Jan később is úgy emlékezett erre a látványra, mintha hatalmas hegy emelkedett volna ki a tengerből, a hegyen lámpások világítottak vagy imbolyogtak, s a hegy tetejéről különös várkastély (kémények, árbocok) nézett szembe az óceánnal.

− Kinél van óra? − kérdezte nyögve, lihegve Lund hadnagy. − Elfelejtettem magamhoz venni.

− Nálam van − szólt át Bride Jan feje fölött. − Megnézzem?

− Ráérünk, most csak távolodjunk. Jan közbeszólt:

− Itt az iránytű! Tessék!

− Jót van, add ide! Siessünk!

− Jön az a hajó? − kérdezte Mike, aki mutatta a közömböst, de annál inkább csodálkozott, hogy összetalálkozott megint a gyerekkel.

− Jön hát − így Fleet −, de mi eléje megyünk üdvözölni. Mike nevetett. Lund és Bride elmosolyodott. Végre!

− Siessünk − csapott Lund még erősebben a vízbe. − Ezt a parancsot kaptam! Most nézze meg az órát!

Bride előcibálta a zsebóráját. A fény felé tartotta.
− Kettő múlt tíz perccel.
− Köszönöm. Húzzuk. Hátratekintett.
És felkiáltott:
− Úristen! Nézzék! Megállt a kezükben az evező. Jan nyöszörögni kezdett.
Mike szájából kiesett a pipa, ami ugyan már nem égett, de mégis pipa volt. Fleet keresztet vetett, először az életében.
A tengeri hajnal fényei, most bukkantak fel. Opálos derengés támadt nagy hirtelen. Ami közel volt − sötétebbnek tűnt, mint ami távolabb látszott.
187
Lehettek talán egy kilométerre a hajótól, a húszperces evezés kínlódása után.
A *Titanic* oldalt fordult!
Majd megbillent az eleje, és akár a süllyedő játék hajó a kádban, az eleje merülni kezdett.
Az előárboc − a kosárral, ahol nemrégen még Jan tanyázott − imbolyogni kezdett, elfordult, majd messzire hallható ágyúdurranással eltörött!
− Az árboc! − üvöltötte Fleet.
Kidöntött erdei szálfaként előrebukott az árboc, és sustorogva a tengerbe vágódott.
Emberek százainak kiáltását, visítását, üvöltését hallhatták a tutaj utasai!
Kivétel nélkül mindnyájan tudták, hogy elérkezett a vég!
. Jan kidülledt szemekkel, lélegzetét visszatartva meredt a borzalmas látványra.
− Evezni, evezni, a teremtésit! − hörögte, nyögte, sírta, bömbölte a hadnagy. − Evezni, a vakapátokat! Beszívnak a hullámok! Evezni!
Négy nekivadult, a látottaktól megőrült ember csapott a vízbe a létező legügyetlenebb evezőkkel.
Hideg volt, a tutaj elejéről átvágódó és az evezőkről lepergő víz átnedvesítette őket, de mégis: az arcukról, homlokukról patakokban ömlött a veríték, az izzadság.
− Süllyednek!
− Végük!
− Nincsen tovább!
− Sehol a *Carpathia!*
Mint az eszelősök, összevissza kiabáltak. Jan minden ízében remegett. Rázta a kétségbeesés láza, a rettegés, a félelem.
− Mentsük meg őket! Mentsük meg! Bride bácsi, Fleet bácsi, mentsük meg!
− Evezzetek! − hörögte Lund, ki talán életében először érzett felelősséget, kötelességet a társai iránt. − Evezzetek!
188
Közben hátrakapkodták a fejüket, mert nem is tehettek másként.
Az óriás hajó fara lassan, kísérteties lassúsággal, az eltelő percek lomhaságával emelkedni kezdett.
Az orra mind mélyebbre bukott.
A talány még itt is talány maradt: amilyen lassan végzett a halálos seb a hajóval, a létező legnagyobb lék, amit valaha hajó kapott, annyira nehezen adta meg magát a *Titanic* a halálsóhaj öt percében.
Mert ennyi ideig tartott az óriás hattyúdala.
Öt percig!
Bride, Lund, Fleet, Mike és Jan a tanú erre.
Az előárboc kidőlését követte előbb az egyik, majd a másik kémény kibillenése, lezuhanása. A középső kettő a helyén maradt.
Egyik borzalmas robaj a másikat követte.
Vulkánok feltörése idéz elő olyan morajt, mint ami akkor hangzott, legalább két percen keresztül, amikor leszakadtak a gépek, motorok, kazánok.
Dübörgés, robaj, csattogás, ágyúlövésnél erősebb durranások hallatszottak!
− Leszakadtak a gépek! − kiáltotta Lund, és érezte, hogy falfehér lett.
Mit élnek át azok, ha ugyan még élnek és állni, ülni vagy feküdni tudnak, akik életben vannak?!
A Commodore! − villant át Lund agyán. − És Murdock kapitány, aki végre is jót tett vele!

Phillips! − idézte Bride, főnöke derűs arcát.
Banks, aki valahol elkeveredett a fedélzeteken, és az őrség átadása óta nem látta Fleet.
A gyémántkereskedők! − gondolt Jan a kabintársaira, maga se tudta, miért éppen rájuk.
De a következő pillanatban összeszorult a gyerekszív.
A bálnavadász!
− Kapitány úr! − kiáltotta a gyerek, és felugrott. − Kapitány úr!
Ha Bride nem kapja el, beleveti magát a tengerbe.
189
− Hagyjanak, hagyjanak! Kapitány úr!
Bride magához húzta. Átölelte. Nyugtatta. Ugyanígy tett a jelzőmatróz is.
− No, no, Fiókcápa − hörögte elfojtott, rekedt, gyanúsan tompa hangon Fleet. − No, no! − De ennél többet nem tudott mondani.
Talán Mike volt az egyetlen, aki az első rémület után úgy fogta fel a hajó végső haláltusáját, mint amin változtatni úgysem lehet. Nem lehet, és milyen szerencse, hogy ő, Bobby Mike, belfasti tegerész, Clive úr jóvoltából megmenekül! Az ám, Clive úr − mosolyodott el Mike −, de sokszor is leszidta: „Te pipás disznó, már megint lopod a napot, te belfasti nagyszájú!” És lám, most majd őt áldhatja egész életében!
− Tovább, gyerünk tovább! − lihegte megint Lund. És beletúrtak a Vízbe.
− Gyerünk, gyerünk!
Hol az egyik, hol a másik kapta hátra a fejét.
De nem sokkal jutottak már tovább.
Hirtelen lángcsóva vágott fel a hajóból. Pontosan a negyedik kémény helyén. Feltört az égre. Korom és füst követte.
A láng messzire világított.
Lund, aki felállt az imbolygó alkotmányon, a távolban mintha csónakot látott volna.
És kisebb-nagyobb jéghegyeket körülöttük!
Jég, jég, jég, a gyilkos jég!
Ezért késik a *Carpathia!*
Bride éppen azt mondta:
− Mr. Lund, pontosan két óra húsz perc az időt Lund a hajó felé mutatott. Mindnyájan arra néztek.
Az óriás lassan felágaskodott… és így maradt néhány másodpercig.
Tatja magasan a levegőbe emelkedett, jól lehetett látni a hatalmas kormánylapátot, pedig még éjszaka volt. De a lángok még egyre törtek kifelé a kéményen.
190
Ekkor roppant ketté a hátsó árboc. Mint az ostor vágott végig a csónakfedélzeten! A két kémény is kidőlt. A lángok helyett most a tátongó űrből szikrák tömege szállt felfelé. Ugyan mi éghetett ily rettenetesen ott, ahol órák óta csak víz volt?!
− A szénraktár, öngyulladás − mondta inkább magának Lund, elhűlve a látottaktól.
− Úristen legyen nekik irgalmas! − nyögte Mike, és kiesett a szájából a pipa.
Úgy vélték, hogy hangokat hallanak, halálkiáltását embereknek a halálhajóról!
És ekkor a *Titanic* megindult lefelé.
Bugyborékolva, fortyogva, morogva, dübörögve, de olyan lassan, olyan nyugodtan, olyan szabályosan belesimulva minden időkre elemébe, hogy a tutaj utasai azt hitték, rosszul látnak. Fantasztikus nagyságú szökőkút jelezte, hogy a hajótat is eltűnt az óceánban.
A *Titanic* elsüllyedt!
Ott, ahol eltűnt, nagyot pöffent az óceán.
A tutaj hirtelen rohanni kezdett.
− Kapaszkodni!
Fleet és Bride elkapta Jant, egyben másik kezükkel a fenékdeszkák között kifeszített kapaszkodó hurkokat is.
A szívóűr megmutatta hatását és azt, mennyire jogos volt Murdock kapitány parancsa: minél távolabb a hajótól!
Murdock kapitány sokat, nagyon sokat tudott.
− Kapaszkodni!

Előbb a mélybe lendült a tutaj, majd felfelé törtetett, mintha motorbárka húzta volna, csak sokkal gyorsabban. Átcsaptak a hullámok, s kiadós erőre volt szükség, hogy ne sodorja le a három tengerészt és a gyereket.

− Fogjátok a gyereket! Fogjátok!

Jan is kapaszkodott. Vadul markolt egy kart, *még* kiáltani sem mert.

Azután, ahogy előrerohant a tutaj, úgy vágtatott visszafelé.

191

Végül lebegve megállt.

Eltűnt mind a négy evező és a lámpás is.

De ők rajta maradtak. Vizesen, átázva, fagyoskodva a dermesztő hidegben.

A közelükben egy jéghegy fehérlett. Jóval távolabb − a messzeségben − mintha tárgyak úsztak volna feketén, komoran.

− Élünk − nyögte Lund hadnagy, és sírni kezdett. Csend volt az óceánon.

A *Carpathia* talált rájuk a helyszínre érkezés perceiben, hajnali négy órakor, amikor még félhomály uralkodott. Ekkor már felhők borították az eget. A Cunard-hajó fényszórói szünet nélkül pásztázták az óceánt, s sikerült még egy tutajt találni hét utassal, akik elmondták, hogy tizenöten voltak a tutajon, de a felkapaszkodók felborították, s így maradtak meg heten, csonttá fagyva, akárcsak Lund hadnagyok. A két tutaj megmentettjeit a *Carpathia* magyar orvosa, Lengyel Árpád vette gondozásba. Kórházhajó lett a Cunard-gőzösből. A megmentett kutterek és mentőcsónakok átfagyott, idegileg− kimerült utasai százával feküdtek a kabinokban, a kabinfolyosókon, pokrócokba, vitorlazsákokba, szőnyegekbe bagyulálva.

A hajó lassan, egyre szűkülő ívben körözött a tragédia színhelyén. Thomas Cottam, a marconista szünet nélkül működtette készülékét:

− Halló, Cap Race!… Halló, Cap Race… Itt a *Carpathia!* Itt a *Carpathia!*… Kérem adja tovább, adja tovább: most vettem a *Californian* Leyland Line-hajó szikratávíróját. A hajó tudatja: egész éjjel állt, jelzőállomását nem működtette!… A távolból rakétafényeket észlelt, tűzijátéknak vélte!… Halló, Cap Race!… Halló!… Kérem, jegyezzék: kiegészítem a megmentettek jegyzékét: Harry Lund hadnagy, aki magával hozta a *Titanic* búcsúüdvözletét… Harold Bride távírász… John Fleet jelzőmatróz… Bobby Mike fedélzetmatróz… Jan Kovalce tizenegy éves, lakóhelye Boston… A második tutaj megmentettjeinek névsorát

192

rövidesen közlöm,.. Halló, Cap Race!… Halló, Cap Race!… Kérem, tartsa a kapcsolatot!… Halló!… Itt a *Carpathia!*…

Dudálva, szirénázva, gőzsípját gyakran megszólaltatva úszott a *Titanic* kétezerötszáz méter mély sírja felett az óceán Kék Szalagját változatlanul magáénak valló Cunard társaság gőzöse.

TARTALOM

1. ÍGY KEZDŐDÖTT …………………… 7
2. A HAJÓ ……………………………… 18
3. TISZTEK, UTASOK ÉS AZ INDULÁS 38
4. AZ ÓCEÁNON ……………………… 65
5. VIGYÁZZ, JÉGVESZÉLY! …………… 78
6. A JÉGHEGY …………………………… 96
7. TRAGÉDIA …………………………… 117
8. S. O. S. TITANIC! …………………… 141
9. CSEND AZ ÓCEÁNON ……………… 166

HU ISSN 0324-3222
ISBN 963 11 1967 X
Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó: Szilvásy György igazgató
79-2457 Pécsi Szikra Nyomda, Pécs, 1979
Felelős vezető: Szendrői György igazgató
Felelős szerkesztő: Rónaszegi Miklós
Műszaki vezető: Haás Pál − Képszerkesztő: Szecskó Tamás
Műszaki szerkesztő: Ágoston Katalin
120 000 példány. Terjedelem: 12, 5 (A/5) iv
IF 3696